

ЕВРОПЕЙСКА ЦЕНТРАЛНА БАНКА

БАНКОВ НАДЗОР

Годишен доклад на ЕЦБ за надзорната дейност

2016

BANKENTOEZICHT

Март 2017

BANKTILLSYN BANKU UZRAUDZĪBA

BANKŪ PRIEŽIŪRA NADZÓR BANKOWY

VIGILANZA BANCARIA

BANKFELÜGYELET

BANKING SUPERVISION

SUPERVISION BANCAIRE BANČNI NADZOR

MAOIRSEACHT AR BHAINCÉIREACHT NADZOR BANAKA

BANKING SUPERVISION

PANGANDUSJÄRELEVALVE

SUPERVISÃO BANCÁRIA

BANKOVNI DOHLED

БАНКОВ НАДЗОР

BANKTILLSYN

BANKENAUF SICHT

ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ PANKKIVALVONTA

SUPRAVEGHERE BANCARĂ BANKOVÝ DOHL'AD

SUPERVIŽJONI BANKARJA

SUPERVISIÓN BANCARIA

BANKING SUPERVISION

SUPERVISÃO BANCÁRIA

BANKENAUF SICHT

Съдържание

Предисловие от Марио Драги, председател на ЕЦБ	4
Встъпително интервю с Даниел Нуи, председател на Надзорния съвет	5
1 Принос на надзора за финансовата стабилност	10
1.1 Кредитните институции: основни рискове и цялостни резултати	10
1.2 Прилагане на надзорния модел на ЕНМ	15
Каре 1 Институционални защитни схеми	35
2 Процедури за лицензиране, привеждане в изпълнение и налагане на санкции	38
2.1 Промени в броя на значимите институции и в общите процедури	38
2.2 Докладване на нарушения, процедури по привеждане в изпълнение и налагане на санкции	45
3 ЕНМ като част от европейската и глобалната надзорна архитектура	50
3.1 Европейско и международно сътрудничество	50
3.2 Принос към разработването на европейската и международната регулаторна рамка	56
4 Организационно устройство на банковия надзор в ЕЦБ	61
4.1 Изпълнение на изискванията за отчетност	61
4.2 Вземане на решения	64
4.3 Персонал на банковия надзор в ЕЦБ	68
Каре 2 Съвместна работа в Европа	69
4.4 Прилагане на Кодекса за поведение	71
4.5 Прилагане на принципа на разделяне на задачите, свързани с паричната политика, от надзорните задачи	72
4.6 Рамка за отчитане на данните и управление на информацията	73
Каре 3 Усилия за повишаване на прозрачността	75

5	Отчитане на използването на бюджета	77
5.1	Разходи за 2016 г.	77
5.2	Рамка за такси – 2016 г.	79
6	Правни актове, приети от ЕЦБ във връзка с банковия надзор	83
7	Европейският банков сектор в числа	85
8	Речник	87

Предисловие от Марио Драги, председател на ЕЦБ

Стабилен банков сектор, който да обслужва икономиката, е важна предпоставка за възстановяването в еврозоната. А главната поука, която извлякохме от кризата, е, че силната регулация и ефикасният надзор са важни условия за стабилността на банковия сектор. Всъщност, прекомерното дерегулиране беше една от причините за глобалната финансова криза. Ето защо засилването на правилата за финансовия сектор и по-добрият надзор реално принадлежат към задачите, свързани с растежа. На европейско и глобално равнище е отбелязан огромен напредък. През ноември 2014 г. бе създаден европейският банков надзор. Това беше решаваща стъпка, която положи основите за по-голяма стабилност на банковия сектор и по-голяма интеграция в Европа.

През последните няколко години европейските банки станаха по-устойчиви по отношение на капитал, ливъридж, финансиране и поемане на рискове. Вследствие на това те успяха да устоят на икономическите кризи в икономиките от възникващите пазари, на срива в цената на петрола и на непосредствените последици от гласуването за напускане на ЕС в Обединеното кралство. Освен това банките в добро състояние съумяват последователно да осигуряват кредитиране, така нужно за подпомагане на икономическото възстановяване в еврозоната.

Европейският банков надзор изигра важна роля за осигуряването на устойчивост на сектора. С въвеждането на строг и справедлив банков надзор, провеждан по едни и същи високи стандарти навсякъде в еврозоната, той вдъхна доверие в качеството на надзора и, следователно, в стабилността на банките.

Предизвикателства, обаче, все още има. Способността на банковия сектор да подкрепя в пълна степен възстановяването в еврозоната е ограничена от ниската му рентабилност. За ниската доходност на банките допринасят свръхкапацитетът, неефективността и наследени активи. От самите банки зависи да намерят подходящо решение за тези проблеми. И в интерес на силното възстановяване в еврозоната е да го направят бързо.

Европейският банков надзор допринася много за по-голяма стабилност на банковия сектор в еврозоната. Същевременно той осигурява условия на равнопоставеност – необходима предпоставка за формирането на единен банков пазар. За да бъдем сигурни обаче в неоспоримия интегритет на единния банков пазар, трябва да завършим банковия съюз. Както създадохме общ надзор и общ механизъм за реструктуриране в еврозоната, така трябва да осигурим и повсеместна еднаква сигурност на вложителите.

Встъпително интервю с Даниел Нуи, председател на Надзорния съвет

През ноември 2016 г. европейският банков надзор отбеляза две години от създаването си. Доволна ли сте от досегашните му резултати?

Честно казано, много съм горда с това, което постигнахме. В съвсем кратък срок изградихме институция, която допринася за осигуряването на стабилност на целия европейски банков сектор. Разбира се, европейският банков надзор е още съвсем млад и има какво да се усъвършенства в него. Но той работи, и то добре. Хора от цяла Европа се трудят съвместно за една обща цел – стабилен банков сектор. Част от тях работят тук, в ЕЦБ, а много други – в националните надзорни органи. Заедно те образуват действително европейски екип от банкови надзорници. Именно тяхната всеотдайност е двигателят на успеха ни. Нямам думи, с които да им благодаря подобаващо; за мен е удоволствие и чест да работя с всички тези хора – служителите на ЕЦБ и националните надзорни органи, и, разбира се, с членовете на Надзорния съвет.

Накратко, кои са главните постижения на европейския банков надзор през 2016 г.?

Сещам се за три неща. Първо, започнахме да предприемаме ефикасни мерки по проблема с необслужваните кредити. Още през 2015 г. бяхме съставили оперативна група по тази задача. През 2016 г. разработихме проект на практически указания за банките как да преодолеят високото равнище на необслужвани кредити. Това беше значителна стъпка напред. Второ,

продължихме да подобряваме платежоспособността на банковия сектор в еврозоната. И накрая, хармонизирахме още повече банковия надзор в еврозоната, като целта е надзорът над всички банки да се провежда по едни и същи високи стандарти.

Какво по-конкретно направихте за хармонизиране на надзорните практики?

Европейското законодателство в областта на пруденциалния надзор предвижда редица права на избор и преценка, които предоставят на надзорниците известна свобода при прилагането на правилата. През 2016 г. се споразумяхме с националните органи да прилагаме тези права на избор и преценка по хармонизиран начин навсякъде в еврозоната, след което приехме регламент на ЕЦБ и ръководство по темата. Друго важно средство за хармонизиране на надзора е процесът по надзорен преглед и оценка – ПНПО. Той осигурява провеждането на надзора над всички банки в еврозоната по едни и същи методи и стандарти. През 2016 г. ние допълнително усъвършенствахме и адаптирахме ПНПО. В резултат на това надзорните ни изисквания за капиталови добавки вече са много по-тясно свързани с индивидуалния рисков профил на всяка банка.

Значи банките в еврозоната вече работят в условия на равнопоставеност?

Отбелязахме добър напредък към тази цел. Все още има обаче известни препятствия. Регулаторната уредба в еврозоната например остава в известна степен фрагментирана. Някои от правилата за банките са под формата на директиви на ЕС, които впоследствие трябва да се транспонират в националните законодателства. Ето защо реалните правила се различават между отделните държави и това отнема от ефективността на европейския банков надзор и го оскъпява. Така че, ако създателите на политики сериозно се стремят към банков съюз, те трябва още да хармонизират правилата. Едно от възможните решения е да се разчита по-малко на директиви и повече на регламенти, тъй като те са пряко приложими във всички държави членки на ЕС. Неотдавнашното законодателно предложение на Европейската комисия, в което се преразглеждат редица важни аспекти на единната нормативна уредба, предоставя добра възможност за по-нататъшно хармонизиране на банковите регулации в ЕС. Трябва да направим нужното тази възможност да не бъде пропиляна. Окончателният правен текст трябва да гарантира също, че надзорните органи разполагат с всички необходими инструменти и с гъвкавост да изпълняват адекватно задълженията си.

Условията на равнопоставеност простират ли се и върху банките, които не са под прекия надзор на ЕЦБ?

ЕЦБ извършва пряк надзор над около 130 най-големи банки в еврозоната – значимите институции. Останалите банки, около 3200 на брой, известни като по-малко значими институции, са под прекия надзор на националните компетентни органи. ЕЦБ има косвена роля в надзора над по-малко значимите институции. Съвместно с националните надзорни органи ние подпомагаме установяването на еднакви стандарти за надзора и над по-малко значимите институции. През 2016 г. изработихме редица такива стандарти. Освен това разширихме подхода си към правата на избор и преценка така, че да обхване и по-малките банки, и работим по хармонизиран ПНПО за по-малко значимите институции. Естествено, в работата си с тях спазваме принципа на пропорционалност. Приспособяваме нивото на надзорна ангажираност към рисковете, поети от по-малките банки.

Като говорим за банки, как се справят банките в Европа?

Ами, хубавата новина е, че са станали по-устойчиви през последните няколко години; капиталовите им буфери се увеличиха значително. Същевременно обаче пред тях все още има рискове и трудности. Освен че трябва да намерят начин да повишат печалбите си в трудни условия, да се освободят от наследени активи и да се справят с кибер престъпността и други ИТ рискове, в момента те са изправени пред редица други въпроси. Ще се засили ли конкуренцията от страна на небанковите институции? Накъде върви икономиката на еврозоната? Как резултатът от референдума в Обединеното кралство за напускане на ЕС ще засегне банките в еврозоната? Как ще се развият други геополитически въпроси? Банките работят в свят, на който са свойствени рискове и промени, те трябва да управляват рисковете и да се приспособяват към промените. Само така ще могат да запазят рентабилността си в дългосрочен план.

Ниските лихвени проценти и засилената регулация често се посочват като особено предизвикателство пред банките. Какво е Вашето мнение?

При големите банки в еврозоната приходите от лихви съставляват повече от половината от общите приходи. Затова лихвените проценти действително са важен въпрос, а ниските лихвени проценти – предизвикателство. През 2017 г. ще продължим да изследваме лихвения риск на банките. Така например, тазгодишният стрес тест ще представлява анализ на чувствителността, съсредоточен върху ефекта от промените в лихвените проценти върху банковия портфейл. Що се отнася до регулацията, правилата неизменно обременяват онези, които трябва да ги изпълняват. Но в този случай трябва да мислим не само за банките. По-силните правила допринасят за предотвратяването на кризи. А научихме, че финансовите кризи струват скъпо

на икономиката, на данъкоплатците и в крайна сметка на самите банки. В този смисъл би било много полезно, ако глобалната регулаторна реформа бъде завършена, както беше предвидено. Едно отстъпление от нея е последното, което трябва да направим. Финансовият сектор се простира през националните граници. Същото трябва да важи и за правилата, които го управляват – това е основна поука от финансовата криза.

Какво предприема банковият надзор по отношение на предизвикателствата пред банките?

Рисковете и предизвикателствата, които току-що споменах, са отразени в надзорните ни приоритети за 2017 г. На първо място, ще продължим да анализираме бизнес моделите на банките и да изследваме двигателите на доходността им. За тази цел нашите съвместни надзорни екипи ще проучат задълбочено съответните си банки. Също така, ще направим оценка как явления от рода на FinTech и резултата от референдума в Обединеното кралство за напускане на ЕС биха могли да повлияят на бизнес моделите на банките в еврозоната. В крайна сметка обаче, очевидно не е наша работа да предписваме нови бизнес модели. Все пак можем и ще подлагаме съществуващите на критична оценка. Вторият ни приоритет е управлението на риска. В сегашните условия на ниска доходност и висока ликвидност банките може да се изкушат да се впуснат в опасно търсене на доходност. В този смисъл управлението на риска е по-важно от всякога. А третият ни приоритет е кредитният риск. Той се отнася главно до необслужваните кредити. Вече споменах този важен въпрос.

Необслужваните кредити действително бяха голям проблем през 2016 г. Какво е положението сега?

Несъмнено банките и надзорните органи вече са постигнали много. Въпреки това необслужваните кредити си остават голям проблем. Те са бремене в балансите на банките, намаляват печалбите им и ограничават способността им да предоставят кредити на икономиката. Практическите указания, които разработихме, ще помогнат на банките да изчистят балансите си. Те насърчават последователното реструктуриране, признаването, провизирането и оповестяването на необслужваните кредити. Освен това подтикват банките с високо равнище на необслужвани кредити да си поставят и да изпълнят конкретни цели за редуцирането им. Най-добрите практики, определени в указанията, съставляват надзорните ни очаквания. Нашите съвместни надзорни екипи вече започнаха активно да работят с банките по въпроса как планират да приложат практическите указания. Въпросът за необслужваните кредити обаче засяга не само банките и техните надзорници. Колко бързо дадена банка може да се освободи от необслужваните кредити зависи и от националните законодателни и съдебни системи. В някои държави тези системи възпрепятстват бързото освобождаване от необслужваните кредити. В този случай националните създатели на политики могат да помогнат на

банките. Те могат да направят съдебната система по-ефективна, да увеличат достъпа до обезпечения, да въведат бързи извънсъдебни процедури и да прецизират фискалните стимули.

Споменахте управлението на риска като един от основните си приоритети за 2017 г. Каква е причината за това?

Ясно е, че банките винаги и навсякъде се нуждаят от стабилно управление на риска – нали в крайна сметка работата им е да поемат и разпределят рискове. Стабилното управление на риска обаче е сложно и включва множество елементи. Първо, то изисква подходяща култура – култура, в която управлението на риска се цени, а не се възприема като препятствие пред високите печалби. В по-формален план стабилното управление на риска изисква надеждни структури на корпоративно управление – лицата, които вземат решенията, трябва да се вслушват в мениджърите на риска. През юни 2016 г. публикувахме резултатите от преглед по темата, които показаха, че много банки все още трябва да се усъвършенстват в това отношение. И накрая, стабилното управление на риска изисква надеждни данни. Затова през 2017 г. ще направим оценка как банките спазват приложимите международни стандарти. По друга свързана тема стартирахме мащабен проект за оценка на вътрешните модели, които банките използват, за да определят рисковопретеглените си активи. Тези вътрешни модели са важни, защото рисковопретеглените активи формират основата, на която се изчисляват капиталовите изисквания. И накрая, ще насрочим тематичен преглед на дейностите, възложени от банките на външни изпълнители, и ще проверим как те управляват свързаните с това рискове.

Как виждате европейския банков надзор в перспектива? Как служи той и на обществеността, и на банките?

За банките надзорът е като противотежест, която засилва стабилността: банките са склонни да виждат печалбата, надзорниците са склонни да виждат рисковете; банките се интересуват по-скоро от рентабилността, надзорниците се интересуват по-скоро от стабилността. Изпълнявайки ролята си, банковите надзорни органи не позволяват на банките да поемат прекомерни рискове и по този начин допринасят за предотвратяването на бъдещи кризи. Те защитават спестителите, инвеститорите, данъкоплатците и цялата икономика. Европейският банков надзор има и допълнителното преимущество да подхожда от специализирана европейска перспектива. Абстрахирайки се от националните граници, той може да забелязва отрано рисковете и да не им позволява да се разпространят. Като действа независимо от национални интереси, той може да упражнява строг и справедлив надзор над всички банки в еврозоната. Така той способства за изграждането на условия на равнопоставеност, в които всички имат еднакви възможности и еднакви задължения. Това е основата, на която може да се гради действително европейски банков сектор в полза на цялата икономика.

1 Принос на надзора за финансовата стабилност

През 2016 г. банките в еврозоната отчетоха стабилни, но ниски печалби. Същевременно рисковете и предизвикателствата пред тях останаха в общи линии непроменени спрямо 2015 г. Главният риск се състоеше в устойчивостта на бизнес моделите и рентабилността на банките; други важни рискове бяха високите равнища на необслужваните кредити и геополитическата несигурност, като например във връзка със средносрочните и дългосрочните последици от изхода от референдума в Обединеното кралство за напускане на ЕС. Европейският банков надзор определи съответно надзорните си приоритети.

Освен това той продължава да усъвършенства основния си инструмент – процеса на надзорен преглед и оценка (ПНПО). В резултат на това капиталовите изисквания на банките бяха настроени по-точно към индивидуалните им рискови профили. В общи линии търсенето на капитал в резултат от ПНПО 2016 остана като цяло стабилно.

През 2016 г. европейският банков надзор отбеляза добър напредък в разрешаването на проблема с необслужваните кредити. През септември той публикува за публична консултация проект на практически указания. Описаните в тях препоръки и най-добри практики ще помогнат на банките да намалят ефикасно необслужваните кредити.

1.1 Кредитните институции: основни рискове и цялостни резултати

1.1.1 Основни рискове в банковия сектор и надзорни приоритети

Основните рискове за европейския банков сектор остават непроменени

По-голямата част от рисковете, идентифицирани през 2016 г., остават актуални и през 2017 г. Банките в еврозоната все още работят в бизнес среда, която се характеризира с нисък икономически растеж. Слабите икономически резултати влияят върху лихвените проценти и върху икономическото възстановяване и обуславят главните рискове пред банковия сектор в еврозоната, както е показано в **Графика 1**.

Продължителният период на ниски лихвени проценти подпомага икономиката и намалява риска от фалити. Същевременно обаче той оказва натиск върху бизнес моделите на банките, тъй като ниските лихвени проценти намаляват приходите от лихви в условия на и без това ниска цялостна рентабилност. Рисковете за **устойчивостта на бизнес моделите и ниската рентабилност** останаха сред водещите проблеми за банковия сектор в еврозоната през 2016 г.

Банките трябва да намалят големите си наличности от необслужвани кредити

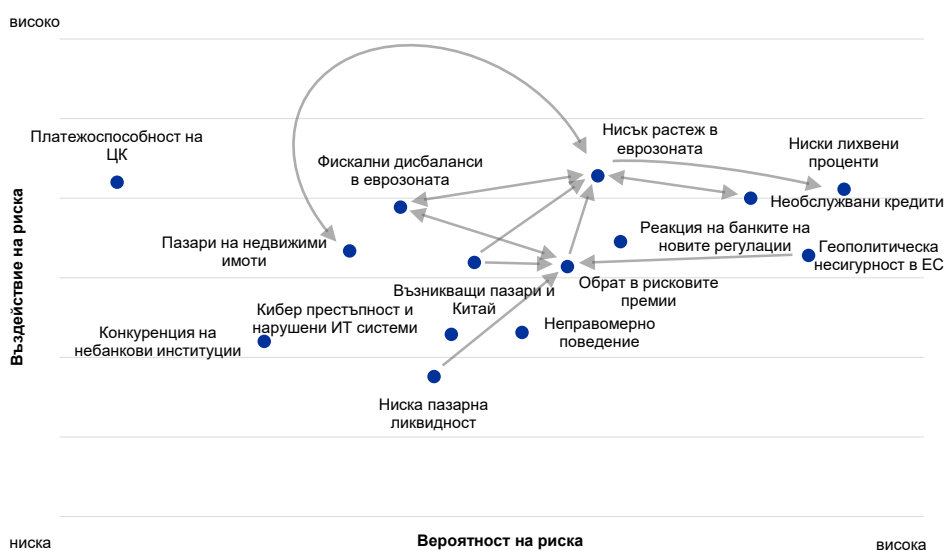
Изходът от референдума в Обединеното кралство за напускане на ЕС представлява геополитически риск за всички банки

Друга причина за загриженост са **големите наличности от необслужвани кредити** в редица банки от еврозоната. Освен че отслабват рентабилността, те правят засегнатите банки по-уязвими от промени в пазарните нагласи. Ето защо банките се нуждаят от стабилни и надеждни стратегии за изчистване на балансите, включително активно управление на портфейлите от необслужвани кредити.

Геополитическата несигурност нараства. Особено в контекста на референдума в Обединеното кралство за **напускане на ЕС** банковият надзор в ЕЦБ поддържа тесни контакти с най-засегнатите банки, за да се увери, че те наблюдават внимателно ситуацията и рисковете и се подготвят за възможните последствия. През този период не бяха идентифицирани съществени ликвидни, свързани с финансирането или операционни рискове в банковия сектор. Възможно е все пак политическите събития в последно време да доведат до отлагане на инвестиции и това да забави растежа.

Графика 1

Карта на рисковете за банковата система в еврозоната

Източник: ЕЦБ; стрелките показват потенциалните трансмисионни канали от един към друг двигател на риска (показани са само основни първостепенни ефекти); Необслужвани кредити: този двигател на риска е релевантен само за банки в еврозоната с висок коефициент на необслужвани кредити.

Независимо от ползите от по-сигурна и по-устойчива финансова система проблем е и неяснотата, свързана с **бъдещи регулации**. Приключването на прегледа на Базел III и определянето на цели за **минималното изискване за собствен капитал и приемливи задължения** (МИПЗ) ще намалят регулаторната несигурност и ще направят по-стабилна средата, в която работят банките. Междувременно банките се подготвят и за въвеждането на МСФО 9, който влиза в сила в началото на 2018 г. Като цяло, възможно е все пак за някои банки да се окаже трудно да изпълнят по-строгите изисквания и същевременно да запазят достатъчна рентабилност.

През 2016 г. банковият надзор в ЕЦБ проведе за банките в еврозоната **общия за целия ЕС стрес тест на Европейския банков орган (ЕБО) и своя**

собствен ПНПО стрес тест.¹ Стрес тестът за целия ЕС обхваща 37 големи значими институции с общ дял около 70% от банковите активи под европейски банков надзор. Резултатите за тези банки от стрес теста бяха публикувани от ЕБО на 29 юли 2016 г.² ПНПО тестът обхваща още 56 значими институции в еврозоната. В двата стрес теста беше използвана приблизително еднаква методология за оценка на устойчивостта на финансовите институции към неблагоприятно развитие на условията на пазара. Те осигуриха информация за ПНПО.

Резултатът от стрес теста показва, че:

- банковата система може да издържи на дори още по-тежко стресово въздействие от симулираното при цялостната оценка през 2014 г., поддържайки същевременно средно същото равнище на капитала след стрес събитията;
- най-релевантните фактори, обуславящи разликата между резултатите от стрес теста при базовия сценарий и при неблагоприятния сценарий, са по-големите кредитни загуби, по-ниският нетен приход от лихви и по-високите загуби от преоценка по позициите, засегнати от пазарен риск;
- банките с по-ниско кредитно качество и по-висок коефициент на необслужвани кредити имат средно по-слаби резултати по отношение на ефекта от стреса както върху кредитните загуби, така и върху нетните приходи от лихви; това затвърждава важността на редуцирането на високите равнища на необслужвани кредити.

Екип от около 250 души от ЕЦБ и НКО/НЦБ подложи на сериозна процедура по осигуряване на качеството резултатите от стрес теста, изчислени от банките. В процеса бяха използвани специфичните познания на съвместните надзорни екипи (СНЕ) за банките, съпоставки със сходни институции, собствените йерархически низходящи изчисления на ЕЦБ и експертните знания на НКО.

¹ За да бъде съгласувано третирането на всички значими институции в ПНПО, банковият надзор в ЕЦБ проведе ПНПО стрес теста, обхващащ значимите институции, невключени в стрес теста на ЕБО за целия ЕС.

² ЕБО публикува подробности за резултатите от стрес теста на своя [уебсайт](#).

Диаграма 1

Надзорни приоритети за 2016 г. и 2017 г.

Приоритети – 2016 г.	Приоритети – 2017 г.	Надзорни дейности за 2017 г. и по-нататък	Вероятно продължение през 2018 г.
Бизнес модели и двигатели на доходността	 Бизнес модели и двигатели на доходността	Оценка на бизнес моделите и двигателите на доходността на банките	☐
		Подготовка за Брекзит – диалог с банките	☒
Кредитен риск	 Кредитен риск – акцент върху необслужваните кредити и концентрациите	Конкуренция от небанкови институции / FinTech	☒
		Последователен подход към необслужваните кредити / реструктурираните експозиции (напр. задълбочени проучвания / проверки на място)	☒
Капиталова адекватност	 Кредитен риск – акцент върху необслужваните кредити и концентрациите	Оценка на подготовеността на банките за МСФО 9	☐
		Проследяване на концентрации на експозиции (напр. морски транспорт, недвижими имоти)	☒
Управление на риска и качество на данните	 Управление на риска	Оценка на съответствието с БКБН 239 - Базелските принципи за агрегиране на данните за риск и докладване на риска	☐
		ЦПВМ ¹ Модели за кредитен риск, пазарен риск и кредитен риск от страна на контрагента	☒
Ликвидност	 Управление на риска	Подобрение на ВААК ² и ВААП ³ на банките	☒
		Възлагане на дейности на външни подизпълнители	☒

1 Целеви преглед на вътрешните модели

2 Вътрешен анализ на адекватността на капитала

3 Вътрешен анализ на адекватността на ликвидността

Забележка: Тематичните прегледи са открити с тъмносива рамка

Количественото въздействие на неблагоприятния сценарий на стрес теста е сред факторите, определящи равнището на насоките по Стълб II (P2G). Качественият резултат от стрес тестовете се взема предвид при определяне на изискването по Стълб II (P2R)³. Освен това наред с вече идентифицираните рискове в хода на надзорната оценка стрес тестът открие ключови уязвимости на банките в еврозоната при неблагоприятно сътресение. Така например, повечето кредитни загуби произтичаха от необезпечени експозиции на дребно и експозиции към предприятия. Стрес тестът също така открие отпускането на кредити в редица райони като Латинска Америка и Централна и Източна Европа като фактор, обуславящ кредитни загуби.

Надзорните приоритети на ЕНМ определят областите, върху които е съсредоточен надзорът през дадена година. Те се опират на оценка на основните рискове, пред които са изправени поднадзорните банки, като се отчита актуалната динамика на икономическата, регулаторната и надзорната среда. Ежегодно преразглежданите приоритети са важен инструмент за координиране на надзорните действия за всички банки по подходящо

³ Вж. също раздел 1.2.1.

хармонизиран, пропорционален и ефективен начин, допринасящ за създаването на условия за равнопоставеност и за по-силен надзорен ефект (вж. [Диаграма 1](#)).

1.1.2 Цялостни резултати на значимите банки през 2016 г.

Печалбите на значимите институции в еврозоната останаха стабилни

 5,8%
възвръщаемост на капитала през 2016 г.

Резултатите от първите три тримесечия на 2016 г. показват, че рентабилността на значимите институции е останала стабилна през 2016 г.⁴ Средната годишна възвръщаемост на капитала на представителна извадка от 101 значими институции е 5,8% през третото тримесечие на 2016 г., с лек спад на годишна база (6,0% през третото тримесечие на 2015 г.)⁵ Следва обаче да се отбележи, че зад тези агрегирани стойности се крие разнопосочна динамика.

Периодичните приходи намаляха през 2016 г.; агрегираните нетни приходи от лихви на значимите институции отбелязаха спад с 3%, независимо от слабото нарастване на кредитите (+0,5% на годишна база), особено в обема на корпоративните кредити (+2,8%). Спадът бе съсредоточен в първото тримесечие на 2016 г. След това приходите от лихви се стабилизираха. Приходите от такси също намаляха (-2,8% на годишна база), в отражение главно на спад в комисионите от управление на активи и дейности на капиталовите пазари през първите три тримесечия на 2016 г. Възможно е тенденцията да се е пречупила през четвъртото тримесечие на годината със засилването на активността на капиталовите пазари.

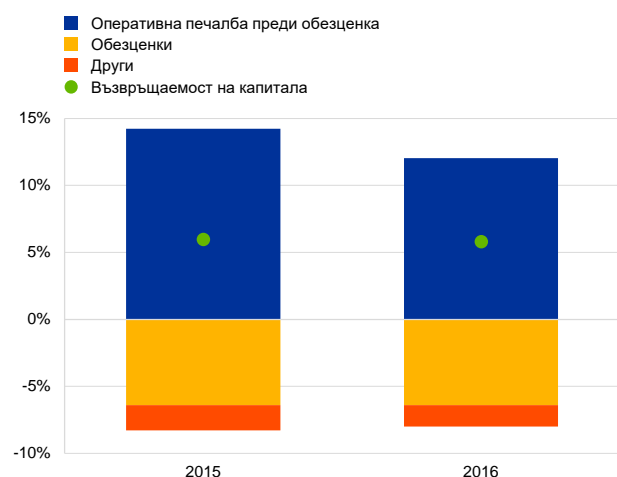
⁴ В този раздел данните за 2016 г. се отнасят за третото тримесечие на годината.

⁵ Агрегираната възвръщаемост на капитала е 4,8% през четвъртото тримесечие на 2015 г. На годишна база данните за четвъртите тримесечия са по-ниски от тези за третите тримесечия поради сезонния характер на някои от базисните показатели.

Графика 2

Стабилно равнище на възвръщаемост на капитала през 2016 г. поради това, че по-ниските разходи за обезценка компенсират спада на оперативната печалба

(Всички показатели са среднопретеглени, представени като процент от собствения капитал.)

Данните за двете години са представени като аноализирани кумулативни данни за третото тримесечие.

Източник: Рамка на FINREP (101 значими институции, отчитащи данни по международните стандарти за финансова отчетност (МСФО) на най-високо равнище на консолидация).

Негативното въздействие на намаляващите приходи е смекчено отчасти от по-ниските оперативни разходи (-1%). Намалението на разходите е особено изразено при разходите за персонал (-1,4% на годишна база). С оглед на мерките за реструктуриране, предприети наскоро от няколко банки в еврозоната, тази тенденция може да се запази през следващите тримесечия.

Подобряването на макроикономическите условия има положително въздействие върху разходите за обезценка, които са по-ниски, отколкото през 2015 г.; обезценките по кредити и други финансови активи спаднаха от 5,5% от агрегирания собствен капитал през третото тримесечие на 2015 г.⁶ до 4,4% през третото тримесечие на 2016 г. В голямата си част подобрението е съсредоточено в няколко държави, а в някои от останалите кредитните загуби поначало бяха на безпрецедентно ниско равнище. Опитът показва, че банките имат склонност да отчетат по-високи обезценки през четвъртото тримесечие, а това би могло да засегне резултатите по отношение на рентабилността за цялата година.

През 2016 г. рентабилността на банките беше подпомогната от извънредни източници на приходи (3,4% от агрегирания собствен капитал през третото тримесечие на 2016 г.). Еднократните печалби обаче бяха по-ниски спрямо 2015 г. и може да не се повторят през идните тримесечия.

1.2 Прилагане на надзорния модел на ЕНМ

1.2.1 Усъвършенстване на методологията на ЕНМ за ПНПО

В резултат от усъвършенстването на методологията за ПНПО се засили корелацията между рисковите профили на банките и техните капиталови изисквания

76%
корелация между капиталовите изисквания и рисковите профили

Въз основа на обща методология за най-големите банков групи в еврозоната през 2016 г. европейският банков надзор проведе за втори път ПНПО. Отново целта беше да се способства за стабилна банкова система, която да е в състояние да финансира устойчиво реалната икономика на еврозоната. Вече постигнатата в надзорния цикъл на 2015 г. хармонизация доведе до осезаеми резултати в това отношение. Въз основа на тези постижения бе усъвършенствана оценката по ПНПО. Усъвършенстването намира отражение в засилена корелация на капиталовите изисквания и рисковите профили на банките (от 68% след ПНПО през 2015 г. до 76% след ПНПО през 2016 г.). Същевременно се запазва общият подход да се съчетават количествени и

⁶ 5,8% през четвъртото тримесечие на 2015 г.

качествени елементи чрез експертна преценка по зададени параметри. Наред с това методологията на ПНПО бе допълнена, така че да обхване резултатите от проведения през 2016 г. стрес тест за целия ЕС.

Диаграма 2 представя обзор на ПНПО методологията. Актуализация на приложимата [брошура за методологията на ЕНМ за ПНПО](#) беше публикувана през декември 2016 г.

Диаграма 2

Методология на ЕНМ за ПНПО, 2016 г.

СНЕ осигуриха основните входящи данни за ПНПО, като подложиха на оценка всеки от следните четири елемента за съответните си банки: **бизнес модел, корпоративно управление и управление на риска, рискове за капитала и рискове за ликвидността и финансирането.**

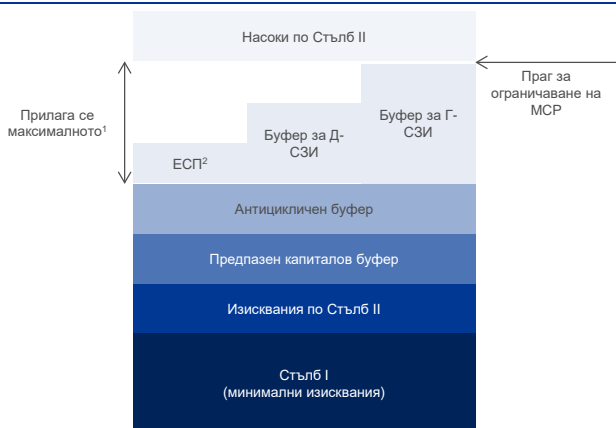
Методологията на ЕНМ за ПНПО беше усъвършенствана през 2016 г.

През 2016 г. беше усъвършенствана ПНПО методологията за оценка на корпоративното управление и управлението на риска, въз основа на обширния тематичен преглед на управлението на риска и склонността към риск⁷, извършен от СНЕ през 2015 г.

⁷ Вж. раздел 1.2.5.

Диаграма 3

Насоките по Стълб II не се включват в изчислението на максималната сума за разпределяне (MCP)

1) Типичен случай; възможни са специфики на изчислението в зависимост от прилагането на член 131, параграф 15 от ДКИ IV от държавата членка
2) Буфер за системен риск

Забележки: Мащабът не е точен; прилагане на становището на ЕБО относно MCP и пресъобщение от 1 юли 2016 г.

Освен това през 2016 г. бяха въведени насоките по Стълб II, определени от ЕБО през юли 2016 г.⁸ Насоките по Стълб II допълват изискванията по Стълб II и представляват надзорно очакване за капитал на банките над равнището на задължителните капиталови изисквания (минимален и допълнителен капитал) и над съвкупността от капиталови буфери (вж. **Диаграма 3**).

Представлявайки надзорно очакване, насоките по Стълб II не се включват в изчисляването на максималната сума за разпределяне (MCP), регламентирана в член 141 от Директивата за капиталовите изисквания **ДКИ IV**).

Когато се съставят насоките по Стълб II, се прилага холистичен подход, при който се вземат предвид следните елементи: като цяло, изчерпването на капитала при хипотетичния неблагоприятен сценарий на **стрес теста**; специфичният рисков профил на отделната институция и нейната

чувствителност към стрес сценариите; настъпили междуременно промени в рисковия профил на институцията след крайната дата за целите на стрес теста; мерки, предприети от институцията за редуциране на чувствителността към риск.

Макар че от банките се очаква да изпълнят насоките по Стълб II, неизпълнението им не предизвиква автоматични ограничения. Ако дадена банка не изпълни насоките за нея по Стълб II, банковият надзор в ЕЦБ предприема корективни мерки, прецизирани според индивидуалните обстоятелства на банката.

Търсенето на базов собствен капитал от първи ред по ПНПО остава стабилно за 2017 г.

Резултатите от ПНПО за 2016 г. задържат общото търсене на базов собствен капитал от първи ред (БСК1) за 2017 г. на същото равнище като в предходната година. При равни други условия настоящото търсене на капитал в системата представлява и индикация за бъдещето.⁹ В редица конкретни случаи търсенето на БСК1 по ПНПО се промени в отражение на развитието на рисковия профил на съответните институции. В ПНПО 2016 капиталът се измести от Стълб II (както беше през 2015 г.) към нововъведените насоки по Стълб II, а включването на недокрай въведената част на предпазния капиталов буфер беше елиминирано. Тъй като насоките по Стълб II не се вземат предвид в съответните изчисления, граничната стойност за MCP намалая от средно 10,2% до средно 8,3%.

⁸ [Актуална информация за стрес теста, проведен в целия ЕС през 2016 г.](#)

⁹ Търсенето на капитал се отнася за изискванията по Стълб I плюс Стълб II, плюс предпазния капиталов буфер, плюс насоките по Стълб II. Независимо от поетапното въвеждане на този буфер банките могат да очакват положителни насоки по Стълб II за в бъдеще.

ПНПО 2017 – не се очакват съществени промени

В допълнение към капиталовите мерки повече се използват качествени мерки за преодоляване на специфични слабости на отделните институции. Вероятността на тези мерки е в корелация с рисковия профил на банките – колкото по-висок е рискът, толкова по-вероятно е използването на качествени мерки.

Не се очаква методологията за ПНПО на ЕНМ да се промени съществено през 2017 г. Все пак банковият надзор в ЕЦБ ще продължи да я усъвършенства в съответствие с перспективно насочения си подход за адекватно проследяване на банковите дейности и рискове.

1.2.2 Дейности по други методологии

Задачите и организацията на целевия преглед на вътрешните модели са разписани подробно

109

проверки на вътрешни модели стартираха през 2016 г.

През годината концептуалната работа по вътрешните модели бе съсредоточена върху **целевия преглед на вътрешните модели**, който започва през 2017 г. В подготовката за него банковият надзор в ЕЦБ:

- направи представителен и базиран на риска подбор на моделите, които ще бъдат проверени на място;
- формулира надзорно ръководство за конкретни видове риск и определи техники за проверка за валидирането им;¹⁰
- състави организационни разпоредби, за да се справи с нарасналия брой проучвания на вътрешни модели, които ще се извършват на място през следващите години;
- редовно изпраща на поднадзорните институции актуална информация за проекта;
- проведе няколко акции за събиране на информация, предоставяйки на значимите институции възможност да дадат принос в подготвителния етап.

¹⁰ Ръководството беше публикувано на 28 февруари 2017 г.

Графика 3

През 2016 г. повечето проучвания на вътрешни модели бяха съсредоточени върху кредитния риск

През последната година стартираха 109 проучвания на вътрешните модели в значими институции и бяха приети 88 решения на ЕЦБ относно вътрешни модели. Броят им вероятно ще се увеличава в бъдеще, когато в рамките на целевия преглед на вътрешните модели бъдат извършени допълнителни проучвания.

Нов напредък е отбелязан в **хармонизирането на практиките за оценка** на вътрешните модели. Служители на ЕЦБ и НКО представиха европейския банков надзор на европейски и международни форуми по въпроси, свързани с вътрешните модели, и участваха в редица инициативи като например на ЕБО за сравнителен анализ на вътрешните модели.

1.2.3 Кредитен риск: работа по необслужваните кредити

Равнищата на необслужвани кредити са нараснали значително от 2008 г. насам

Необслужваните кредити са особено сериозно предизвикателство за банките. Те са нараснали значително от 2008 г. насам, особено в държавите членки, където през последните години протекоха съществени процеси на икономически корекции. Голямото количество необслужвани кредити понижава рентабилността на банките и ограничава възможностите им да предоставят ново финансиране на икономиката.

6,49%

средна претеглена на
брутния коефициент на
необслужваните кредити
на значимите институции

54 млрд. евро

спад в наличностите от
необслужвани кредити
между третото
тримесечие на 2015 г.
и третото тримесечие
на 2016 г.

ЕЦБ помага на банките да се
освободят от наследените
необслужвани кредити и да не
допуснат натрупване на нови

От третото тримесечие на 2016 г. среднопретегленият брутен коефициент на необслужваните кредити на значимите институции е 6,49% спрямо 6,85% през първото тримесечие на същата година и 7,31% през третото тримесечие на 2015 г. Агрегираните данни за значимите институции показват, че наличностите от необслужвани кредити са намалели с 54 млрд. евро между третото тримесечие на 2015 г. и третото тримесечие на 2016 г. (от които 15,59 млрд. евро през третото тримесечие на 2016 г.). От третото тримесечие на 2016 г. наличностите достигнаха 921 млрд. евро.¹¹

Започвайки с цялостната оценка през 2014 г., ЕЦБ продължава да подпомага преодоляването на проблема с необслужваните кредити посредством непрекъснат надзорен диалог със засегнатите банки.

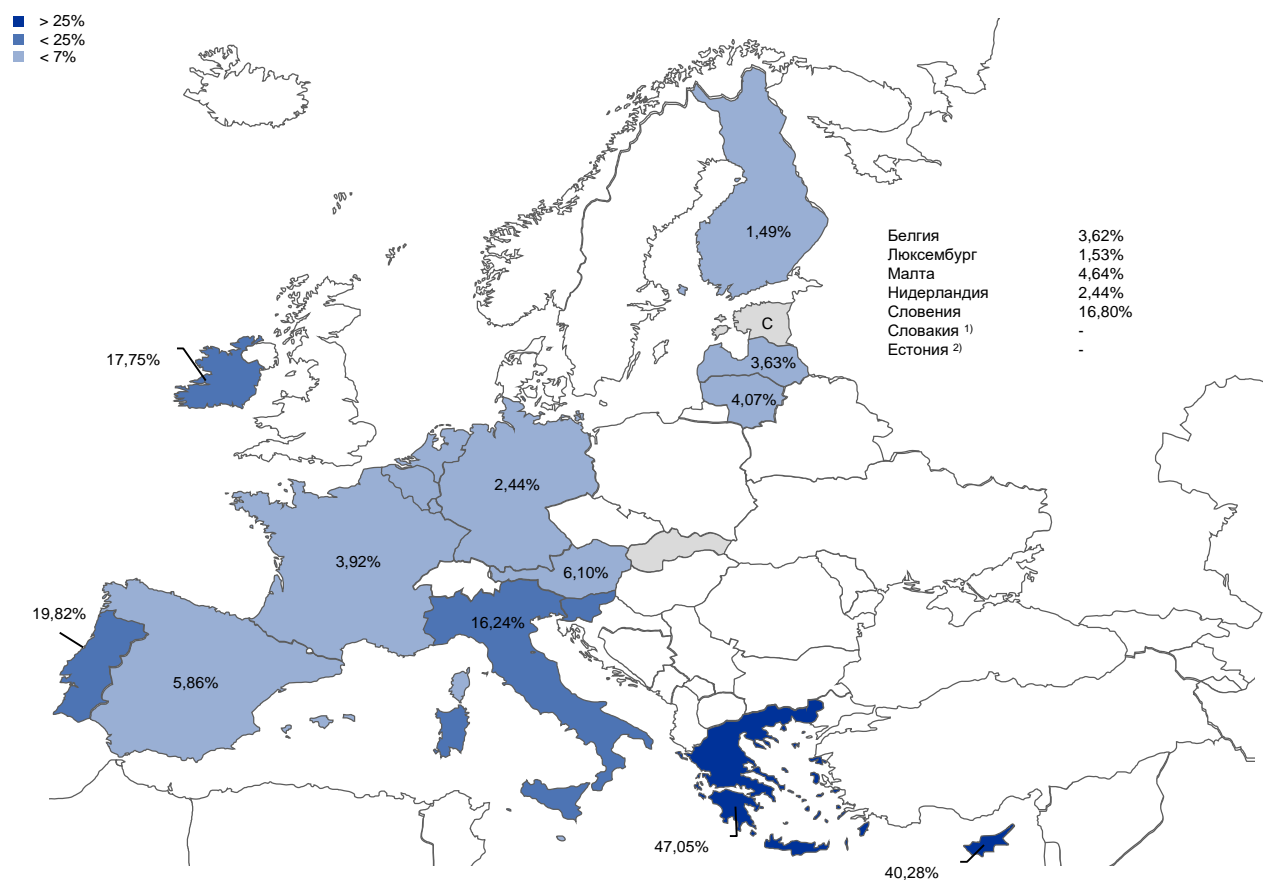
За да бъдат предприети решителни и настойчиви мерки спрямо проблема с необслужваните кредити, през юли 2015 г. европейският банков надзор създаде нарочна оперативна група. Тя включва представители на НКО и ЕЦБ и е председателствана от Шарън Донъри, заместник-управител на Banc Ceannais na hÉireann/Central Bank of Ireland. Целта на оперативната група е да разработи и приложи последователен надзорен подход спрямо институциите с високо равнище на необслужвани кредити.

Въз основа на работата на оперативната група ЕЦБ публикува **практически указания за банките относно необслужваните кредити** за консултация в периода от 12 септември до 15 ноември 2016 г. На 7 ноември се проведе публично изслушване. В официалния процес на консултацията бяха получени над 700 индивидуални коментара. Те бяха анализирани от оперативната група. Окончателната версия на указанията беше публикувана през март 2017 г. Те представляват важна стъпка към значителното редуциране на необслужваните кредити.

¹¹ Данните се отнасят за значими институции на най-високо равнище на консолидация, за които има общо отчитане за капиталовата адекватност (COREP) и финансово отчитане (FINREP). Списъкът на банките, използван за различните референтни периоди, може да се различава заради промени в списъка на значимите институции и защото банки започват да се отчитат съгласно задълженията по FINREP. По-специално, през второто тримесечие на 2015 г. са обхванати 102 банки, 123 през първото тримесечие на 2016 г. (увеличение на задълженията за отчитане по FINREP) и 124 през второто тримесечие на 2016 г. (промени в списъка на значимите институции и задълженията за отчетност по FINREP). В бъдеще се очаква броят на лицата за референтен период да се стабилизира, като всякакви промени произтичат от изменения в списъка на значимите институции вследствие на оценки от страна на банковия надзор в ЕЦБ, които обикновено се извършват на годишна основа.

Диаграма 4

Коефициент на необслужваните кредити в еврозоната

Източник: ЕЦБ

Забележки: Данни от третото тримесечие на 2016 г.; значими институции на най-високо равнище на консолидация, за които има общо отчитане (COREP) и финансово отчитане (FINREP).

1) В Словакия няма значими институции на най-високо равнище на консолидация.

2) Стойността не е представена от съображения за поверителност поради ограничения размер на извадката.

Практическите указания разглеждат основните аспекти на стратегията, корпоративното управление и операциите, които са от решаващо значение за успешното преодоляване на необслужваните кредити. Както е описано подробно по-долу, те дават на банките препоръки и излагат редица най-добри практики, идентифицирани от европейския банков надзор, които съставляват надзорните му очаквания.

- В указанията се препоръчва банките с високо равнище на необслужвани кредити да въведат ясна стратегия, съгласувана с техния бизнес план и рамка за управление на риска, за ефикасно управление и за редуциране на наличностите от такива кредити по надежден, осъществим и навременен начин. Стратегията на банката трябва да включва определяне на количествени цели и равнища за портфейлите, подкрепени от подробен план за изпълнение.
- Настоява се банките да създадат подходящи управленчески и оперативни структури, които да осигурят ефикасно преодоляване на проблема с

необслужваните кредити. За тази цел банките трябва да привлекат активното участие на висшето ръководство, да създадат нарочни звена за обработване на необслужваните кредити и да установят ясни политики за това.

- На банките се предоставя последователна методология за признаване на необслужваните кредити, за изчисляване на провизиите за кредитни загуби и отписването им в съответствие с международните препоръки и най-добри практики.
- Насърчава се по-подробното оповестяване на необслужваните кредити с цел да се засили доверието на пазара.

СНЕ започнаха активно да работят с поднадзорните банки, подпомагайки прилагането на практическите указания.

Ефикасното редуциране на необслужваните кредити изисква не само надзорни действия, но и правни и институционални реформи

Справянето с необслужваните кредити остава ключов надзорен приоритет на европейския банков надзор. Преодоляването на проблема обаче зависи от действията на много различни институции; той не може да бъде разрешен само от надзорниците и банките. Необходими са по-нататъшни регулаторни действия и мерки на политиката на равнище ЕС и на национално равнище, за да се премахнат препятствията, които пречат на банките да се справят с необслужваните кредити и да реструктурират проблемните дългове.

Заедно с НКО банковият надзор в ЕЦБ проведе **преглед на националните надзорни практики и правни рамки** по отношение на необслужваните кредити в осем държави от еврозоната. Заключителен доклад, обхващащ и останалите държави членки от еврозоната, ще бъде публикуван през 2017 г. Някои държави поеха инициативата да предприемат координирани пруденциални, съдебни и други мерки за справяне с проблема. Други държави биха могли да усъвършенстват още своята правна и съдебна рамка, за да улеснят навременното преодоляване на необслужваните кредити. Освен това трябва да се развият вторичните пазари за необслужвани кредити, за да се улесни продажбата на проблемни активи. Във връзка с това е необходимо да се насърчи развитието на сектора за обработка на необслужвани кредити, да се подобри качеството на данните и достъпът до тях и да се премахнат данъчните и правните пречки пред реструктурирането на дългове.

1.2.4 Надзорни дейности на място

Втори цикъл проверки на място

 185
проверки на място
бяха одобрени за
2016 г.

Вторият цикъл проверки на място беше част от общия план за извършване на надзорни проверки (ПИНП) за 2016 г., одобрен през януари 2016 г. При полугодишната актуализация на плана през юли 2016 г. няколко проверки на място бяха отменени, а няколко допълнителни бяха одобрени за втората половина на годината. Общо за 2016 г. бяха одобрени 185 проверки на място.

През 2016 г. бе усъвършенствано допълнително планирането на проверките на място

С цел допълнително да се развие и подобри планирането на проверките на място следните стратегически дейности бяха изпълнени през 2016 г. и бяха използвани в цикъла на планиране за 2017 г. Първо, **целевото ниво на интензивност** формализира усъвършенствания подход, основан на риска, като осигурява ориентировъчни цели за броя на мисиите на институцията и за темите на проверките за тригодишен период. Второ, **издирването на „слепи зони“** идентифицира потенциални пропуски в проверките или нетипичности, които все пак изискват внимание. Трето, мисиите се скъсяват с цел оптимизиране на навременната обработка на констатациите от тях.

Графика 4

Проверките на място се съсредоточават главно върху кредитния риск, операционния риск и риска, свързан с корпоративното управление

Брой на проверките по основни категории риск

Планирането и съставянето на екипа за проверките на място се извършва в тясно сътрудничество с НКО, чиито служители все така съставляват по-голямата част от ръководителите на мисии и членовете на екипите. Към 31 декември 2016 г. НКО са осигурили 167 или 90% от ръководителите на мисии, а 10% са осигурени от банковия надзор в ЕЦБ.

Таблица 1

Орган, осигуряващ ръководителя на мисията

Общо одобрени проверки на място	ЕЦБ		НКО на друга държава		НКО на държавата по произход	
	Брой	Процент	Брой	Процент	Брой	Процент
185	18	9,73%	17	9,19%	150	81,08%

През 2016 г. банковият надзор в ЕЦБ ръководи 18 мисии в различни държави от еврозоната. Вниманието беше насочено предимно към кредитния риск, следван плътно от капиталовите изисквания.

Сега многонационалният състав на мисиите се подпомага от инструмент за проверките на място, наречен Market Place. Той дава на НКО достъп до списък

на предстоящите проверки на място, които са подходящи за **смесени/трансгранични екипи**¹² и възможност да заявят интереса си да ръководят тези екипи или да участват в тях.

Състояха се общо 74 мисии със смесени екипи, или 40%¹³ от общия брой на проверките на място.

Таблица 2

Обзор на смесените екипи

Общо одобрени проверки на място	Участници в проверките на място от ЕЦБ и НКО		Участници в проверките на място от различни НКО		Членове на СНЕ и участници в проверките на място от ЕЦБ и/или НКО	
	Брой	Процент	Брой	Процент	Брой	Процент
185	20	10,81%	27	14,59%	27	14,59%

За да се осигури тясно сътрудничество с НКО по всички въпроси, свързани с проверките на място, през 2016 г. се проведеха 10 срещи на мрежата от експерти, както и 15 двустранни срещи с отделни НКО. Бяха организирани семинари и работни срещи за ръководители на мисии, за да се засили съгласуваността в работата по проверките на място в рамките на европейския банков надзор. Уеб-базирана общностна страница осигурява платформа за комуникация с всички вътрешни заинтересовани лица в ЕЦБ и с партньорите в целия ЕНМ.

Текущи действия по наблюдение

Отдел „Централизираните проверки на място“ в ЕЦБ i) прави в подготвителната фаза преглед на предварителното съобщение, в което СНЕ излага целите на мисията си, ii) наблюдава напредъка на проверката на място, и iii) прави на всички доклади от мисии проверки за качество, за да осигури последователно прилагане на методологията за проверки на място.

Отделът прилага подход, основан на риска. Той посвещава допълнителни ресурси на наблюдението на особено важни мисии, за да осигури своевременното информироване на Надзорния съвет, ако резултатите от дадена проверка на място пораждат сериозни опасения. ЕЦБ и НКО поддържат тясна връзка при изпълнението на всички дейности, така че да се развива взаимното разбирателство и общият подход.

Дейности по методологии

Методологията за проверки на място, която използват всички участващи в проверките експерти от европейския банков надзор, се развива и непрекъснато

¹² Това означава, че поне един от членовете на екипа за проверка на място не е гражданин на държавата, където е установена банката.

¹³ Включително участието на СНЕ в проверките на място.

се актуализира. През 2016 г. съществуващата **методология за кредитния риск** беше преработена така, че ръководителите на мисии да получат практически указания как да извършват прегледа на кредитните досиета. Актуализираната методология вече осигурява:

- набор от всеобщо използвани техники за създаване на извадка от експозициите и долна граница за размера на извадката;
- указания относно класифицирането на експозициите;
- техники за изчисляване на индивидуални и групови обезценки;
- указания за оценяването на обезпечения.

Методологията за ИТ риск също беше преразгледана, така че да бъдат отразени в нея новите надзорни приоритети, свързани с рискове от областта на информационните технологии, като например кибер риск и качество на данните. Освен това тя отразява 239-те принципа на Базелския комитет за банков надзор (БКБН) за ефикасно агрегиране на данните за риск и отчитане на риск и свързания с това тематичен преглед в същата област.

В работни групи се разглеждат две конкретни теми посредством две отделни методологии: i) хоризонтален преглед на портфейлите от кредити за морския транспорт, така че да се анализират и сравнят качествата на тези портфейли и подходите за управление на риска при най-засегнатите значими институции, и ii) укрепване на методологията за оценка на ИТ рискове, така че да се доразвият най-добрите надзорни практики, особено ще се отнася до кибер риска.

И накрая, подготвя се ръководство за проверките на място, в което се обяснява начинът на провеждането им и което ще представлява полезен справочен документ за банките, където се провеждат такива мисии.

1.2.5 Дейности по тематични прегледи

Бизнес модели и двигатели на доходността

През 2016 г. европейският банков надзор стартира тематичен преглед, чиято цел е да направи задълбочена оценка на бизнес моделите и двигателите на доходността на повечето значими институции.

Бизнес моделите и двигателите на доходността на банките са ключов приоритет за европейския банков надзор. Банките с добра доходност могат да генерират капитал по органичен начин и така да поддържат достатъчни буфери, запазвайки същевременно разумно равнище на склонност към риск и отпусвайки кредити на реалната икономика. При сегашните условия обаче доходността на банките в еврозоната е затруднена не само от ниските лихвени

Бизнес моделите и двигателите на доходността на банките продължават да са ключов приоритет за европейския банков надзор

проценти и продължаващите големи потоци от обезценки (вж. раздел 1.1). Предизвикателство представляват и структурни фактори като например свръхкапацитетът на някои пазари, по-силната конкуренция от страна на небанкови институции, нарастващото търсене от страна на клиентите на дигитални услуги, както и новите регулаторни изисквания.

Тематичният преглед разглежда двигателите на доходността на банките както на равнище предприятие, така и за различни бизнес модели. Той обхваща две години и има няколко цели. Освен че ще бъде подложена на оценка способността на банките да редуцират слабостите в бизнес моделите си, ще се извърши наблюдение как ниската рентабилност влияе върху поведението на банките. Прегледът ще допринесе за хоризонталния анализ, по-специално като събере опита на СНЕ и хармонизира последващите действия във всички банки.

През първата година на тематичния преглед инструментариумът, който европейският банков надзор използва за оценка на бизнес моделите и рентабилността на банките, бе обогатен в няколко отношения.

Класификацията на бизнес моделите на значимите институции бе усъвършенствана така, че да се улесни сравнението между отделни сходни банки. Класификацията допълва други сравнителни критерии като например размер на фирмата, рисков рейтинг и местоположение. Освен това бяха разработени няколко специфични инструмента за бенчмаркинг, които да помагат на СНЕ при оценката на доходността на банките.

Банковият надзор в ЕЦБ също така събра **данни за прогнозната печалба и загуба на банките и базисните допускания**. Резултатите показват, че в краткосрочен план приходите на банките ще останат под натиск. Това се дължи главно на факта, че ниските лихвени проценти отслабват нетните приходи от лихви, но също и на по-слабия растеж на кредитирането, който е средно по-нисък от собствените очаквания на банките. Проучването ще се повтори тази година.

Банковият надзор в ЕЦБ също така разработи подробни **указания в помощ на СНЕ при анализа на доходността на равнище предприятие** през 2017 г. Указанията обхващат няколко аспекта, свързани с доходността на банките – от същностната им способност да генерират приходи до уменията им да управляват печалбите. Задълбочената оценка на бизнес моделите и двигателите на доходността на всички значими институции до края на тематичния преглед през 2017 г. се осигурява посредством двустранни обсъждания между надзорниците и банките. Ще бъде приложен пропорционален подход, така че да бъдат взети предвид размерът и сложността на отделните институции.

Резултатите от проведената от всички СНЕ задълбочена оценка ще бъде взети предвид в ПНПО, основно през 2018 г., а също и за степента на надзорна ангажираност и планирането за отделните институции. Анализът ще даде възможност за бенчмаркинг на банковите практики при сходните институции.

МСФО 9 Финансови инструменти

Банковият надзор в ЕЦБ провежда двугодишен тематичен преглед, обхващащ 2016 г. и 2017 г., който проверява как банките прилагат новия счетоводен стандарт МСФО 9, като вниманието е съсредоточено най-вече върху **новия модел на обезценка**. В рамките на прегледа също така бе извършена оценка дали банките вземат предвид принципите от насоките на Базелския комитет относно кредитния риск и отчитането на очакваните кредитни загуби. ЕБО включи тези принципи в своята консултация по проект за насоки относно практиките на кредитните институции за управление на кредитния риск и за отчитане на очакваните кредитни загуби.

Обхватът на тематичния преглед се простира върху всички значими институции, които прилагат международните стандарти за финансова отчетност (МСФО). Конкретните цели на този преглед са: i) да се направи оценка доколко институциите са подготвени за въвеждането на МСФО 9, ii) да се направи оценка на потенциалния ефект върху практиките на институциите за формиране на провизии, и iii) да се подпомогне висококачественото прилагане на МСФО 9.

През 2016 г. банковият надзор в ЕЦБ разработи подходяща вътрешна **методология за надзорна оценка**. Тя взема предвид развитието на регулаторната рамка, оформящите се най-добри практики и възникващите проблеми с прилагането въз основа на обсъждания със заинтересовани страни – институции, одитори, консултанти. Освен това банковият надзор в ЕЦБ в сътрудничество с водещи счетоводни експерти осигури за около 250 надзорници обучение по МСФО 9 и по методологията за оценка.

Въз основа на методологията за оценка тематичният преглед стартира в координация с проучване на ЕБО,¹⁴ обхващащо над 100 значими институции, през декември 2016 г., като СНЕ оценяват равнището на подготвеност на банките и практиките им при приложението. Тази оценка ще бъде последвана от хоризонтален анализ, който, отчитайки резултатите от посоченото проучване на ЕБО, ще сравнява съпоставимите банки. Очаква се резултатите от тематичния преглед да допринесат за правилно и последователно въвеждане на МСФО 9 и неговите политики за формиране на провизии до 1 януари 2018 г. – датата, от която той влиза в сила.

Агрегиране на данните за риска и докладване на риска

Стабилното управление на риска се опира на качеството на данните в цялото предприятие, ефикасното агрегиране на данните за риск и вътрешните практики за отчитане. Все пак една от важните поуки от финансовата криза беше, че определени банки не са в състояние да идентифицират напълно рисковите си експозиции. Причините са липсата на адекватна информация за

¹⁴ Втора оценка на въздействието на МСФО 9 върху банките в ЕС.

риска и несъвършенството на практиките за агрегиране на данните за риск. Способността на засегнатите банки да вземат навремени решения бе сериозно увредена и това имаше широкообхватни последици за тях самите и за финансовия сектор като цяло.

По тази причина тематичният преглед на агрегирането на данните за риск и докладването на риска се нареди сред надзорните приоритети за 2016 г. Целта му беше да се подложи на оценка ефикасността на агрегирането на данните за риск и практиките за докладване на риска, както и на свързана с това ИТ инфраструктура. Оценката се ръководеше главно от **239-те принципа на Базелския комитет за банков надзор за ефективно агрегиране на данните за риск и докладване на риска**.

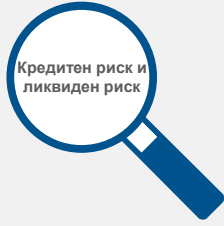
В началото на 2016 г. банковият надзор в ЕЦБ стартира тематичния преглед на ефикасното агрегиране на данните за риск и докладването на риска за подмножество от банки под пряк надзор. Извадката включваше две групи банки. В първата попадат банките, участвали в самооценката по БКБН 239, проведена от Базелския комитет през 2013 г. и 2014 г. Тази група до голяма степен съвпада с групата на банките, класифицирани към онзи момент като глобално системно важни. Втората група обхваща допълнителен набор от банки, включени в извадката с цел нейното разширяване.

Тематичният преглед се извършва от СНЕ с помощта на централизирана работна група, включваща представители на ЕЦБ и НКО. Тя предоставя оперативни указания и осигурява последователно прилагане. Работата е подчинена на принципа на пропорционалност и през 2016 г. бе разделена на два основни етапа. През първия етап бяха разработени подходящи оперативни указания за анализ и оценка на съответствието с акцент върху типа риск (кредитен риск, ликвиден риск, кредитен риск от контрагента, операционен риск, лихвен риск в банковия портфейл и пазарен риск). Вторият етап включваше задълбочен анализ на аспектите ликвиден риск и кредитен риск. Първо обхванатите от проучването банки бяха помолени да предоставят в кратък срок конкретни набори от данни за ликвиден риск и кредитен риск (fire drill exercise). След това същите банки бяха помолени да покажат как са извлечени данните и какви са процесите им за управление и докладване за подбрани измерители на кредита и ликвидността „от край до край“ (проследяване на жизнения цикъл на данните¹⁵).

¹⁵ Жизненият цикъл на данните включва техния произход и движение във времето. Прилагането на подхода „от край до край“ се отнася до оптимизиране на ефикасността и ефективността на процеса, като се елиминират възможно най-много междинни нива и стъпки.

Диаграма 5

Вторият етап на тематичния преглед на ефикасното агрегиране на данни за риска и докладване на риска акцентира върху кредитния и ликвидния риск

Модул	БКБН - 239 принципа	
Корпоративно управление и ИТ инфраструктура	1. Корпоративно управление	
Агрегиране на данните за риск	2. Архитектура на данните и ИТ инфраструктура	
	3. Точност и интегритет	
	4. Пълнота	
	5. Своевременност	
	6. Приспособимост	
Докладване на риска	7. Точност	
	8. Изчерпателност	
	9. Яснота и полезност	
	10. Честота	
	11. Разпространение	

Няколко банки ще имат нужда от време, за да постигнат пълно съответствие с БКБН 239

Резултатите от тематичния преглед ще способстват за разработването на по-нататъшни надзорни действия и ще бъдат взети предвид в следващия цикъл на ПНПО. Анализът на цялостните резултати ще даде възможност да се направят всеобхватни заключения. 239-те принципа на БКБН предвиждат глобално системно важните банки да постигнат съответствие до януари 2016 г., а системно важните банки в национален мащаб – до три години след определянето им като такива (т.е. след края на 2019 г.). Все пак пълно съответствие на глобално системно важните банки с БКБН 239 няма да бъде постигнато в близко бъдеще, тъй като графиците за прилагане на някои банки стигат края на 2018 г. и по-нататък. Постигането на съответствие с принципите на БКБН е продължителен процес. Ето защо промените в бизнес моделите и рисковите профили на банките трябва да бъдат внимателно разглеждани, а банките да подлагат периодично на оценка доколкото е адекватен капацитетът им за агрегиране на данни за риск и за докладване на риска.

Управление на риска и склонност за поемане на риск

През 2016 г. европейският банков надзор продължи работата си по корпоративното управление на банките. Тя се опира на резултатите от тематичния преглед на корпоративното управление и склонността за поемане на риск, проведен през 2015 г., и има за цел да насърчи последователността и съответствието с най-високите стандарти.

През 2016 г. европейският банков надзор изясни надзорните си очаквания по отношение на корпоративното управление и склонността към риск

В началото на 2016 г. всички 113 СНЕ, участвали в тематичния преглед, разпратиха до своите институции последващи писма с искане да изпълнят конкретни действия. През годината СНЕ проследяваха активно **изпълнението на тези препоръки** в рамките на текущия надзор.

Тематичният преглед имаше положително въздействие – той допринесе за повишаване на ефикасността на управителните органи на банките и на звената за управление на риска. Вече почти всички банки разработват самооценки на управителните съвети, процеси за планиране на замяната на членове и рамки за предотвратяване на конфликти на интереси в управителните съвети. Някои банки също така въвеждат промени в състава на управителните си съвети. Освен това се подобрява качеството на получаваната от управителните съвети релевантна документация, а банките започнаха да разработват и прилагат таблици на склонността към риск.

Тъй като някои от препоръките все още са в процес на прилагане, проследяващите дейности ще продължат през 2017 г. СНЕ ще обърнат особено внимание на способността на управителните съвети да оспорват независимо решенията на висшето ръководство, както и на включването на аспекта риск в процеса на вземане на решения. Освен това те внимателно ще наблюдават i) изчерпателността на рамките за склонността към риск (особено що се отнася до включването на нефинансови рискове), ii) ефикасността на лимитите, iii) взаимодействието между склонността към риск и стратегията, както и iv) прилагането на рамката за склонност към риск.

Освен това от края на 2016 г. 25 банки бяха подложени на два задълбочени анализа. Анализите обхващаха надзорната роля на управителните съвети и наблюдението върху вътрешните звена за контрол и лимитите за склонност към риск. Тези проучвания ще приключат през първата половина на 2017 г.

През юни 2016 г. ЕЦБ публикува [Надзорно изявление на ЕНМ относно корпоративното управление и склонността към риск](#), предназначено да насочи институциите към прилагането на най-добрите международни практики. Освен това, с цел да подобри диалога между управителните съвети на банките и надзорниците, на 23 юни 2016 г. банковият надзор в ЕЦБ организира [конференция на тема корпоративно управление](#) с участие на висши ръководители със и без изпълнителни функции¹⁶. През 2017 г. ЕЦБ ще продължи да насърчава диалога с управителните съвети на банките и ще има активна роля в определянето на международни стандарти на равнище ЕС и на международно равнище.

Финансиране с ливъридж

От края на ноември 2016 г. до края на януари 2017 г. ЕЦБ проведе публична консултация по своя [проект за практически указания относно транзакциите с ливъридж](#). Указанията имат за цел да бъдат разработени ясни и последователни дефиниции, които да позволяват последователно наблюдение, и да бъдат формулирани адекватни мерки по отношение на транзакциите с

През 2016 г. ЕЦБ публикува за публична консултация проект за указания относно транзакциите с ливъридж

¹⁶ [Подобряване на диалога между управителните съвети и надзорниците за стабилна рамка на корпоративно управление](#)

ливъридж. Проектът за практически указания беше следствие от тематичен преглед, стартирал в рамките на надзорните приоритети на ЕНМ за 2015 г.

Прегледът включваше задълбочено проучване на дейността на банките в еврозоната и техните рамки за управление на риска по отношение на финансирането с ливъридж. През първата половина на 2016 г. 17 СЧЕ изпратиха до своите институции последващи писма с искане да изпълнят конкретни действия, свързани по-специално с практиките за управление на риска, и да разработят планове за действие за преодоляване на констативните в хода на прегледа слабости.

В допълнение към това ЕЦБ реши да дефинира общи надзорни очаквания под формата на горепосочените практически указания. Те препоръчват банките да въведат единствена и всеобхватна дефиниция на транзакциите с ливъридж. Освен това те следва ясно да определят стратегията си по отношение на такива транзакции и апетита си за поемането и синдикирането им. Банките следва също така да се уверят, че осъществените транзакции отговарят на стандартите им за склонност към риск. Това може да се постигне посредством надежден процес за одобряване на кредитите и редовно наблюдение на засегнатите портфейли. И накрая, трябва редовно да се изработват изчерпателни доклади за транзакциите с ливъридж и да се изпращат до висшето ръководство на банките.

През 2017 г. ЕЦБ ще проследи резултатите от публичната консултация и да публикува окончателните практически указания относно транзакциите с ливъридж. Този подход ще бъде допълнен с целенасочено наблюдение на развитието на склонността към транзакции с ливъридж в най-засегнатите банки.

1.2.6 Непряк надзор над по-малко значими институции и надзорно наблюдение

[Регламентът за ЕНМ](#) определя на ЕЦБ задачата да осигури ефективното и последователно функциониране на ЕНМ и съответно ѝ възлага функцията за надзорно наблюдение, докато НКО запазват главната отговорност за надзора над по-малко значимите институции. Въз основа на цялостната цел на тази функция – да осигури последователното прилагане на високи надзорни стандарти навсякъде в еврозоната – банковият надзор в ЕЦБ в сътрудничество с НКО разработи оперативна рамка за непрекия надзор над по-малко значимите институции.

Съвместни надзорни стандарти и общи методологии за надзора над по-малко значимите институции

Съвместните надзорни стандарти и общите методологии имат за цел да постигнат сближаване към последователно прилагане на най-добри практики

Съвместните надзорни стандарти (СНС) и общите методологии са важен инструмент за последователното прилагане на високи надзорни стандарти навсякъде в еврозоната. Те са средство за сближаване към общи надзорни практики, осигурявайки насоки за провеждането на надзорните процеси.

СНС се разработват съвместно с НКО и са изцяло в съответствие с единната нормативна уредба на ЕС и със стандартите и насоките на ЕБО. През 2016 г. бяха завършени СНС за **надзорното планиране** и **плановите за възстановяване**, подготвени до голяма степен през 2015 г.

След финализирането на тези стандарти в хода на 2016 г. бе извършена значителна работа по редица други.

СНС за **провеждането на проверки на място в по-малко значимите институции** обхваща дефиницията и целите на проверките на място, както и основните принципи, които трябва да бъдат следвани при провеждането им. Той включва също планирането на проверките като част от плана за извършване на надзорни проверки, както и минималното ниво на интензивност що се отнася до честотата, продължителността и ресурсите на проверките. Освен това стандартът дава насоки във връзка със самия процес на проверка, като обхваща основните стъпки на проверката на място: подготовка, проверка, докладване и последващи действия.

Друг СНС, разработен през 2016 г., се отнася за **надзора над институциите, които отпускат кредити за автомобили**. Това са кредитни институции, чиято основна дейност е да отпускат кредити или да сключват договори за лизинг, с които финансират покупката на моторни превозни средства. Въз основа на първоначален преглед на рисковете, свързани с този бизнес модел, първостепенната цел на този СНС е да осигури последователен, висококачествен и пропорционален подход към надзора над такива институции в рамките на европейския банков надзор.

Започна работа по СНС за **лицензирането на по-малко значими институции с FinTech бизнес модели**, т.е. институции, чиято банкова дейност е организирана около технологични иновации. Целта на СНС е да се погрижи на специфичните рискове, свързани с тези иновативни бизнес модели, да бъде обърнато подобаващо внимание в процеса на лицензиране, по стандарти, равностойни на приложимите към други типове кредитни институции.

Банковият надзор в ЕЦБ също така въведе **рамка за сътрудничество в управлението на кризи** за ЕЦБ и НКО. Предназначението на рамката за сътрудничество в управлението на кризи при по-малко значимите институции е да съдейства за изпълнението на задачите на НКО като отговорен орган за управлението на кризи при такива институции и на ЕЦБ като орган, определящ общи процедури.

Освен това през 2016 г. ЕЦБ, съвместно с НКО, отбеляза нов напредък в разработването на **обща методология на процеса по надзорен преглед и оценка (ПНПО) за по-малко значимите институции**. Тъй като ПНПО е главният инструмент на банковия надзор, хармонизирането му ще бъде важна стъпка в насърчаването на сближаване в надзора над по-малко значимите институции. Началото на проекта бе дадено през 2015 г. Работата по него започна през 2016 г., като беше съсредоточена върху количествената оценка на капитала и ликвидността. През 2017 г. ще се проведе изпитание на общата методология, като целта е от 2018 г. нататък да е налице обща ПНПО система за първоначална подгрупа по-малко значими институции. Предложената ПНПО методология за по-малко значимите институции се основава на методологията на ЕНМ за ПНПО при значимите институции. Тя ще се прилага към по-малко значимите институции по пропорционален начин и ще бъде приспособена към тяхната специфика.

Сътрудничество между ЕЦБ и НКО в надзора над по-малко значимите институции

Сътрудничеството между ЕЦБ и НКО е от съществено значение за развитието на последователен и висококачествен надзор над по-малко значимите институции. В по-общ план сътрудничеството включва редица постоянни процеси за текущите дейности и определянето на съвместни надзорни стандарти и методологии за тези институции. Координирани от ЕЦБ, НКО споделят различния си опит и разширяват знанията си за сектора на по-малко значимите институции в еврозоната и за надзора над него.

Разработването на надзорни стандарти за по-малко значимите институции бе подпомогнато от нарастващ брой съвместни проекти на ЕЦБ и НКО. Освен това сътрудничеството между ЕЦБ и НКО допринесе за осигуряването на непрекъснато наблюдение над сектора на по-малко значимите институции.

През годината, за която се отнася този доклад, броят на такива съвместни инициативи нарасна значително. Така например, бяха проведени работни срещи за методологиите на НКО за ПНПО, на които да се обмени информация в целия ЕНМ с оглед на започването на работа по методология за ПНПО при по-малко значимите институции. Що се отнася до отделните по-малко значими институции, съвместните действия бяха свързани с няколко технически мисии и пет проверки на място, посветени на анализ на някои области на риск в тези институции. Осъществен бе обмен на служители между НКО и ЕЦБ.

Текущото сътрудничество по надзора над по-малко значимите институции бе съсредоточено върху преглед на високите надзорни стандарти и насърчаване на последователното им прилагане от НКО. За да се осигури последователност на резултатите, е необходимо разбиране на общите черти и различията в сектора на по-малко значимите институции в цялата еврозона, както и на специфичните национални особености.

Работни срещи и проекти между НКО и ЕЦБ допълват редовните линии на работа по надзора над по-малко значимите институции

Що се отнася до по-малко значимите институции, ЕЦБ спазва строго принципа на пропорционалност

Принципът на пропорционалност е от основополагащо значение за непрекия надзор над по-малко значимите институции, ето защо той е здраво вграден в текущите процеси и в разработването на съвместни стандарти и методологии. С оглед на този принцип ЕЦБ, в сътрудничество с НКО, разработи специална **рамка за определяне на приоритети**. Тази рамка класифицира по-малко значимите институции по ниска, средна и висока степен на приоритет въз основа на присъщото им ниво на риск и потенциалното им въздействие върху съответната национална финансова система. Подредбата позволява да се съгласуват нивото на надзорно внимание и интензивността на надзорните дейности с поетите от институциите рискове.

Специално разработена рамка за уведомяване е ключов елемент на текущото сътрудничество между ЕЦБ и НКО

На текуща основа НКО изпращат уведомявания до централен пункт за уведомявания в ЕЦБ в генерална дирекция „Микропруденциален надзор III“ посредством **специално разработена рамка за уведомяване**. Това дава на ЕЦБ възможност да сравни и разгледа практиките спрямо надзорните стандарти на ЕНМ. Така например, НКО изпращат предварително уведомяване за съществени надзорни процедури и проекти за съществени решения, свързани с по-малко значими институции с висока степен на приоритет, по редица надзорни въпроси, като например капитал, ликвидност, ПНПО, вътрешно управление. Те също така изпращат уведомявания за всяко рязко и значително влошаване на финансовото състояние на по-малко значимите институции. Целта на тези уведомявания е да се осигури навременното информиране на ЕЦБ за релевантните случаи, за да може тя да направи оценка и да обсъди със съответния НКО най-подходящите линия на действие. През 2016 г. банковият надзор в ЕЦБ получи от НКО общо 79 уведомявания.

Опитът с рамката за уведомяване показва, че е необходимо да се доусъвършенства съгласуването на процедурите за уведомяване между НКО. Ето защо работна група обмисля начини за подобряване на процедурите и критериите, свързани с изискванията за уведомяване.

Освен това специализираните **звена по държави** в главна дирекция „Микропруденциален надзор III“ са в постоянен диалог с НКО, така че да наблюдават развитието на обстоятелствата в банковия сектор, които биха могли да засегнат по-малко значимите институции. Посредством уведомяванията те събират информация и проследяват състоянието на по-малко значимите институции с висок приоритет. Освен това те наблюдават развитието на обстоятелствата при институциите, които са застрашени от значително влошаване на финансовото състояние или от ликвиден стрес (които биха могли да се развият в криза) и за които се изискват решения на ЕЦБ относно квалифицирано дялово участие, лицензиране или отнемане на лиценз. В някои случаи звената по държави също така си сътрудничат с НКО в дейностите на място, свързани с по-малко значимите институции.

И накрая, текущото сътрудничество между ЕЦБ и НКО е подпомагано от непрекъснатите усилия за по-нататъшно съгласуване на процесите и методологиите за надзор над сектора на по-малко значимите институции. Надзорните дейности и задачи на НКО по отношение на по-малко значимите институции и анализът и идентифицирането на рискове и уязвимости в този

сектор се обобщават редовно, наред с всичко останало, под формата на специализирани доклади, които се предоставят на надзорниците навсякъде в еврозоната. Сътрудничеството и взаимодействието се опират до голяма степен на споделянето и обмена на данни. За тази цел ЕЦБ и НКО разработват механизми за усъвършенстване на обмена на информация.

Каре 1

Институционални защитни схеми

Значителен напредък в започналата през 2015 г. работа по институционалните защитни схеми¹⁷

В някои държави членки спестовните каси и кооперативните банки са създали институционални защитни схеми (ИЗС). Тези схеми защитават участващите в тях институции и, по-специално, осигуряват тяхната ликвидност и платежоспособност. Приблизително 50% от общия брой кредитни институции в еврозоната, представляващи около 10% от общите активи на банковия сектор, участват в ИЗС. През 2016 г. приключи започнатата през 2015 г. работа по разработването на общ подход към оценката на ИЗС с оглед на това да се установи последователното им надзорно третиране в цялата еврозона.

Ръководство относно подхода към признаването на ИЗС за пруденциални цели

Ръководство относно подхода към признаването на ИЗС за пруденциални цели беше разработено в контекста на работата на ЕЦБ по правата на избор и преценка, предоставяни от законодателството на ЕС. След публична консултация ръководството беше финализирано и публикувано през 2016 г. Предназначението му е да осигури съгласуваност, ефикасност и прозрачност на надзорната политика, приложима при оценяването на ИЗС. Това е особено важно, тъй като официалното признаване на ИЗС води до различно третиране на някои от пруденциалните изисквания по Регламента за капиталовите изисквания (РКИ), по-специално чрез приписването на 0% рисково тегло на експозициите към други членове на ИЗС и чрез премахването на лимита за големи експозиции към други членове на ИЗС.

Координация и сътрудничество във вземането на решения и текущото наблюдение при „смесени“ ИЗС

Обикновено ИЗС включват както значими, така и по-малко значими институции („смесени“ ИЗС). Затова е особено важно ЕЦБ и НКО да третират ИЗС по един и същи начин. За тази цел през ноември 2016 г. бяха приети и публикувани [насоки на ЕЦБ, предназначени за компетентните органи в ЕНМ \(включващи ЕЦБ и НКО\)](#). Те излагат принципите за координация между ЕЦБ и НКО по свързаните с ИЗС надзорни решения и за текущо наблюдение над ИЗС. Насоките осигуряват прилагането от НКО на едни и същи критерии при оценката на заявките от по-малко значими институции за присъединяване към ИЗС. В допълнение към това през 2016 г. бяха съставени групи за наблюдение, включващи експерти от ЕЦБ и НКО, и те започнаха дейността си. Насоките на ЕЦБ не засягат вече издадени одобрения за ИЗС. Все пак допустима е повторна оценка в случай на сериозни структурни промени в ИЗС или при

¹⁷ Дейността в тази област е описана в Годишен доклад на ЕЦБ за надзорната дейност 2015, стр. 43.

евентуални инциденти, които биха могли да породят съмнения дали ИЗС изпълнява съответните правни изисквания.

1.2.7 Макропруденциални задачи

През 2016 г. ЕЦБ проведе обсъждания с националните органи за използването на макропруденциални инструменти в еврозоната¹⁸. За да се осигури ефикасно взаимно допълване на микропруденциалните и макропруденциалните инструменти, **макропруденциалният форум** изпълнява ролята на платформа за обсъждане между членовете на Управителния съвет и Надзорния съвет, съчетавайки микропруденциалната и макропруденциалната перспектива в целия ЕНМ. В този форум представителите на микропруденциалния надзор и макропруденциалната политика обменят мнения и споделят информация. Този обмен от своя страна бива използван в макропруденциалния процес, като синергиите и експертните знания на надзорното звено се използват за идентифициране на общи позиции, например по пруденциални въпроси. Тези съвместни обсъждания обаче не включват вземане на официални решения, съобразно с принципа за разделение и интегритет при вземането на решения от Управителния съвет и Изпълнителния съвет (член 12.1 от Устава).

Над 100

макропруденциални
уведомления,
получени от
националните органи

През 2016 г. ЕЦБ получи от националните органи над 100 **уведомления, свързани с макропруденциалната политика**. Повечето се отнасяха до тримесечни решения за определяне на антициклични капиталови буфери и до решения за изчисляването и третирането на капитала на глобални и други системно важни кредитни институции. Следвайки методологията на БКБН, ЕЦБ и националните органи идентифицираха осем глобално системно важни институции¹⁹ с централни управления във Франция, Германия, Италия, Нидерландия и Испания, и ги разпределиха в групи, в които през 2018 г. поетапно да се въведе капиталов буфер между 0,75% и 1,5%. (След като приключи процесът на поетапно въвеждане, през 2019 г. равнището на буферите на тези банки ще бъде между 1,0% и 2,0%.) Наред с това националните органи също така взеха решения за капиталовите буфери на други 110 системно важни институции съгласно методологията на ЕЦБ за оценка на такива институции и определяне на буферите им. Освен това ЕЦБ получи от редица национални органи уведомления за прилагането на буфер за системен риск и долна граница на рисковото тегло, както и уведомления за реципрочни на предприети в други държави членки макропруденциални мерки.²⁰

¹⁸ В съответствие със задачите, възложени на ЕЦБ по силата на член 5 от Регламента за ЕНМ.

¹⁹ Като глобално системно важни институции (при които поетапно въвеждане на буферите трябва да е завършено до началото на 2019 г.) са определени BNP Paribas, Groupe BPCE, Groupe Cr dit Agricole, Deutsche Bank, ING Bank, Banco Santander, Société Générale и UniCredit Group.

²⁰ Повече информация в [Макропруденциален бюлетин на ЕЦБ, 2/2016](#).

И накрая, през 2016 г. ЕЦБ засили комуникацията си, като след разискванията в рамките на макропруденциалния форум издаде първото си [макропруденциално изявление](#).

2 Процедури за лицензиране, привеждане в изпълнение и налагане на санкции

Макар да осъществява пряк надзор само над значимите институции, ЕЦБ е компетентният орган за всички кредитни институции в еврозоната по отношение на издаването или отнемането на лицензи за банкова дейност и по отношение на оценката на придобиването на квалифицирани дялови участия (известни като „обща процедура“). ЕЦБ също така отговаря за оценката на надеждността и пригодността на членовете на управителните органи на значимите кредитни институции и за процедурите по прилагането на единния европейски паспорт за извършване на дейност. Като цяло значителна част от решенията, свързани с европейския банков надзор, се отнасят до процедури за одобрение.

През 2016 г. ЕЦБ получи уведомления за над 3000 процедури за одобрение, като по-голямата част от тях бяха свързани с оценки за надеждност и пригодност. Бяха положени значителни усилия за подобряване на процедурите по отношение на тяхната простота и пропорционалност и за разработване на насоки по политиките по редица въпроси.

ЕЦБ също така изпълни и задължението си да осигури ефективни механизми за докладване на нарушения на приложимото законодателство на ЕС. През 2016 г. бяха получени 102 съобщения за нарушения, като 73 от тях попадат в обхвата на надзорните задачи на ЕЦБ. Тези съобщения засягаха основно управленски въпроси и изчислението на собствения капитал и на капиталовите изисквания.

2.1 Промени в броя на значимите институции и в общите процедури

2.1.1 Промени в броя на институциите под прекия надзор на ЕЦБ

Цялостна оценка 2016

За всички банки, които стават или е вероятно да станат обект на прекия надзор на ЕЦБ, се изисква извършването на цялостна оценка въз основа на критериите за значимост, посочени в член 6, параграф 4 от Регламента за ЕНМ.

Извадката на банките, за които се провежда цялостна оценка, включва тези с повишена вероятност да станат значими в началото на следващата календарна

година, без това да засяга резултата от пълната оценка за значимост, която може да бъде завършена едва след като стане налична цялата релевантна информация (т.е. одитиран финансов отчет за предходната година).

От март до ноември 2016 г. ЕЦБ проведе цялостна оценка на следните четири банки:

- Abanka d.d. (Словения)
- Akciju sabiedrība "Rietumu Banka" (Латвия)
- Banca Mediolanum S.p.A. (Италия)
- Citibank Holdings Ireland Limited (Ирландия)

Цялостната оценка през 2016 г. беше сходна със стриктно изпълнените цялостни оценки за общо 130 банки през 2014 г. и 9 банки през 2015 г. Тя включваше преглед на качеството на активите и стрес тест.

Компонентът **преглед на качеството на активите** беше изпълнен съгласно методологията, приложена в оценките през 2014 г. и 2015 г. Това е по-скоро пруденциален, отколкото счетоводен преглед. Той осигурява моментна оценка на балансовата стойност на активите на банките в края на 2015 г. и определя дали е налице необходимост да се засили капиталовата база на отделните банки. Идентифицирането на допълнителни необслужвани експозиции и повишаването на специфичните и колективните равнища на провизии са главните фактори, които обуславят корекции на БСК1 при прегледа на качеството на активите.

За компонента **стрес тест** беше използвана методологията, приложена в стрес теста на ЕБО през 2016 г. Резултатите от прегледа на качеството на активите послужиха като отправна точка за стрес теста, който прогнозира развитието на капиталовите позиции на банките за период от три години (2016–2018 г.) при базов сценарий и неблагоприятен сценарий.

Праговите коефициенти, приложени за установяване на капиталов недостиг, бяха запазени на същото равнище както през 2014 г. и 2015 г.: коефициент на БСК1 от 8% за прегледа на качеството на активите и за базовия сценарий на стрес теста, и коефициент на БСК1 от 5,5% за неблагоприятния сценарий на стрес теста. Най-големият недостиг при различните компоненти определя общия капиталов недостиг на банката. Резюме на резултатите на трите участващи банки, които се съгласиха с оповестяването им, е показано в **Таблица 3.**

Таблица 3**Цялостна оценка 2016**

Име на банката	Начален коефициент на БСК1 ¹	Коефициент на БСК1 след прегледа на качеството на активите ¹	Коефициент на БСК1 – базов сценарий ²	Коефициент на БСК1 – неблагоприятен сценарий ²	Недостиг на БСК1 (млн. евро)
Abanka d.d.	23,00%	22,60%	23,80%	10,00%	0
Banca Mediolanum S.p.A.	19,70%	19,70%	23,00%	17,70%	0
Citibank Holdings Ireland Ltd	14,70%	13,30%	12,70%	10,40%	0

(1) Коефициент на БСК1 към 31 декември 2015 г., освен в случая на Citibank Holdings Ireland Limited, за която референтната дата е 31 март 2016 г.

(2) Най-нисък коефициент на БСК1 в тригодишния хоризонт на стрес теста.

Никоя от трите банки не падна под съответните прагове в резултат от прегледа на качеството на активите и стрес теста. Следователно цялостната оценка не установи за тях капиталов недостиг. От банките се очаква обаче да предприемат действия по отношение на качествени констатации от прегледа на качеството на активите като например несъвършенства на политиките и процесите и слабости на системите за данни. Това е в съответствие с подхода, следван при предишните цялостни оценки през 2014 г. и 2015 г.

Годишна оценка на значимостта

В съответствие с [Рамковия регламент за ЕНМ](#) най-малко веднъж годишно ЕЦБ проверява дали дадено поднадзорно лице или поднадзорна група изпълнява който и да е от критериите, въз основа на които банките се класифицират като значими, като например общ размер на активите, трансгранични дейности и др., както са описани в член 6, параграф 4 от Регламента за ЕНМ.

Тази ежегодна проверка се извършва успоредно с цялостната оценка. Тя обхваща кредитните институции, финансовите холдинги и смесените финансови холдинги, установени в еврозоната, както и клоновете на кредитни институции, установени в други държави членки на ЕС.

В резултат от оценката банките се класифицират като значими или по-малко значими. Значимите банки и банкови групи са под прекия надзор на ЕЦБ. По-малко значимите институции са под надзора на националните компетентни органи, като ЕЦБ изпълнява ролята на наблюдател.

При прегледа през 2016 г. ЕЦБ и НКО на участващите държави членки съвместно извършиха оценка дали i) институциите, класифицирани понастоящем като значими, все още изпълняват съответните критерии, ii) институции, класифицирани понастоящем като по-малко значими, са започнали да изпълняват критериите, и iii) продължават да са в сила извънредни или специфични обстоятелства, установени през предходната година.

Нови значими институции

В резултат от годишната оценка от 2016 г., проведена в средата на ноември, броят на значимите институции намаля от 129 на 127: Citibank Holdings Ireland Limited²¹ беше включена в значимите институции поради съществено нарастване на размера ѝ. От 1 януари 2017 г. тя е под прекия надзор на ЕЦБ. Същевременно WGZ Bank прекрати съществуването си след сливане с DZ Bank, а реструктурирането в две групи доведе до това, че те вече не се класифицират като значими (State Street bank Luxembourg и RFS Holdings B.V.).

Следва да се отбележи, че списъкът на значимите институции се актуализира през цялата година. В края на 2016 г. броят на значимите институции намаля до 126. Актуалната версия на списъка е публикувана на [уебсайта на банковия надзор в ЕЦБ](#).

Таблица 4

Значими и по-малко значими институции в ЕНМ след годишната оценка през 2016 г.

	Общ размер на активите (млрд. евро)	Брой лица	
		на консолидирана основа	на индивидуална основа
Значими институции	21 114,75	127	951
По-малко значими институции	5 354,62	2 972	3 275
Общо	26 469,37	3 099	4 226

Общ размер на активите към 30 декември 2016 г.; референтна дата 31 декември 2015 г. (или най-късната налична); референтна дата за групови структури на по-малко значими институции 15 ноември 2016 г.

2.1.2

Общи процедури (лицензи и квалифицирани дялови участия), оценки за надеждност и пригодност и процедури по прилагането на единния европейски паспорт за извършване на дейност

Броят на процедурите остана в общи линии стабилен

През 2016 г. НКО изпратиха на банковия надзор в ЕЦБ общо 3182 уведомления за процедури за одобрение, включително 24 заявки за издаване на лиценз, 42 случая на отнемане на лиценз, 178 случая на прекратяване на действието на лиценз²², 142 придобивания на квалифицирано дялово участие,

3182

процедури за одобрение, съобщени на ЕЦБ през 2016 г.

²¹ Citibank Holdings Ireland Limited е холдинговото дружество на най-високо равнище на консолидация за институцията Citibank Europe plc. Citibank Europe plc е единствено дъщерно дружество на Citibank Holdings Ireland Limited.

²² Прекратяване на действието на лиценз означава, че там, където го позволява националното законодателство, лицензът престава да съществува, без да е необходимо формално решение за това; то представлява правна последица, произтичаща непосредствено от настъпването на конкретно, ясно определено събитие, като например изричен отказ от лиценза от страна на институцията, или фактът, че тя самата прекратява съществуването си, например поради сливане с друго дружество.

2544 назначения в управителни и надзорни съвети²³ и 252 процедури по прилагането на единния европейски паспорт за извършване на дейност.

През 2016 г. Надзорният съвет и Управителният съвет одобриха общо 2686 процедури по лицензиране²⁴. Бяха приключени още 214 процедури по лицензиране, които не изискват официално решение на ЕЦБ – предимно паспортни процедури и процедури по прекратяване на действието на лиценз.

Ако се абстрахираме от прекратяването на действието на лицензи, броят на общите процедури остава като цяло стабилен в сравнение с предходната година, а за леките отклонения се счита, че са в нормалните граници. Броят на процедурите за надеждност и пригодност и за издаване на лицензи намалая, а броят на процедурите за отнемане на лицензи леко се увеличи. Броят на процедурите, свързани с придобиване на квалифицирано дялово участие, остана относително стабилен. Увеличението в броя на процедурите за прекратяване на действието на лицензи отчасти отразява странични ефекти, например сливането на група от над 100 свързани банки в една институция. То обаче се дължи и на подобряване на процесите и на нарасналото осъзнаване на необходимостта ЕЦБ да бъде уведомявана за тези процедури.

Таблица 5

Повечето процедури по лицензиране, за които е изпратено уведомление до ЕЦБ, засягат оценки за надеждност и пригодност²⁵

Издаване на лицензи			Отнемане на лицензи			Прекратяване на действието на лицензи			Квалифицирани дялови участия			Надеждност и пригодност			Прилагане на единния европейски паспорт за извършване на дейност		
2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
7	37	24	5	26	42	0	26	178	9	134	142	115	2 729	2 544	34	431	252

Забележка: В предишните годишни доклади на ЕЦБ за надзорната дейност процедурите за отнемане на лиценз и процедурите по прекратяване на действието на лиценз са отчитани заедно. Поради нарастването на броя на случаите на прекратяване на действието на лиценз те сега се посочват поотделно.

Броят на процедурите по прилагането на единния европейски паспорт за извършване на дейност намалая поради усъвършенстване на процеса за уведомяване

Що се отнася до процедурите по прилагането на единния европейски паспорт за извършване на дейност, значителното им намаление се дължи главно на усъвършенстването на процеса на уведомяване. НКО вече могат да включат в една и съща процедура информация за няколко паспорта за едно и също поднадзорно лице или за даден набор от услуги. Без това подобрение общият брой на паспортните процедури би бил сходен с миналогодишния.

²³ Включително ограничен брой (15) искания за допълнителни директорски длъжности.

²⁴ Тези 2686 процедури за одобрение са включени в 1191 правни акта на ЕЦБ (вж. **Графика 7** в раздел 4.2). Някои правни актове обхващат повече от една процедура по лицензиране (напр. оценки за надеждност и пригодност на няколко членове на ръководните органи на една и съща значима институция, или придобивания на квалифицирани дялови участия в различни дъщерни предприятия, произтичащи от единична транзакция).

²⁵ Тъй като крайната дата за 2014 г. беше 15 януари 2015 г., налице е леко застъпване на данните за 2014 г. и 2015 г.

Що се отнася до издаването на лицензи, нараснал е броят на бизнес моделите, които интегрират традиционните банкови услуги с мобилни устройства

Развитие на общите процедури

Повечето процедури по издаване на лицензи бяха свързани със съществуващи кредитни институции, които е трябвало или да се реструктурират (например при сливане или разделяне на банки или банкови групи, в който случай на новата институция е необходим лиценз), или да разширят лицензите си заради предложени промени в извършваните дейности. Сред лицензираните изцяло нови банки се наблюдава нарастване при бизнес моделите, които интегрират традиционните банкови услуги с мобилни устройства. Тази тенденция отразява нарастващия акцент върху технологичните иновации в банковия сектор. Примери за такива FinTech бизнес модели са въвеждането на онлайн банков продукт, насочен към доставчици на технологии, които желаят да предлагат продукти с интегрирани банкови услуги, и вътрешното изпълнение на банкови услуги чрез мобилни системи.

Процедурите по отнемане на лицензи и по прекратяване на действието на лицензи бяха свързани главно с кредитни институции, прекратяващи доброволно банковата си дейност, или с банки, предприели сливане или реструктуриране. Все пак неголям, но релевантен брой случаи на процедури по отнемане на лиценз бяха предизвикани от (недоброволна) ликвидация или реструктуриране на съответните институции (всички в категорията на по-малко значимите институции).

Както и през 2015 г. процедурите по квалифицирани дялови участия бяха свързани до голяма степен с обикновена вътрешна реорганизация (например вътрешногрупова консолидация), често в резултат на политики за намаляване на разходите. Други процедури по квалифицирани дялови участия бяха свързани с придобиване на дялове в банки от фондове, инвестиращи в капиталови инструменти, и суверенни фондове. Те засягаха специфични аспекти, свързани със сложни корпоративни структури, евентуална краткосрочност на инвестициите или използване на финансиране с ливъридж (специфични приобретатели ²⁶).

Развитие на оценките за надеждност и пригодност

Като цяло, съществуват три типа процедури за надеждност и пригодност според ролята на кандидата за длъжност: членове на управителния съвет с изпълнителни функции, членове на управителния съвет без изпълнителни функции и лица на ключови позиции²⁷. Около две трети от процедурите по надеждност и пригодност се отнасят до членове без изпълнителни функции.

²⁶ „Специфичните приобретатели“ се характеризират със сложна корпоративна структура, непрозрачно корпоративно управление, краткосрочни инвестиционни стратегии или използване в голяма степен на дългово или подобно на дълговото финансиране (напр. фондове, инвестиращи в частни капиталови инструменти).

²⁷ Лица на ключови позиции са служители, които не са членове на управителните органи, но имат значително влияние върху управлението на институцията под ръководството на управителния орган, например служители, които отговарят за кредитния риск, за съответствието и т.н.

Останалите засягат членове на управителните органи с изпълнителни функции. Броят на оценките на лица на ключови позиции е пренебрежимо малък²⁸.

Много от оценките изискваха по-задълбочен анализ; в около една пета от случаите те породиха опасения, най-вече свързани с наличието на време и с опита. В много от тези случаи ЕЦБ наложи условия, задължения или препоръки за преодоляване на конкретни опасения, например поставяйки решението под условие за допълнително обучение или за напускане на пост извън банката поради конфликт на интереси или проблем с наличието на време.

През 2016 г. доста успешно бяха приложени мерки за подобряване на средното време за обработка на процедурите по надеждност и пригодност. Списъкът на неприключените процедури бе съкратен значително, като около 98% от процедурите по надеждност и пригодност бяха приключени в националните правни срокове.

През 2016 г. оценките за надеждност и пригодност станаха по-ефективни

Промени в работните процеси по лицензирането

През 2016 г. бяха вложени още усилия в ускоряването на обработката – както за да се посрещне големият приток на процедури по лицензиране, така и за да се намали броят на висящите неприключени процедури. Въз основа на натрупания през 2015 г. опит бяха подобрени вътрешните процеси и сътрудничеството между НКО и ЕЦБ се ускори.

През втората половина на 2016 г. модул за лицензиране бе включен в IMAS²⁹. Тази система улеснява подобряването и засилената автоматизация на работните процеси за ЕЦБ и НКО – важна стъпка към крайната цел за напълно автоматизирана обработка на процедурите.

Разработване на позиции по надзорната политика

Въпреки хармонизацията, постигната чрез ДКИ IV, насоките на ЕБО и регулаторните стандарти, приложимите разпоредби за въвеждане на ДКИ IV в националните законодателства и надзорните практики, свързани с процедурите по лицензиране, все още се различават между държавите членки. При тези условия банковият надзор в ЕЦБ работи последователно за хармонизация, като разработва позиции по надзорната политика съвместно с НКО и релевантните структурни звена на ЕЦБ с цел да постигне общи надзорни практики за процедурите по лицензиране.

Съвместно с НКО банковият надзор в ЕЦБ се стреми да хармонизира процедурите по лицензиране

²⁸ Че ЕЦБ е компетентна да подлага на оценка лицата на ключови позиции, където това се изисква от националното законодателство, бе изяснено едва в края на 2016 г. и ще бъде прилагано от 2017 г.

²⁹ IMAS е система за управление на информация на европейския банков надзор. Вж. също раздел 4.6.

Наред с вече одобрените през 2015 г. позиции (например относно репутацията, наличието на време и колективната пригодност) бяха разработени и нови във връзка с използването на интервюта като средство за събиране на информация в хода на оценката за надеждност и пригодност, включително препоръчителни практики в провеждането на интервюта. Интервютата за надеждност и пригодност ще станат по правило задължителни за новоназначени главни изпълнителни директори и за председателски постове в значимите самостоятелни банки и в главните банки в банковите групи, след като банковият надзор в ЕЦБ публикува своето **Ръководство за оценките за надеждност и пригодност**³⁰. Позиции по надзорната политика бяха разработени също относно i) оценката на опита на кандидатите, ii) еднаквото прилагане на одобрения под условие, и iii) повторните оценки. Обхванат е и процесът на оценяване на други директорски длъжности без изпълнителни функции и съчетаването на позициите на председател и главен изпълнителен директор.

За квалифицираните дялови участия бяха разработени позиции на политиката, съсредоточени върху оценяването на „специфични приобретатели“ и върху обхвата, процедурните аспекти и формата на приеманите от ЕЦБ решения. В напреднал стадий е допълнителната работа по практиките по отношение на критериите за оценяване на квалифицирани дялови участия и се очаква тя да бъде завършена през 2017 г.

За да подпомогне ефикасното прилагане на тези позиции на политиката, банковият надзор в ЕЦБ влага сериозно усилие в обучението на служителите и в комуникациите с банковия сектор и широката общественост.

Що се отнася до **лицензирането**, започна разработването на позиции на политиката, свързани с обхвата, оценката на критериите за лицензиране и процедурните въпроси, свързани с процеса на издаване на лицензи. Започна и друг проект, за разработване на обща позиция на европейския банков надзор относно издаването на лиценз за банкова дейност на FinTech компании.

2.2 Докладване на нарушения, процедури по привеждане в изпълнение и налагане на санкции

2.2.1 Привеждане в изпълнение и налагане на санкции

Съгласно Регламента за ЕНМ и Рамковия регламент за ЕНМ разпределението между ЕЦБ и НКО на правомощията за привеждане в изпълнение и за налагане на санкции зависи от естеството на предполагаемото нарушение, отговорното

³⁰ Проектът за „Ръководство за оценките за надеждност и пригодност“ беше публикуван за публична консултация на 14 ноември 2016 г. успоредно с консултациите на ЕБО по нейните преработени Насоки относно пригодността и в пълно съответствие с тях. Очаква се окончателното ръководство да бъде публикувано през второто тримесечие на 2017 г.

През 2016 г. броят на задействаните от ЕЦБ процедури за налагане на санкции нарасна значително

42

процедури по привеждане в изпълнение и по налагане на санкции, задействани от ЕЦБ през 2016 г.

лице и мярката, която следва да се приеме (вж. [Годишен доклад на ЕЦБ за надзорната дейност 2014](#)).

През първоначалния етап на европейския банков надзор вниманието бе съсредоточено основно върху опознаването на пруденциалното състояние на поднадзорните лица (през 2015 г. бяха задействани само четири процедури, от които две бяха приключени през същата година). През 2016 г. ЕЦБ задейства 41 процедури за налагане на санкции и една процедура по привеждане в изпълнение, свързани с предполагаеми нарушения, извършени от 36 значими поднадзорни лица.

Като се вземат предвид и двете неприключени процедури от 2015 г., през 2016 г. ЕЦБ е обработила 44 процедури, от които 42 свързани със санкции и 2 свързани с мерки за привеждане в изпълнение (вж. [Таблица 6](#)).

Таблица 6

Дейности на ЕЦБ по привеждане в изпълнение и налагане на санкции през 2016 г.

	Процедури по налагане на санкции	Процедури по привеждане в изпълнение	Общо
Неприключени процедури в края на 2015 г.	1	1	2
Процедури, задействани през 2016 г.	41	1	42
Процедури, обработени през 2016 г.	42	2	44
от които приключени	5	1	6
от които произтичат искания на ЕЦБ към НКО да започнат производство	3	–	3
от които неприключени процедури в края на 2016 г.	34	1	35

Общо 30 от обработените през 2016 г. 42 процедури за налагане на санкции са свързани с предполагаеми нарушения на пряко приложимото право на ЕС (включително решения и регламенти на ЕЦБ). Тези процедури засягат 26 значими поднадзорни лица и са в областта на собствения капитал, отчитането, публичното оповестяване, ликвидността и големите експозиции. Две от процедурите бяха закрити през 2016 г., главно поради отсъствието на правно основание за налагане на санкции в съответните случаи. Продължава проверката на останалите предполагаеми нарушения.

Останалите 12 от 42-те процедури по налагане на санкции са свързани с предполагаеми нарушения на националното законодателство, транспониращо разпоредби на ДКИ IV, и засягат значими поднадзорни лица или физически лица. Процедурите засягат предполагаеми нарушения в корпоративното управление, включително на механизмите за вътрешен контрол, функциите на управителните органи и възнагражденията. Три от процедурите бяха закрити през 2016 г. поради несъщественост на предполагаемите нарушения. През 2016 г. ЕЦБ също така отправи три искания към НКО да започнат процедури по налагане на санкции в сферата на своята национална компетентност.

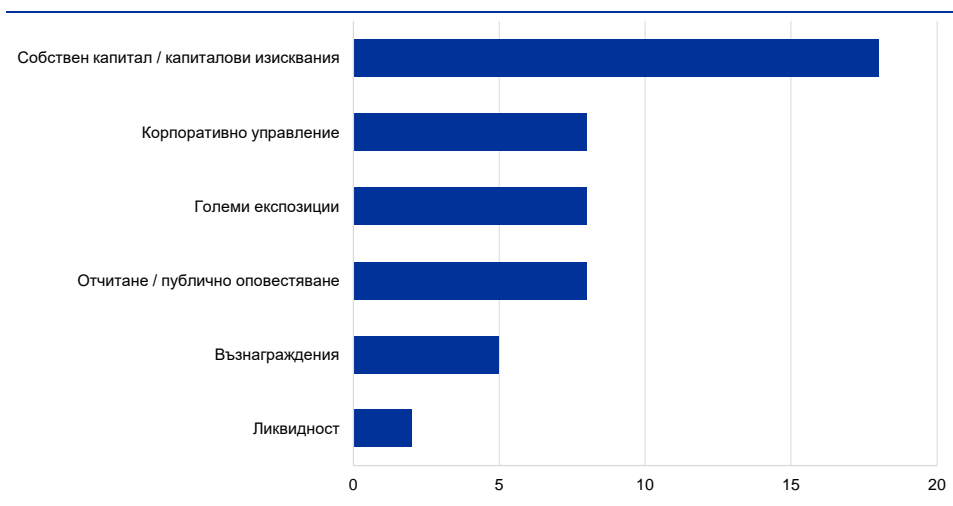
Гладкото сътрудничество между ЕЦБ и НКО е особено важен елемент в упражняването на правомощията на ЕЦБ за привеждане в изпълнение и налагане на санкции

Двете процедури по привеждане в изпълнение, обработени през 2016 г., засягаха предполагаемо нарушение на националните правила за възнагражденията и несъобразяване с надзорно решение на ЕЦБ. Една от процедурите беше закрыта през 2016 г. поради отсъствие в конкретния случай на правно основание за налагане на ефикасни мерки за привеждане в изпълнение. Другата остава открита.

Пълна разбивка по области на предполагаемите нарушения, подлежащи на процедури за привеждане в изпълнение и налагане на санкции и обработени от ЕЦБ през 2016 г., е показана в **Графика 5**.

Графика 5

Процедурите по привеждане в изпълнение и налагане на санкции са свързани най-вече със собствен капитал и капиталови изисквания

Ако има основание да подозира, че може да е извършено престъпление, ЕЦБ отправя искане до съответния НКО да отнесе случая до подходящите органи за разследване и възможно наказателно преследване в съответствие с националното право. Едно такова искане бе отправено през 2016 г. към съответния НКО, а към края на годината се разглеждаха фактите по други четири случая.

2.2.2

Опит във връзка с докладването на нарушения съгласно член 23 от Регламента за ЕНМ

Задължение на ЕЦБ е да осигури наличието на ефикасни механизми, които дават възможност на всяко лице да докладва нарушения на приложимото законодателство на ЕС (процес на сигнализиране - „whistle-blowing“). Съответно ЕЦБ създаде механизъм за докладване на нарушения (МДН), който включва [структурирана интернет платформа](#), достъпна през уебсайта на банковия надзор в ЕЦБ.

27%

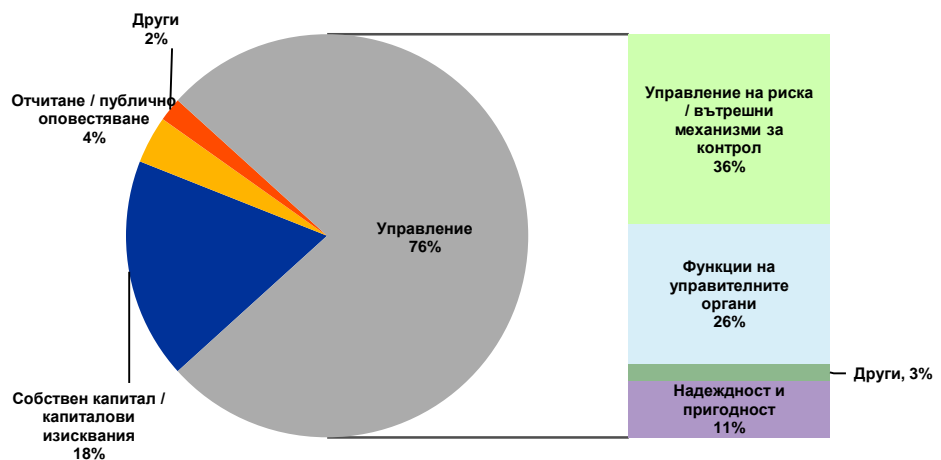
увеличение на броя на сигналите за нарушения, получени от ЕЦБ през 2016 г.

През 2016 г. в ЕЦБ бяха получени 100 сигнала за нарушения. Това представлява увеличение от 27% спрямо предходната година. От тях 70 се отнасяха до предполагаеми нарушения на приложимото законодателство на ЕС, като за 68 от тях беше преценено, че попадат в обхвата на надзорните задачи на ЕЦБ (два сигнала за нарушения попадат в обхвата на надзорните задачи на НКО). Останалите се отнасяха основно до национални въпроси, които не са свързани с пруденциални изисквания и следователно бяха извън обхвата на механизма за докладване на нарушения (например защита на потребителите).

Сред най-често докладваните предполагаеми нарушения са въпроси, свързани с корпоративното управление (76%) и с неправилно изчисляване на собствения капитал и капиталовите изисквания (18%). Пълната разбивка е представена в **Графика 6**. Въпросите, свързани с корпоративното управление, се отнасят основно към управлението на риска и вътрешните механизми за контрол, функциите на ръководните органи и изискванията за надеждност и пригодност³¹.

Графика 6

Предполагаемите нарушения, съобщени чрез механизма за докладване на нарушения, се отнасят главно до въпроси, свързани с корпоративното управление

Основните дейности за проверка, предприети от ноември 2014 г. във връзка с получени съобщения за нарушения, са:

- проверки на място (37% от случаите);

³¹ „Управление на риска и вътрешни механизми за контрол“ включва механизмите и процесите, от които дадена институция се нуждае, за да може адекватно да установява, управлява и докладва рисковете, на които е или би могла да бъде изложена. „Функции на ръководен орган“ се отнася до степента, до която лицата, които осъществяват действителното управление на дейността на институцията, или тези, които разполагат с правомощия да определят стратегията, целите и цялостната насока на институцията и които упражняват контрол и наблюдение над вземането на решения на управленско ниво, изпълняват своите отговорности.

- искания за вътрешно разследване, одит на документация или обяснение, отправени към поднадзорната институция (31% от случаите);
- вътрешна оценка въз основа на наличната документация (32% от случаите).

Някои от получените сигнали доведоха или биха могли да доведат до задействането на процедури за санкции

Пет сигнала доведоха или биха могли да доведат до задействането на процедури за санкции срещу три поднадзорни лица.

3 ЕНМ като част от европейската и глобалната надзорна архитектура

Европейското и международното сътрудничество са сред основните приоритети за банковия надзор в ЕЦБ. Ето защо ЕЦБ вече договори и подписа важни меморандуми за разбирателство с редица други институции, като например Единния съвет по реструктуриране (ЕСП) и Европейския орган за ценни книжа и пазари (ЕОЦКП). Продължава работата по сключването на меморандуми за разбирателство с надзорни органи, национални пазарни органи и надзорни органи от държави членки на ЕС извън еврозоната. Европейският банков надзор участва и в работата на надзорни колегии, които изпълняват важна роля за поднадзорните банки с дейност в държави извън еврозоната.

През 2016 г. той продължи да допринася за развитието на рамката на ЕС за възстановяване и реструктуриране. Направена бе оценка на изготвените от банките планове за възстановяване и се проведе консултации с ЕСП по отношение на плановете за реструктуриране. ЕЦБ взе дейно участие и на европейски и международни форуми, разработващи политики, свързани с управлението на кризи.

Във връзка с установяването на глобални правила за банковия сектор ЕЦБ участва в дейността на Базелския комитет за банков надзор, като се включи в повече от 30 групи, подгрупи и работни групи на комитета. Банковият надзор в ЕЦБ имаше принос и в работата на ЕБО, като получи правото да участва в пленарните заседания на Съвета за финансова стабилност (СФС).

3.1 Европейско и международно сътрудничество

3.1.1 Сътрудничество с други национални надзорни органи / надзорни органи в ЕС

През 2016 г. ЕЦБ инициира общо 24 кръга преговори за сключването на споразумения за сътрудничество с банкови надзорни органи от държави от ЕС извън еврозоната, трети държави и органи за пазарен надзор в ЕС. Четири от тези меморандуми за разбирателство вече са сключени.

Сътрудничество в рамките на Европейското икономическо пространство

ЕЦБ поддържа тесни връзки с надзорните органи от държавите от ЕС.

В съответствие с член 3, параграф 6 от Регламента за ЕНМ ЕЦБ работи по сключването на собствени меморандуми за разбирателство с девет НКО от държави от ЕС извън еврозоната. Тъй като сътрудничеството и обменът на информация между компетентните органи в рамките на ЕС вече се осъществяват съгласно ДКИ IV, в меморандумите за разбирателство с европейските национални компетентни органи се доуточняват подробности по сътрудничеството.

През декември 2016 г. ЕЦБ сключи меморандум за разбирателство с надзорните органи на Швеция, Норвегия, Дания и Финландия относно надзора над клонове, смятани за значими съгласно ДКИ IV. Меморандумът за разбирателство обхваща въпроси, свързани с текущия надзор, например участие в надзорни колегии, обмен на информация и проверки на място³².

ЕЦБ е в процес на разговори и с национални пазарни органи в ЕС във връзка с подписването на меморандум за разбирателство, основан на изготвения по-рано образец в сътрудничество с ЕОЦКП. Такъв меморандум за разбирателство вече е подписан с един орган. Водят се преговори с два други национални пазарни органа.

Освен това ЕЦБ сключи меморандуми за разбирателство с ЕБО и с ЕОЦКП.

Сътрудничество с органи на трети държави

Постепенно меморандумите за разбирателство между НКО и трети държави ще бъдат заместени от меморандуми за разбирателство между ЕЦБ и трети държави

За да подпомогне текущия надзор, където това бе възможно, ЕЦБ се присъедини към съществуващи меморандуми за разбирателство, подписани преди създаването на ЕНМ между НКО от държави от еврозоната и надзорни органи от трети държави. С течение на времето тези меморандуми за разбирателство постепенно ще бъдат заменени със собствени меморандуми за разбирателство между ЕЦБ и органите на трети държави.

³² Този меморандум за разбирателство има за цел да улесни сътрудничеството по отношение на значимите банкови клонове между банковия надзор в ЕЦБ и органите в скандинавските държави (както и между самите органи на държавите), както в еврозоната, така и извън нея. Затова той обхваща не само институции в еврозоната, а по-широк диапазон от институции под надзора над тези органи. Освен това, наред със задачите по банковия надзор меморандумът за разбирателство обхваща защитата на потребителите, платежните услуги и системи и мерките срещу изпирането на пари. Обхватът му, следователно, надхвърля задачите на банковия надзор в ЕЦБ. Все пак степента на сътрудничество между страните по меморандума се подчинява на правото на ЕС. Затова банковият надзор в ЕЦБ ще участва в него само по отношение на надзорните задачи.

Диаграма 6

Четири области на надзора, обхванати от договаряните от ЕЦБ меморандуми за разбирателство

През 2016 г. ЕЦБ започна преговори по меморандуми за разбирателство с десет надзорни органа на трети държави. Целта е да се улесни изпълнението на съответните надзорни задачи. С оглед на това меморандумите за разбирателство следва да обхванат, наред с всичко останало, обмен на информация, сътрудничество в областта на текущия надзор и в извънредни ситуации, провеждане на проверки на място и проучване на вътрешни модели.

През 2016 г. и в началото на 2017 г. ЕЦБ сключи меморандуми за разбирателство с два надзорни органа на трети държави – един относно надзора над кредитните институции и един относно обмена на информация за системно значими институции.

Надзорни колегии

Надзорните колегии имат ключова роля за координирането на надзора над трансграничните банкови групи

Надзорните колегии са постоянни, но гъвкави координационни структури, които обединяват компетентните органи, участващи в надзора над трансгранични банкови групи. Колегиите играят важна роля за банките от ЕНМ, които имат дейност в държави извън еврозоната.

През 2016 г. ЕЦБ заздравя дейността на тези колегии с цел да повиши ефикасността на европейската рамка за обмен на информация, съвместните оценки на риска и съвместните решения относно изискванията за капитала и ликвидността в съответствие с ДКИ IV.

В качеството си на консолидиращ надзорен орган банковият надзор в ЕЦБ отговаря за организацията и функционирането на 29 колегии на ЕС. Тези колегии включват съответните държави членки на ЕС, ЕБО, както и – като наблюдатели – органите, осъществяващи надзор над значимите дъщерни предприятия и клонове, които дадена банкова група има в трети държави. Сред

45

надзорни колегии с участието на ЕЦБ

тях са най-важните надзорни органи на световните банкови и финансови пазари.

За всяка значима институция, за която ЕЦБ се явява консолидиращ надзорен орган, СНЕ установяват подходящи процеси и процедури, които имат за цел да гарантират правилното функциониране на всяка колегия.³³

Като надзорен орган на приемаща държава за значими институции в еврозоната с главно управление в неучастващи държави членки на ЕС (седем банкови групи) банковият надзор в ЕЦБ участва активно в дейността на колегиите за трансграничните банкови групи чрез подходящо представителство в СНЕ.

По отношение на други значими институции от еврозоната с международна дейност през 2016 г. банковият надзор в ЕЦБ функционираше като орган, извършващ надзор на консолидирана основа, за четири банкови групи с главно управление в участващи държави членки, които обаче имат значима трансгранична дейност само извън ЕС. Същевременно банковият надзор в ЕЦБ подпомогна като надзорен орган на приемаща държава дейността на колегиите за пет трансгранични банкови групи с главно управление в трети държави, които имат дъщерни дружества, явяващи се значими институции в еврозоната.

Текущо състояние в областта на тясното сътрудничество

Държавите членки на ЕС, чиято парична единица не е еврото, могат да участват в ЕНМ в режим на тясно сътрудничество. Основните условия за това са посочени в член 7 от Регламента за ЕНМ, а процедурните аспекти са установени в [Решение ЕЦБ/2014/5](#). През 2016 г. не са получени официални искания за тясно сътрудничество.

3.1.2 Участие в рамката на ЕС за възстановяване и реструктуриране

Рамката на ЕС за възстановяване и реструктуриране е важен стабилизиращ фактор, подпомагащ устойчивостта на банковия сектор в ЕС. Банковият надзор в ЕЦБ играе важна роля в тази рамка. През 2016 г. участието на банковия надзор в ЕЦБ в тази област се засили, отчасти в резултат на привеждането в действие на единния механизъм за реструктуриране.

Оценката на [плановите за възстановяване](#) е ключова задача от работата на банковия надзор в ЕЦБ за укрепване на устойчивостта на значими институции през периоди на повишено напрежение. През 2015 г. цикълът на представяне

Нараства ангажираността на банковия надзор в ЕЦБ със задачи, свързани с рамката на ЕС за възстановяване и реструктуриране

³³ В съответствие с изискванията на [Делегиран регламент \(ЕС\) 2016/98 на Комисията](#) и [Регламент за изпълнение \(ЕС\) 2016/99 на Комисията](#)

на планове за възстановяване, за които се проведеха оценки през 2016 г., бе преходен. Към момента, когато институциите представиха плановете за възстановяване пред ЕЦБ, Директивата за възстановяване и реструктуриране на банки (ДВПБ) не беше транспонирана във всички държави членки и някои от релевантните регламенти относно изготвянето на планове за възстановяване все още не бяха приложени. Целта на банковия надзор в ЕЦБ бе да получи първи набор от планове за възстановяване за всички институции и да гарантира, че скоро тези планове ще могат да бъдат приведени в съответствие с минималните изисквания, установени в ДВПБ и в съответните делегирани регламенти на Комисията. За плановете със значителни пропуски към банките беше отправено искане за предприемане на корективни действия преди следващото представяне на плана.

Въз основа на тези оценки ЕЦБ извърши сравнителни анализи, които разкриха ключови области за подобрене, включително, наред с всичко останало, пълнотата и качеството на данните, надеждността на вариантите за възстановяване, тежестта на сценариите и калибрирането на показателите за възстановяване. Това от своя страна беше отразено в изпратените до банките писма с обратна информация при завършването на оценката. Плановете за възстановяване за 2016 г. бяха представени през септември и декември 2016 г. и в момента тези планове са в процес на оценка. Това ще гарантира, че банките разполагат с надеждни варианти за възстановяване, които могат да изпълнят, за да възвърнат своята устойчивост през периоди на напрежение.

През 2016 г. ЕСП и ЕЦБ приложиха правилата за сътрудничество и обмен на информация, залегнали в сключения в края на 2015 г. двустранен меморандум за разбирателство. В по-общ план ЕЦБ предостави на ЕСП планове за възстановяване, както и друга информация и данни в съответствие със залегналите в меморандума за разбирателство договорености.

През 2016 г. ЕСП се обърна към банковия надзор в ЕЦБ за консултация относно проектоплановете за реструктуриране на редица значими институции. ЕЦБ изготви своите оценки и изпрати обратна информация до ЕСП. Провеدهа се и ползотворни дискусии във връзка със задачата на ЕСП да определи минимално изискване за собствен капитал и приемливи задължения (МИПЗ), като ЕЦБ и ЕСП осъществиха ценен обмен на информация.

Представител на ЕЦБ участва в заседанията на ЕСП, а председателят на ЕСП бе поканен на редица заседания на Надзорния съвет, което подпомогна диалога на високо равнище между двата съвета. Конструктивното участие на експертите на ЕЦБ и ЕСП в структурите на съответните им комитети също даде възможност за засилено сътрудничество на техническо равнище успоредно с взаимодействието между съвместните надзорни екипи и вътрешните екипи по реструктуриране по отношение на отделни банки. В края на годината ЕЦБ извърши техническа промяна в своите системи, която предостави възможност за пряк достъп на служителите и ръководството на ЕСП до информационната система за надзорна информация и до данни, съхранявани на надзорната платформа, в съответствие с разпоредбите на меморандума за разбирателство. Това замени предишната практика на неавтоматизиран обмен

Банковият надзор в ЕЦБ
поддържа редовна връзка с ЕСП
по въпроси, свързани с плановете
за реструктуриране

Банковият надзор в ЕЦБ имаше принос в няколко регулаторни инициативи

на информация. Така се повишава ефикасността на обмена на информация и се осигурява свеждането до минимум на тежестта на отчетността за банките.

През 2016 г. банковият надзор в ЕЦБ взе участие на европейски и международни форуми, разработващи политики, свързани с управлението на кризи. Например той изрази становище по публикуваното през ноември 2016 г. законодателно предложение на Европейската комисия за изменение, наред с други аспекти, на рамката за МИПЗ и на йерархията на кредиторите съгласно ДВПБ. Наред с това ЕЦБ участва в комитетите на ЕБО и СФС, които отговарят за разработването на регулаторни стандарти относно предотвратяването и управлението на кризи.

В допълнение към това, през четвъртото тримесечие на 2016 г. ЕЦБ участва в инициатива с участието на ръководителите на съответните органи от Обединеното кралство, САЩ и държавите от банковия съюз за засилване на сътрудничеството между юрисдикциите в случай на неизпълнение на задълженията от страна на значима трансгранична банка, опирайки се на текущата работа на международните органи.

3.1.3 Група за преглед към ЕБО

Банковият надзор в ЕЦБ участва активно в групата за преглед към ЕБО, която отговаря за провеждането на партньорски проверки с цел засилване на последователността на резултатите от надзора.

През 2016 г. групата за преглед към ЕБО извърши партньорска проверка на техническите стандарти за изпълнение по отношение на изискванията за надзорна отчетност ([Регламент за изпълнение на Комисията \(ЕС\) № 680/2014 от 16 април 2014 година](#)).

Целта на партньорската проверка бе да се направи оценка на надзорните практики на компетентните органи във връзка със задълженията за надзорна отчетност на институциите. При проверката бяха оценени въведените процеси, като например процедури и ИТ системи за събиране на данни, осигуряване на качеството на данните, актуализиране на отчетната рамка и използване на инструмента за въпроси и отговори на ЕБО, като освен това бяха разгледани въпроси в областта на управлението.

Партньорската проверка заключи, че във всички оценявани области ЕЦБ е въвела напълно изчерпателни процеси.

3.1.4 Програми на МВФ за оценка на финансовия сектор

Програмите на МВФ за оценка на финансовия сектор представляват изчерпателни и задълбочени оценки на финансовия сектор на дадена страна. Те обхващат i) идентифициране на ключови уязвимости и оценка на устойчивостта на финансовия сектор; ii) оценка на рамката на политиката за

ЕЦБ участва дейно в програмите на МВФ за оценка на финансовия сектор за държавите от еврозоната

финансова стабилност, както и на надзорната рамка и практики на дадена държава; и iii) оценка на финансовите защитни мрежи и на способността на финансовата система да управлява и да преодолее финансова криза.³⁴

Програмите за оценка на финансовия сектор се прилагат за отделни държави и съответно националните органи имат водеща роля. Въпреки това наред със съответните национални органи ЕЦБ участва активно в това наблюдение в държави от еврозоната поради отговорностите, които има в областта на микропруденциалния банков надзор и макропруденциалната политика.

През 2016 г. МВФ завърши проверките по програмите за оценка на финансовия сектор за Финландия, Германия, Ирландия и Нидерландия и започна такива за Люксембург и Испания, които трябва да завършат в рамките на 2017 г. Планира се проверките по програмите за оценка на финансовия сектор за Белгия, Франция и Италия да започнат по-късно тази година и вероятно ще бъдат завършени през 2018 г.

Като се има предвид естеството на програмите на МВФ за оценка на финансовия сектор, повечето от техните резултати и препоръки и занапред ще продължат да бъдат насочени към съответните национални органи. Независимо от това, с оглед на новата банкова надзорна архитектура в еврозоната, свързаните с гладкото функциониране на ЕНМ препоръки могат да бъдат отправяни към ЕЦБ, както е целесъобразно от правна гледна точка. Занапред, за да се гарантира, че наблюдението и консултациите на МВФ ще останат ефикасни и релевантни, е необходимо те да отразяват в пълна степен рамката за изготвяне на политики и съответните компетенции на равнището на отделните държави членки, на еврозоната и на ЕС.

3.2 Принос към разработването на европейската и международната регулаторна рамка

3.2.1 Принос към Базелския процес

През януари 2016 г. Групата на управители на централни банки и ръководители на надзора – надзорният орган на Базелския комитет за банков надзор (БКБН) – прие преразгледания из основи стандарт за пазарен риск. Освен това групата прие работна програма на БКБН за 2016 г., като бе договорено, че БКБН ще завърши работата си, насочена към намаляване на прекомерните колебания на рисковопретеглените активи, като въведе промени в рамката за рисковопретеглените активи и в калибрирането на коефициента на ливъридж като част от процеса на финализиране на пакета Базел III. Банковият надзор в

³⁴ За допълнителна информация за трите модула на програмите на МВФ за оценка на финансовия сектор и основните цели на участието на ЕЦБ вж. раздел 4.1.2 от Годишния доклад на ЕЦБ за надзорната дейност за 2015 г.

ЕЦБ участва активно в разработването на политики и в изследвания на количественото въздействие в двете области.

През януари 2017 г. управителите на централни банки и ръководителите на надзора приветстваха напредъка на БКБН към завършване на следкризисната регулаторна реформа. Те обаче отбелязаха, че е нужно още време за финализиране на предложенията, преди да им бъдат представени за преглед. Очаква се това начинание да бъде завършено в близко бъдеще.

В по-общ план банковият надзор в ЕЦБ участва в повече от 30 групи, подгрупи и работни групи на БКБН. Наред с преработената рамка за пазарен риск през 2016 г. бяха съгласувани следните реформи: третирането на лихвения риск в банковия портфейл, изменения в рамката за секюритизация и стандарт за третиране за целите на регулаторния капитал на банковите инвестиции в общ капацитет за поемане на загуби (ОКПЗ). Освен това БКБН откри публична консултация относно регулаторното третиране на счетоводните разпоредби и изискванията за оповестяване по Стълб III.

Принос към работата на ЕБО

На равнище ЕС банковият надзор в ЕЦБ продължи да работи заедно с ЕБО за постигане на общата цел за хармонизиране на пруденциалните правила за финансовите институции. Това е от ключово значение за осигуряването на последователност на надзора в целия банков сектор в Европа.

През 2016 г. представители на банковия надзор в ЕЦБ участваха в повече от 35 подструктури на ЕБО (постоянни комитети и подгрупи), както и в основния комитет – Съвета на надзорниците на ЕБО, в който банковият надзор в ЕЦБ участва като член без право на глас.

Банковият надзор в ЕЦБ има активен принос към дейността на всички работни групи, в които участва. Например по отношение на Стълб II през 2016 г. банковият надзор в ЕЦБ работи в тясно сътрудничество с ЕБО във връзка с разработването и прилагането на дейности, насочени към засилване на **сближаването на надзорните практики в процеса по надзорен преглед и оценка (ПНПО) и мерките по Стълб II**. По-специално, той участва активно в разработването на насоки за ПНПО (Насоки 2014/13 на ЕБО), насоки относно лихвения риск в банковия портфейл (Насоки 2015/08 на ЕБО относно управлението на лихвения риск, произтичащ от дейности извън търговския портфейл), на Становище на ЕБО относно взаимодействието на Стълб I, Стълб II и комбинирания изисквания за буфер и за максималната сума за разпределяне (МСР), публикувано на 16 декември 2015 г., както и в разработването на общ подход на ЕС относно насоките за капитала по Стълб II. Освен това банковият надзор в ЕЦБ сътрудничи на ЕБО при изготвянето на неговия годишен доклад относно сближаването на надзорните практики.

Банковият надзор в ЕЦБ работи в близко сътрудничество с ЕБО и при разработването на регулаторните разпоредби, дефинирани в рамките на

прегледа на **вътрешнорейтинговия подход**³⁵. ЕЦБ е съпредседател на Работната група за валидиране на модели, която има за цел да подпомага ЕБО при изпълнение на регулаторните му правомощия във връзка с кредитния риск, обръщайки специално внимание на задачите, които засягат вътрешнорейтинговия подход.

Във връзка с това ЕЦБ работи съвместно с ЕБО и много други НКО при разработването на няколко регулаторни документа, замислени като резултат от работата на ЕБО по идентифициране на основните източници на колебания при прилагането на вътрешнорейтинговите модели. Тези регулаторни разпоредби са под формата на регулаторни технически стандарти и насоки, които ще се въведат последователно през следващите няколко години.

По отношение на **коефициента на ливъридж** банковият надзор в ЕЦБ участва активно в извършената от ЕБО подготовка по доклада, в който се предоставят препоръки относно калибрирането на коефициента на ливъридж за институции в ЕС (публикуван през август 2016 г.).³⁶ По-специално банковият надзор в ЕЦБ оказва съдействие на ЕБО при координиране на базисните количествени анализи. Докладът беше изготвен съгласно Регламента за капиталовите изисквания (РКИ) и е важна основа за въвеждането от Европейската комисия на коефициента на ливъридж в минималните изисквания по Стълб I.

3.2.2 Прилагане на правата на избор и преценка на национално равнище в РКИ/ДКИ IV

През 2015 г. ЕЦБ започна проект за хармонизиране на правата на избор и преценка на национално равнище (ПИПНР) в РКИ, ДКИ IV и Делегиран регламент (ЕС) 2015/61³⁷ на Комисията, които предоставят известни права на преценка на надзорните органи или на националните законодателни органи по отношение на прилагането на съответното законодателство на ЕС.

³⁵ Вътрешнорейтинговият подход е един от възможните методи, които институциите могат да използват, за да изчислят капиталовите изисквания за кредитен риск. Рамката включва два широки подхода, които всяка банка може да следва: основен вътрешнорейтингов подход (FIRB), при който банките изчисляват сами своя параметър за вероятност от неизпълнение, а останалите параметри за риска са предоставени в РКИ; и усъвършенстван вътрешнорейтингов подход (AIRB), при който банките изчисляват сами всички свои параметри за риска.

³⁶ Доклад на ЕБО относно изискванията за коефициента на ливъридж съгласно член 511 от РКИ.

³⁷ Делегиран регламент (ЕС) 2015/61 на Комисията от 10 октомври 2014 година за допълнение на Регламент (ЕС) № 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на изискването за ликвидно покритие за кредитните институции

През 2016 г. банковият надзор в ЕЦБ завърши своя проект за правата на избор и преценка за значимите институции

Над 130

права на избор и преценка вече се упражняват по еднозначен начин в цялата еврозона

През 2016 г. банковият надзор в ЕЦБ разшири обхвата на своя проект за правата на избор и преценка, като обхвана по-малко значимите институции

След приключването на две публични консултации, през 2016 г. ЕЦБ завърши проекта за правата на избор и преценка на национално равнище.³⁸ Съответно ЕЦБ прие [Регламент](#) и [Ръководство](#), за да хармонизира прилагането на всички ПИПНР, които попадат в преките компетенции на ЕЦБ.³⁹ Въвеждането на тези инструменти дава възможност за еднородно прилагане на над 130 права на надзорен избор и преценка в пруденциалната рамка и допринася значително за намаляване на регулаторните различия в еврозоната. Поднадзорните банки могат да извършват дейността си в участващите държави членки при едни и същи правила, а надзорната оценка се ръководи от последователни критерии.

ЕЦБ, работейки в много тясно сътрудничество с НКО, разшири обхвата на проекта за ПИПНР, като обхвана по-малко значимите институции. Целта е да се гарантират условия на равнопоставеност и последователно прилагане на високи надзорни стандарти в цялата еврозона при пълно спазване на принципа на пропорционалност. Проектите на насоки и препоръка към НКО бяха представени за публична консултация от 3 ноември 2016 г. до 5 януари 2017 г. Предвид резултатите от консултацията се очаква двата документа да бъдат приети в края на пролетта на 2017 г.

Въпреки положените от банковия надзор в ЕЦБ значителни усилия за хармонизиране регулаторната уредба остава фрагментирана на национално равнище. Това се дължи на факта, че част от нормативната уредба е под формата на директиви на ЕС, които трябва да се транспонират в националните законодателства. Това оставя възможност за разлики между начините на транспониране на национално равнище и в определени случаи това води до фрагментирана регулаторна рамка. Това намалява ефикасността на европейския банков надзор и го оскъпява. Затова е необходимо създателите на политики да предприемат законодателни действия, за да намалят оставащите регулаторни различия, считани за неоснователни от гледна точка на пруденциалния надзор. Това включва правата на избор и преценка на национално равнище, които са подвластни само на законодателните органи.

3.2.3 Принос към работата на СФС

През 2016 г. банковият надзор в ЕЦБ продължи да има принос в работата на Съвета за финансова стабилност (СФС), по-специално в областта на управлението на кризи (чрез координационната група на СФС по реструктуриране), а също така и в областта на корпоративното управление, риска от неправомерно поведение и въпроси, свързани с възнагражденията, чрез съответните подструктури на СФС.

³⁸ За подробна информация за основанията, същността и процеса на проекта на ЕЦБ за правата на избор и преценка в областта на надзора вж. [Годишен доклад на ЕЦБ за надзорната дейност 2015](#).

³⁹ Специален фокус върху значимите институции.

На заседанието си на 21 юли 2016 г. в Ченду пленарният състав на СФС одобри⁴⁰ изменение на своята процедурна уредба, така че да допусне участието на представител на банковия надзор в ЕЦБ в **пленарните заседания на СФС**. Така заместник-председателят на Надзорния съвет стана представител на банковия надзор в ЕЦБ на равнище органи за вземане на решения на СФС.

Банковият надзор в ЕЦБ се ангажира да увеличи приноса си към работата на СФС предвид очакваните промени в дневния ред под предстоящото германско председателство на Г-20. Фокусът ще бъде изместен от завършване на оставащите следкризисни финансови реформи към тяхното пълно, своевременно и последователно прилагане.

⁴⁰ Вж. прессъобщение на СФС (2016 г.) „Заседание на Съвета за финансова стабилност в Ченду на 21 юли“.

4 Организационно устройство на банковия надзор в ЕЦБ

През 2016 г. Надзорният съвет и Управителният съвет приеха близо 1800 решения съгласно процедурата при липса на възражения. Както и в предходната година, повечето от тях засягаха оценки за надеждност и пригодност на управители на банки. Предвид големия брой на решенията ЕЦБ предприе стъпки допълнително да оптимизира процеса на вземане на решения. Преди всичко тя разработи рамка за приемане на определени видове надзорни решения чрез делегирани правомощия.

Регулаторната фрагментация в еврозоната е предизвикателство за европейския банков надзор

Вземането на решения все още е затруднено от нееднородния начин, по който държавите членки са транспонирали ДКИ IV в националните си законодателства. Това води до регулаторна фрагментация, която затруднява усилията на европейския банков надзор да осигури условия на равнопоставеност. Тя също така увеличава бюрокрацията и повишава разходите, тъй като се налага ЕЦБ да се запознае с всяка от 19-те национални правни рамки. Регулаторната рамка се фрагментира още повече поради това, че някои държави членки превръщат незадължителни надзорни практики в обвързващи правни актове. В допълнение към това националното транспониране на ДКИ IV и националните регулаторни изисквания, които надхвърлят правото на ЕС, в някои случаи водят до спор какви точно са надзорните правомощия на ЕЦБ. През 2016 г. ЕЦБ в тясно сътрудничество с Европейската комисия изясни конкретните правомощия съответно на ЕЦБ и на НКО, определяйки случаите, в които е пряко компетентна да упражнява надзорните правомощия, предвидени в националното право.

4.1 Изпълнение на изискванията за отчетност

Банковият надзор в ЕЦБ продължи да работи в тясно сътрудничество с Европейския парламент и със Съвета на ЕС

Изготвянето на настоящия годишен доклад е едно от главните средства за отчетност на банковия надзор в ЕЦБ, в съответствие с Регламента за ЕНМ. Регламентът предвижда възлагането на надзорни задачи на ЕЦБ да бъде уравнивено с подходящи изисквания за прозрачност и отчетност. Сред приоритетите на ЕЦБ за 2016 г. остана поддържането и популяризирането на [рамката за отчетност](#), изработена въз основа на Междуинституционалното споразумение между Европейския парламент и ЕЦБ и на Меморандума за разбирането между Съвета на ЕС и ЕЦБ.

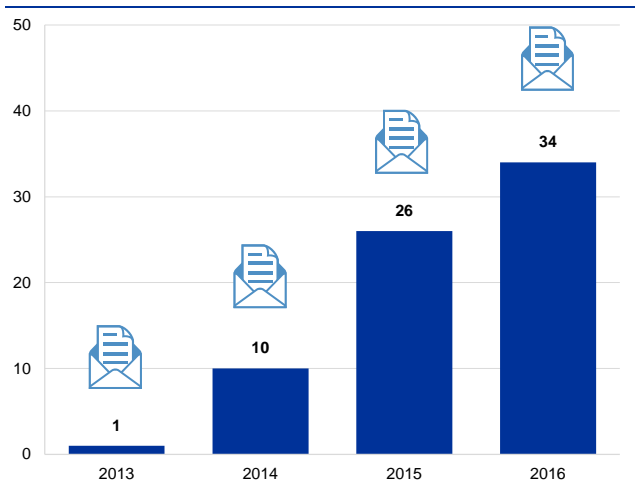
Що се отнася до Европейския парламент, през 2016 г. председателят на Надзорния съвет представи пред Комисията по икономически и парични въпроси на Парламента годишния доклад на ЕЦБ за надзорната дейност за 2015 г. ([22 март](#)), участва в две обикновени публични изслушвания ([13 юни](#) и [9 ноември](#)) и на три пъти участва в тематични обмени на мнения ([22 март](#),

13 юли и 9 ноември). Сред главните обсъждани въпроси бяха необслужваните кредити, ПНПО и законодателните досиета в областта на банковия надзор.

През 2016 г. ЕЦБ публикува на своя [уебсайт](#) 34 отговора на въпроси на членове на Европейския парламент по надзорни теми. Отговорите разясняват правната рамка и политиките на ЕЦБ по широк диапазон от надзорни теми, като например проведените през 2016 г. от ЕБО стрес тестове, надзорните действия на ЕЦБ, ПНПО и необслужваните кредити.

Графика 7

Броят на отговорите на въпроси на членове на Европейския парламент се е увеличил през 2016 г.

Освен това в съответствие с Междуйнституционалното споразумение ЕЦБ предаде на Европейския парламент протоколи от заседанията на Надзорния съвет. През 2016 г. беше въведен нов формат за допълнително подобряване на протоколите от заседанията, които вече по-добре информират Европейския парламент за въпросите, обсъждани на заседанията на Надзорния съвет. Европейският парламент изрази своето удовлетворение от новия формат.

Що се отнася до Съвета на ЕС, през 2016 г. председателят на Надзорния съвет участва в две заседания на Еврогрупата в състав банков съюз. На 22 април тя представи годишния доклад на ЕЦБ за надзорната дейност за 2015 г., а на 9 ноември участва в размяна на мнения по теми, включващи проведените от ЕБО стрес тестове, ПНПО през

2016 г., необслужваните кредити и хармонизирането на правата на избор и преценка на национално равнище в РКИ/ДКИ IV.

Като част от изискванията за отчетност по Регламента за ЕНМ представители на ЕЦБ, ангажирани с банковия надзор, участваха в размяна на мнения с национални парламенти.

Взаимодействие с Европейската сметна палата

В рамките на одита, извършен от Европейската сметна палата, на оперативната ефективност при управлението на ЕЦБ в съответствие с член 20, параграф 7 от Регламента за ЕНМ, банковият надзор в ЕЦБ проведе с нея подробно обсъждане. През ноември 2016 г. Европейската сметна палата публикува своя [първи специализиран доклад относно единния надзорен механизъм, озаглавен „Единен надзорен механизъм – добър старт, но са необходими допълнителни подобрения“](#). Вниманието на ЕСП бе насочено към оперативната ефективност при управлението на ЕЦБ в областта на банковия надзор. Тя признава постигнатото от ЕЦБ в изграждането на европейския банков надзор. Все пак докладът съдържа 13 препоръки, по които ЕЦБ изложи предварителното си становище в самия доклад и по които понастоящем работи. Главните препоръки на ЕСП са в четири области: i) корпоративно

управление (напр. оптимизиране на процеса на вземане на решения);
ii) задължение за отчетност (напр. разработване и оповестяване на официална
рамка за отчитане на резултатите); iii) съвместни надзорни екипи (напр.
осигуряване на пълноценното и пропорционално участие на националните
органи в работата на СНЕ); и iv) надзор на място (напр. засилване на
присъствието на служители на ЕЦБ при проверките на място).

4.2 Вземане на решения

4.2.1 Надзорен съвет и Ръководен комитет

Диаграма 7

Решения на Надзорния съвет през 2016 г.

Забележки: Числата в диаграмата се отнасят до отделни надзорни решения, адресирани до поднадзорни институции или потенциалните им приобретатели, и указания към НКО относно значими или по-малко значими институции. Наред с това Надзорният съвет прие решения по редица хоризонтални въпроси (например общите методологии) и по институционални въпроси.

1) Решенията по процедури, свързани с лицензиране, на брой 1191, обхващат 2686 отделни процедури (вж. раздел 2.1.2).

През 2016 г. се проведе общо 28 заседания на Надзорния съвет. От тях 24 се състояха във Франкфурт на Майн, а 4 – чрез телеконферентна връзка. На тези заседания Надзорният съвет обсъди широк кръг от въпроси, свързани с отделни банки, и по-обща въпроси на политиката. През 2016 г. Надзорният съвет прие повечето от своите решения посредством писмена процедура⁴¹. Както и през 2015 г., по-голямата част от тези решения засягаха оценки за надеждност и пригодност.

Много голям брой от решенията засягаха отделни банки (вж. **Диаграма 7**) и бяха приети съгласно процедурата при липса на възражения. В този двуетапен процес отделните проекти за решения първо се представят за одобрение на Надзорния съвет. След това окончателните проекторешения се изпращат на Управителния съвет за приемане посредством процедура при липса на възражения. Тридесет и осем от 126-те банкови групи под пряк надзор на ЕЦБ през 2016 г. поискаха да получат официални решения на ЕЦБ на официален език на ЕС, различен от английски.

Наред с решенията за конкретни банки Надзорният съвет прие решения по редица хоризонтални въпроси, сред които изпъква прилагането на общи методологии и рамки в конкретни области на надзора. Някои от тези решения бяха изготвени от временни структури, упълномощени от Надзорния съвет. В техния състав участваха представители на висшето ръководство на ЕЦБ и НКО. Те извършиха подготвителната работа по методологията на ПНПО, както и по последователността на надзорния подход към институции с високо равнище на необслужвани кредити. Надзорният съвет също така приключи своята работа по упражняването на правата на избор и преценка, предвидени в правото на Съюза.

⁴¹ Съгласно член 6.7 от [процедурния правилник на Надзорния съвет](#), решенията могат да се приемат и посредством писмена процедура, освен ако не възразят най-малко трима от членовете му с право на глас. В такива случаи темата се включва в дневния ред на следващото заседание на Надзорния съвет. Обичайно писмената процедура изисква поне пет работни дни за разглеждане от Надзорния съвет.

Свързаното с това [Допълнение към Ръководството на ЕЦБ относно правата на избор и преценка](#) беше публикувано през август 2016 г.

Надзорен съвет

На предния ред (от ляво надясно):

Матиас Деватрипонт, Елиза Ферейра, Татяна Дубинова (заместник на Владимир Дворжачек), Джули Диксън, Аннели Туоминен, Даниел Нуи, Забине Лаутеншлегер, Йелена Лебедева (заместник на Петерс Путнинш), Сирил Ру, Александър Демарко.

На средния ред (от ляво надясно):

Раймунд Ръзелер (заместник на Феликс Хуфелд), Иняцио Анжелони, Люк Кун, Зоя Размуса, Норбер Гофине, Клод Симон, Марко Бошняк, Фернандо Рестой Лосано.

На задния ред (от ляво надясно):

Хелмут Етл, Йоуни Тимонен, Андреас Домбрет, Фабио Панета, Андреас Итнер, Карол Габарета, Андрес Кургьолд (заместник на Килвар Кеслер), Витаутас Валвонис (заместник на Ингрида Шимоните), Ягос Димитриу, Илиас Пласковитис, Ян Сайбранд, Робер Офел.

През 2016 г. ЕЦБ допълнително оптимизира своите процеси за вземане на решения

Люк Кун, представител на ЕЦБ в Надзорния съвет, почина на 5 януари 2017 г.

Официалното изявление е публикувано на уебсайта на ЕЦБ.

През 2016 г. ЕЦБ предприе стъпки за допълнително оптимизиране на процеса на вземане на решения. Освен стандартизирането на някои части от документацията и обединяването на свързани решения в една писмена процедура ЕЦБ изготви **рамка за приемане на определени видове надзорни решения чрез делегирани правомощия**. През 2017 г. рамката ще позволи делегирането към служители на висши ръководни длъжности в банковия надзор в ЕЦБ на повечето решения в две области: оценка на изискванията за надеждност и пригодност и изменения в значимостта на поднадзорни институции. Целта на рамката е да се постигне широк обхват на делегиране на рутинни решения, чието приемане изисква ограничена преценка. Делегирането на правомощия за вземане на решения ще направи процеса на вземане на решения в областта на надзора много по-ефективен. Това също така ще даде възможност на Надзорния съвет и на Управителния съвет да се съсредоточат върху въпроси и решения с голямо въздействие, които изискват по-задълбочена оценка.

Ръководният комитет подпомага дейността на Надзорния съвет и извършва подготвителната работа за неговите заседания. Той се състои от осем от членовете на Надзорния съвет. През 2016 г. комитетът проведе 18 заседания – всички във Франкфурт на Майн.⁴² През април се извърши традиционната ротация на петимата членове от НКО, назначени за мандат от една година.

⁴² Вж. член 26, параграф 10 от Регламента за ЕНМ.

Председател	Даниел Нуи	Кипър	Ягос Димитриу (Central Bank of Cyprus)
Заместник-председател	Забине Лаутеншлегер	Латвия	Петерс Путнинш (Finanšu un kapitāla tirgus komisija) Зоя Размуса (Latvijas Banka)
Представители на ЕЦБ	Иняцио Анджелони Люк Кун (до 5 януари 2017 г.) Джули Диксън Сирка Хемелейнен (до юни 2016 г.)	Литва	Ингрида Шимоните (Lietuvos bankas) (до 1 август 2016 г.) Витаутас Валвонис (Lietuvos bankas) (от 15 февруари 2017 г.)
Белгия	Матиас Деватрипонт (Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique)	Люксембург	Клод Симон (Commission de Surveillance du Secteur Financier) Норбер Гофине (Banque centrale du Luxembourg)
Германия	Феликс Хуфелд (Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht) Андреас Домбрет (Deutsche Bundesbank)	Малта	Карол Габарета (Malta Financial Services Authority) Александър Демарко (Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta)
Естония	Килвар Кеспер (Finantsinspeksioon) Мадис Мюлер (Eesti Pank)	Нидерландия	Ян Сайбранд (De Nederlandsche Bank)
Ирландия	Сирил Ру (Central Bank of Ireland/Banc Ceannais na hÉireann) (до 28 февруари 2017 г.) Ед Сайбли (Central Bank of Ireland/Banc Ceannais na hÉireann) (от 1 март 2017 г.)	Австрия	Хелмут Етл (Finanzmarktaufsicht) Андреас Итнер (Oesterreichische Nationalbank)
Гърция	Илиас Пласковитис (Bank of Greece)	Португалия	Елиза Ферейра (Banco de Portugal)
Испания	Фернандо Рестой Лосано (Banco de España) (до 31 декември 2016 г.) Хавиер Алонсо (от 1 януари 2017 г.)	Словения	Станислава Здравец Каприоло (Banka Slovenije) (до 5 април 2016 г.) Марко Бошняк (Banka Slovenije) (от 6 април 2016 г. до 13 март 2017 г.) Примож Доленц (Banka Slovenije) (от 14 март 2017 г.)
Франция	Робер Офел (Banque de France)	Словакия	Владимир Дворжачек (Národná banka Slovenska)
Италия	Фабио Панета (Banca d'Italia)	Финландия	Аннели Туоминен (Finanssivalvonta) Йоуни Тимонен (Suomen Pankki) (до 28 февруари 2017 г.) Оли Рен (Suomen Pankki) (от 1 март 2017 г.)

Освен това Ръководният комитет проведе 15 заседания в своя разширен състав, т.е. с участието на ръководни представители от всички 19 НКО. От тях 10 се състояха във Франкфурт на Майн, а 5 – чрез телеконферентна връзка. Заседанията бяха свързани с управлението на стрес тестовете, проведени през 2016 г.

4.2.2 Дейност на Административния съвет за преглед

През 2016 г. към Административния съвет за преглед бяха отправени осем заявки за административно преразглеждане на надзорни решения на ЕЦБ⁴³ (вж. **Графика 8**).

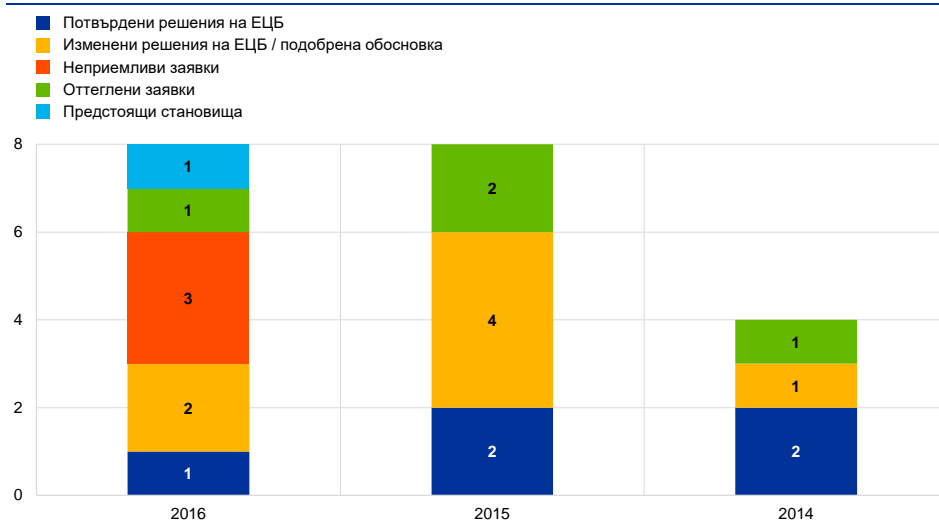
В повечето случаи становищата на Административния съвет не доведоха до съдебни производства. Това доведе до реално намаляване на разходите на всички засегнати страни за преразглеждане на надзорни решения. Тази „процесуална икономия“ беше посочена от законодателните органи на ЕС като една от основните причини за създаването на съвета.⁴⁴

⁴³ Административният съвет за преглед има петима членове: Жан-Пол Редуен (председател), Кончета Бреша Мора (заместник-председател), Хавиер Аристеги Янес, Андре Камилери и Едгар Майстер, както и двама заместници: Рене Смитс и (от 3 февруари 2016 г.) Иван Шрамко.

⁴⁴ Съображение 64 от Регламента за ЕНМ.

Графика 8

Броят на заявките за преглед остава непроменен спрямо 2015 г.

Източник: ЕЦБ

Тематични области на прегледа и релевантни въпроси

Заявките, отправени към Административния съвет за преглед, засягаха няколко теми и типове надзорни решения: корпоративно управление, съответствие с надзорните изисквания и отнемане на лицензи.

През 2016 г. прегледът на решения на ЕЦБ засягаше главно тяхното съответствие с процедурните правила, включително с изискванията за законосъобразност на производството, точното излагане на фактите, достатъчно доброто обосноваване на мотиви, както и съответствието с принципа на пропорционалност. На съвета беше възложено също така да проучи сътрудничеството между ЕЦБ и НКО, в което в някои случаи участват банки извън ЕНМ (представляващи част от значима банкова група под прекия надзор на ЕЦБ).

Прегледът на решенията на ЕЦБ беше затруднен най-вече от регулаторната фрагментация (нееднородното транспониране на правото на ЕС на национално равнище) и все още съществуващата голяма свобода за преценка на национално равнище.

През 2016 г. Административният съвет проведе устни изслушвания в два случая. Устните изслушвания дават възможност на заявителите да бъдат изслушани, а на ЕЦБ – да представи своето гледище. С течение на времето устните изслушвания се наложиха като важен елемент в процеса на преглед.

4.3 Персонал на банковия надзор в ЕЦБ

От началото на функционирането на ЕНМ на 4 ноември 2014 г. стана ясно, че за редица ключови задачи са необходими по-големи ресурси от първоначално очакваното. Ето защо през септември 2015 г. Управителният съвет на ЕЦБ реши поетапно да увеличи броя на съответните позиции през 2016 г. и 2017 г.

160

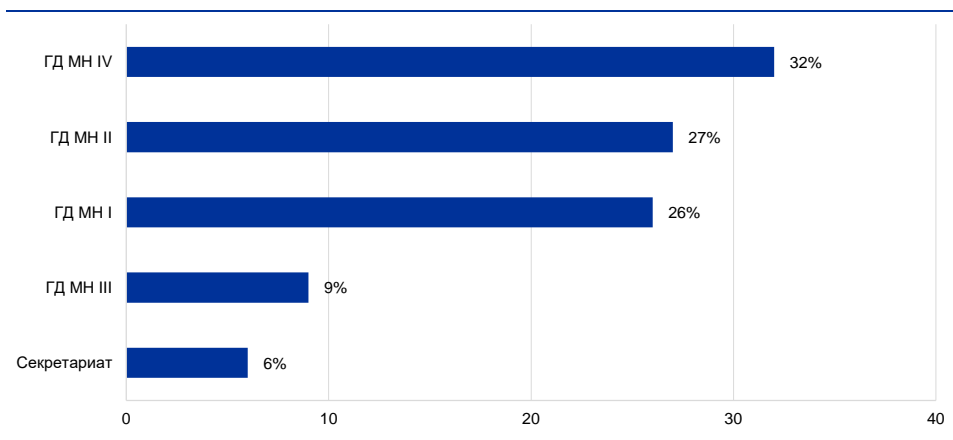
допълнителни позиции в свързаните с надзора дейности, одобрени за 2016 г.

За 2016 г. бяха одобрени 160 допълнителни позиции (постоянни и срочни) в свързаните с надзора структурни звена. Съответните процедури за набиране на служители, като се започне с позициите за ръководители и съветници, бяха организирани по прозрачен, конкурентен и йерархически низходящ начин. Подборът на кандидатите беше насочен към наемане на служители с най-високо ниво на способности, ефективност и почтеност. В съответствие със стандартната процедура на ЕЦБ за набиране на служители всички кандидати трябваше да покажат не само необходимите солидни технически знания, но и поведенческа компетентност, а според случая – и управленски умения.

Графика 9 илюстрира разбивката на одобрените позиции за петте **структурни звена на ЕЦБ**, заети с банковия надзор, към 31 декември 2016 г.

Графика 9

Разбивка на одобрените позиции за основните структурни звена в банковия надзор в ЕЦБ към 31 декември 2016 г.

До края на 2016 г. приблизително 97% от одобрените позиции за основните структурни звена на ЕНМ бяха заети или в процес на заемане чрез набиране на служители.

Що се отнася до равнопоставеността на половете, разпределението е представено в **Диаграма 8**:

Диаграма 8

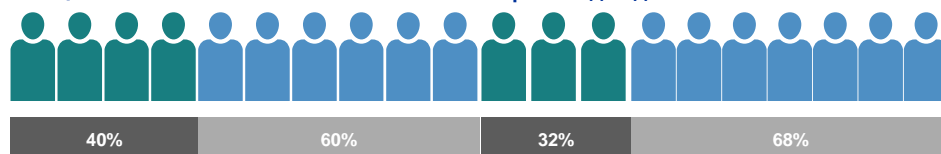
Равнопоставеност на половете в банковия надзор в ЕЦБ

Процент на служителите жени (в зелено)

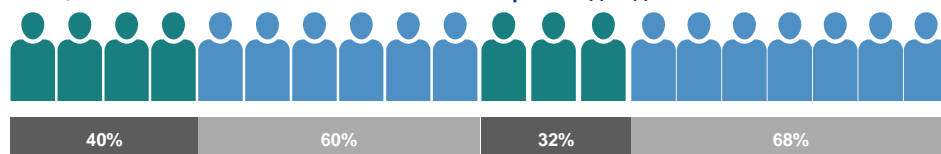
Общо служители

на неръководни длъжности

на ръководни длъжности

141,5

допълнителни позиции
в свързаните с надзора
дейности, одобрени за
2017 г.

Освен това през септември 2015 г. Управителният съвет одобри условно допълнително увеличение на броя на служителите в банковия надзор през 2017 г. и поиска от ЕЦБ да представи през 2016 г. доклад за потвърждаване на реално необходимия брой, като се основава на опита от първите 18 месеца от функционирането на ЕНМ и на очакваните ресурсни оптимизации. Този доклад се координира от председателя и заместник-председателя на Надзорния съвет. Въз основа на констатациите в доклада през декември 2016 г. Управителният съвет одобри 141,5 нови постоянни и срочни позиции, приравнени към работни места на пълен работен ден, за 2017 г., като взе предвид i) новите потребности вследствие на увеличаването на броя на значимите поднадзорни институции и създаването на нова рамка на ЕС за управление на кризи; ii) необходимостта от предоставяне на достатъчно време на НКО, за да могат те да изпълнят ангажиментите си, свързани с назначаването на членове на СНЕ; и iii) ресурсните оптимизации, определени от ЕЦБ (например синергиите в надзора на приемащи институции, които принадлежат към една и съща група, която не е обхваната от ЕНМ).

Капе 2

Съвместна работа в Европа

За успеха на европейския банков надзор е от изключително значение служителите от ЕЦБ и НКО да се изградят като екип от европейски банкови надзорници и да си сътрудничат както на равнище СНЕ, така и на равнище хоризонтални функции. Наред с всичко останало, това позволява на надзорниците да се опознаят по-добре, да обменят мнения и да се учат един от друг, за да изградят обща надзорна култура на ЕНМ. Във връзка с това през 2016 г. ЕЦБ в сътрудничество с НКО стартира следните инициативи.

Учебен план на ЕНМ

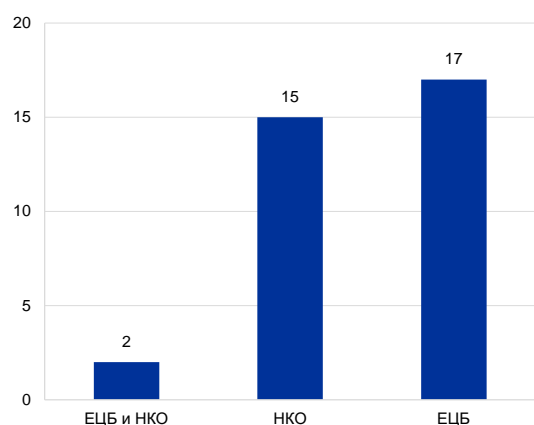
Най-ценният актив на ЕНМ са неговите служители. Ето защо ЕЦБ и НКО правят всичко възможно, за да осигурят на своя персонал уменията, необходими за изпълнение на възложените задачи, както и възможности за непрекъснато усъвършенстване на компетентността им.

Обучението изпълнява важна роля в този процес. Разработването на единен подход към обучението на надзорниците ще допринесе за:

- последователен подход към надзора;
- обща надзорна култура;
- мобилност в рамките на ЕНМ, гъвкавост и кариерно развитие;
- реализиране на икономии от мащаба и усъвършенстване на експертния опит в рамките на ЕНМ.

Графика А

Съвместни начинания: обучения на НКО/ЕЦБ, организирани през 2016 г.

В резултат от съвместните начинания на надзорната общност през 2016 г. бяха проведени 34 общосистемни обучения с домакин НКО или ЕЦБ. От тях 14 бяха новоразработени, а близо 1200 места за участие бяха предложени на служители на ЕНМ. През 2017 г. ще бъдат организирани повече от 60 общосистемни обучения.

Редовни работни срещи на СНЕ

СНЕ са гръбнакът на ЕНМ. За да допринесе за създаването на единен екип от европейски банкови надзорници, през 2016 г. ЕЦБ започна да организира еднодневни работни срещи. Работните срещи „Работа в СНЕ“ се провеждат във Франкфурт на Майн, както и на други места в еврозоната. На тези

динамични и интерактивни работни срещи надзорниците споделят надеждни практики, които е възможно вече да се прилагат в някои екипи, за изграждане на по-ефикасно и по-ефективно вътрешно сътрудничество. Освен това работните срещи предоставят възможност на членове на СНЕ от цялата еврозона да обменят мнения по време на практически упражнения. В общ план те насърчават сътрудничеството и повишават отвореността и прозрачността сред членовете на всеки СНЕ.

Стажантска програма на ЕНМ

През 2016 г. ЕЦБ стартира първата стажантска програма на ЕНМ с цел създаване на база от талантиливи млади специалисти за целия ЕНМ. Като част от тази програма дипломираните стажанти имат възможност да участват в мобилност между институциите в рамките на ЕНМ, което им помага да натрупат ценен общоевропейски опит и по този начин да допринесат за изграждането на общоевропейска култура в банковия надзор. На 1 октомври 2016 г. двадесет

и шест от тридесет и тримата участници в стажантската програма на ЕНМ през 2016 г. избраха да се присъединят към национални надзорни органи в няколко европейски държави за период от четири месеца. За повечето от тях това е второ пребиваване в НКО в допълнение към прекараното в ЕЦБ време. След приключване на командировъчния им период всички стажанти в ЕНМ ще се върнат във Франкфурт на Майн, за да споделят наученото и да предоставят обратна информация за програмата и за своя опит, свързан с работната култура в ЕНМ.

4.4 Прилагане на Кодекса за поведение

Член 19, параграф 3 от Регламента за ЕНМ предвижда ЕЦБ да има **Кодекс за поведение**, който да ръководи поведението на служителите и на ръководството на ЕЦБ, участващи в банковия надзор, и който по-специално да посочва мерки при опасения за конфликти на интереси. Съответните разпоредби се съдържат в етичната рамка на ЕЦБ, която се прилага от Службата за съответствие и управление (ССУ) на ЕЦБ. ССУ предоставя на всички служители на ЕЦБ консултации по етични въпроси.

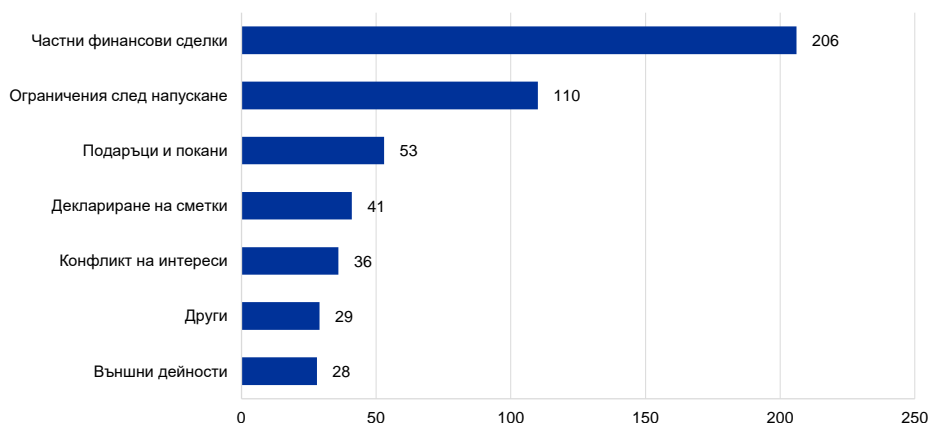

Над 1500
запитвания, получени
от Службата за
съответствие и
управление през
2016 г.

През 2016 г. службата получи над 1500 запитвания от служители на ЕЦБ по широк диапазон от теми. Една трета от запитванията бяха направени от служители в банковия надзор и засягаха, наред с всичко останало, частни финансови трансакции, ограничения след напускане, получаване на подаръци и покани и други опасения, свързани с конфликти на интереси (вж. **Графика 10**). ССУ установи ограничен брой случаи на неспазване на етичната рамка, от които около една трета се отнасяха до служители и ръководители в банковия надзор. Никой от тези случаи не включваше умисъл или сериозно нарушаване на етичната рамка.

Графика 10

Получените през 2016 г. запитвания основно засягаха частни финансови сделки

Сред служителите и ръководителите в банковия надзор, които напуснаха през 2016 г., нито един от случаите не изискваше изчаквателен период съгласно разпоредбите на етичната рамка.

За да се постигне адекватна институционална и етична култура в целия ЕНМ, НКО са информирали ЕЦБ за предприетите от тях мерки за прилагане и спазване на [Насоките](#) на ЕЦБ, определящи общите принципи на етичната рамка за ЕЦБ и НКО. В това отношение дейността на Управителния съвет беше улеснена и подпомагана от специална работна група.

Комитетът по етика на ЕЦБ предоставя консултации на членовете на органите, участващи в процесите на вземане на решения по етични въпроси в ЕЦБ. През 2016 г. комитетът се произнесе в осем случая по въпроси, свързани с ЕНМ. Така например, той препоръча шестмесечно удължение на периода на изчакване, определен преди това на член на Надзорния съвет след напускането на брачния партньор от длъжност без изпълнителни функции в съвет на поднадзорна банка. Препоръката бе отправена с цел да се подходи благоразумно и да се неутрализира евентуално впечатление за възможен конфликт на интереси. Освен това членове на Надзорния съвет и други участници в неговите заседания уведомиха Комитета по етика за професионалната си дейност след напускане в публични или международни организации и предприятия извън финансовия сектор. Комитетът по етика прецени, че тази дейност не представлява проблем. Той също така предостави консултация за подходящото равнище на компенсация, която да бъде изплатена на бивш член на Надзорния съвет през приложимия период на изчакване.

4.5 Прилагане на принципа на разделяне на задачите, свързани с паричната политика, от надзорните задачи

През 2016 г. принципът на разделяне на задачите, свързани с паричната политика, от надзорните задачи засягаше главно обмена на информация между различните области на политиката⁴⁵. В съответствие с [Решение ЕЦБ/2014/39 относно прилагането на разделението между функцията, свързана с паричната политика, и надзорната функция на ЕЦБ](#) този обмен на информация е подчинен на изискването „необходимост да се знае“ – всяко структурно звено трябва да докаже, че изискваната информация му е необходима, за да постигне целите си по отношение на политиката. Повечето от случаите не се отнасяха до данни за отделни банки. Достъпът до поверителната информация беше предоставян пряко от звеното в ЕЦБ – собственик на информацията, без да се налага намесата на Изпълнителния съвет за разрешаване на възможни конфликти на интереси. В съответствие с Решение ЕЦБ/2014/39 намесата на Изпълнителния съвет все пак беше необходима в девет случая, за да бъде разрешено

⁴⁵ Решение ЕЦБ/2014/39 съдържа и разпоредби, свързани с организационни аспекти.

споделянето на неанонимизирани данни от FINREP и COREP⁴⁶, както и на други необработени данни. Достъпът до данните беше разрешен временно, за да се гарантира спазването по всяко време на изискването „необходимост да се знае“. Разделението на равнище органи за вземане на решения не породило проблеми и не се наложи намеса от страна на Групата за посредничество.

4.6 Рамка за отчитане на данните и управление на информацията

Новости в рамката за обработване на данни

Съгласно Рамковия регламент за ЕНМ ЕЦБ организира процесите, свързани със събирането и прегледа на качеството на данните, отчитани от поднадзорни лица.⁴⁷

Главната цел е да се осигури достъп на ЕНМ до надеждни и точни надзорни данни. Ето защо ЕЦБ работи в тясно сътрудничество с отчетните звена на НКО, които първи получават пруденциални отчетни данни от кредитните институции и извършват първоначалната им проверка за качество. За постигане на целта си, ЕЦБ си сътрудничи с НКО (както и с поднадзорните лица при пряко отчитане пред ЕЦБ), като прилага „секвенциален подход“⁴⁸.

Секвенциалният подход е в процес на усъвършенстване – в своята краткосрочна и дългосрочна форма. При краткосрочния подход, в съответствие с постигнатото през 2016 г. споразумение със заинтересованите страни, НКО предават данните на ЕЦБ съгласно датите за подаване на информация, независимо от вътрешните правила за проверка на съответния НКО. Целта на подхода е да осигури: а) намаляване на забавянето между подаването на отчета от страна на институцията и получаването на данните от надзорниците в ЕНМ и б) хармонизиране на базите данни на НКО и ЕЦБ. Дългосрочният подход предвижда да се определят най-добрите практики във всеки НКО и да се предложи тяхното хармонизиране.

След получаване на отчетите от ЕЦБ те се изпращат в различни формати до системата IMAS⁴⁹, която осигурява достъп до данните на крайните потребители, например СНЕ и хоризонталните функции в ЕНМ. Освен това

⁴⁶ Финансовото отчитане (FINREP) и общото отчитане (COREP) съставляват част от техническите стандарти за изпълнение на Европейския банков орган. FINREP касае събирането на финансова информация от банковите институции и представлява стандартизиран формат на годишните им финансови отчети (баланс, отчет за приходите и разходите и подробни приложения). COREP засяга събирането – също в стандартизиран формат – на информация, свързана с изчисляването по Стълб I, т.е. подробности за собствения капитал, приспадания и капиталови изисквания (кредитен, пазарен и операционен риск) и за големите експозиции.

⁴⁷ Член 140, параграф 4 от Рамковия регламент за ЕНМ.

⁴⁸ „Секвенциален подход“ представлява рамката за предаване на надзорни данни от банките до НКО, от НКО до ЕЦБ и от ЕЦБ до ЕБО.

⁴⁹ IMAS: система на ЕНМ за управление на информация.

определени данни от дадена подгрупа от институции (най-вече значими институции) се изпращат автоматично до ЕБО още с получаването им.

Събирането на данни може да бъде на месечна, тримесечна, полугодишна или годишна основа, а наличните данни, както за значими, така и за по-малко значими институции, са с референтен период от декември 2014 г. (където е приложимо) насам.

По-специално, през 2016 г. и след официалното публикуване на базовите правни актове⁵⁰ ЕНМ започна редовно да събира отчетите за допълнителните показатели за наблюдение на ликвидността, сравнителните портфейли за целите на надзора, коефициентите на ликвидно покритие (КЛП) и коефициентите на ливъридж, в съответствие с изменената отчетна рамка.

ЕЦБ редовно публикува надзорна статистика, ключови показатели за риск, отчети и таблици за крайния потребител. Освен това от 2015 г насам на уебсайта на банковия надзор в ЕЦБ се публикуват агрегирани банкови данни⁵¹ за значими институции на най-високо равнище на консолидация. През 2016 г. тези данни бяха значително подобрени с включването на допълнителни статистически данни и по-подробни разбивки (напр. по географски признак и класификация на банките). Освен това статистическите данни вече се оповестяват на тримесечна база (вж. също раздел 7).

От 2016 г. ЕЦБ публикува
подробни данни за европейския
банков сектор

Обработване и разпространяване на данни в ЕНМ – IMAS

Системата IMAS продължава да бъде ключов елемент в поддръжката на централните процеси в ЕНМ и в осигуряването на хармонизиран надзорен подход във всички държави от еврозоната. През 2016 г. IMAS претърпя значително развитие и освен че обхваща по-широко надзорните процеси в ЕНМ като например ПНПО, проверките на място, оперативното планиране и процедурите по лицензиране, тя вече е с по-достъпен интерфейс, увеличен капацитет за анализ на информацията и като цяло с по-богато съдържание.

Що се отнася до функционирането на системата, ЕЦБ поддържа инструкции за отчетност (напр. свързани с предаването и качеството на данните по техническите стандарти за изпълнение, с използването на базата данни и с

⁵⁰ Правни актове: Допълнителни показатели за наблюдение на ликвидността: Регламент (ЕС) 2016/313 от 1 март 2016 година по отношение на допълнителните показатели за наблюдение за отчитане на ликвидността; Портфейли за сравнителен анализ: Регламент (ЕС) 2016/2070 за определяне на технически стандарти за изпълнение за образците, дефинициите и информационно-технологичните решения, които институциите да използват при докладването до Европейския банков орган; Коефициенти на ликвидно покритие: Регламент (ЕС) 2016/322 от 10 февруари 2016 година за определяне на технически стандарти за изпълнение по отношение на предоставянето на информация от институциите на надзорните органи относно изискванията за покритие на нуждите от ликвидност; Коефициенти на ливъридж: Регламент (ЕС) 2016/428 на Комисията от 23 март 2016 година за определяне на техническите стандарти за изпълнение по отношение на предоставянето на информация от институциите на надзорните органи във връзка с отношението на ливъридж.

⁵¹ Вж. „Европейският банков сектор в числа“, както и [Банковата статистика на ЕНМ](#).

начините за търсене на определена информация) и предоставя техническа помощ на крайния потребител.

Капе 3

Усилия за повишаване на прозрачността

Откакто ЕЦБ пое новите си надзорни задачи, тя е изправена пред въпроса дали е достатъчно прозрачна и дали се отчита в достатъчна степен. Прозрачност означава да се дава ясно и навременно обяснение за решенията и процедурите на ЕЦБ, свързани с политиката, а отчетността е отговорността, която ЕЦБ носи за своите действия, пред гражданите на ЕС и техните избрани представители. Прозрачността предоставя на обществеността средствата, с които тя да оцени доколко ЕЦБ изпълнява своите цели. По тази причина през 2016 г. бяха вложени по-големи усилия за повишаване на прозрачността на банковия надзор в ЕЦБ.

Банковият надзор в ЕЦБ общува все по-активно с широката общественост: на 23 март 2016 г. председателят и заместник-председателят на Надзорния съвет проведеха първа годишна пресконференция, на която обясниха как ЕЦБ е извършвала надзорната си дейност през 2015 г. Освен това банковият надзор в ЕЦБ публикува брошура за методологията за ПНПО, разяснявайки надзорния си подход. Политическите послания бяха представени в 42 речи и 18 интервюта на председателя, заместник-председателя и представители на ЕЦБ в Надзорния съвет. Те са публикувани на уебсайта на банковия надзор в ЕЦБ. През 2016 г. графикът на срещите на председателя и заместник-председателя беше оповестяван редовно, а банковият надзор в ЕЦБ предостави информация и потърси обратна информация от законодателите и широката общественост относно:

- 7 започнати обществени консултации;
- 1295 получени запитвания от обществеността, от които 608 по общи въпроси на банковия надзор, 619 оплаквания от банки и 68 запитвания относно поднадзорни лица;
- 34 публикувани отговора на въпроси на членове на Европейския парламент по надзорни теми.

През 2016 г. банковият надзор в ЕЦБ засили прякото си взаимодействие с поднадзорните банки. Чрез публикации, прессъобщения, работни срещи и обяснителни телефонни разговори надзорът обясни на банките методологиите за ПНПО и за провеждането на стрес тестове. ЕЦБ потърси обратна информация и от самия сектор: годишното проучване на Европейската банкова федерация относно надзорния опит в ЕНМ показа, че банковият надзор в ЕЦБ е постигнал напредък в провеждането на ясна и ефикасна комуникация. По-конкретно, във връзка с ПНПО бяха проведени 13 срещи и една телеконференция във връзка с банкови асоциации. Освен това ЕЦБ проведе размяна на мнения относно прозрачността на ПНПО с представители от службата на Европейския омбудсман, г-жа Емили О'Райли. В [писмо до председателя](#) г-жа О'Райли изрази своето задоволство от осигурената от ЕЦБ прозрачност за начина на провеждането на ПНПО и отправи някои допълнителни препоръки.

От декември 2016 г. насам банковият надзор в ЕЦБ публикува агрегирани данни за състава на балансите, доходността, платежоспособността и кредитния риск на поднадзорните банки. Тази [надзорна банкова статистика](#) се оповестява на уебсайта на банковия надзор в ЕЦБ на тримесечна база и включва разбивки по географски признак и по класификация на банките.

Прозрачност осигурява и режимът на ЕЦБ за публичен достъп. Решението на ЕЦБ за публичен достъп до нейни документи⁵² съответства на целите и стандартите, прилагани от други институции и органи на ЕС по отношение на достъпа на обществеността до техни документи. То повишава прозрачността, като същевременно е съобразено с независимостта на ЕЦБ и на НКО и гарантира поверителността по отделни въпроси, специфични за изпълнението на задачите на ЕЦБ. През 2016 г. е отчетено повишение на броя на исканията на граждани за публичен достъп до документи, свързани с надзорните задачи на ЕЦБ.

⁵² [Решение \(ЕС\) 2015/529](#) от 21 януари 2015 г. за изменение на Решение ЕЦБ/2004/3 относно публичния достъп до документите на Европейската централна банка (ЕЦБ/2015/1, ОВ L 84, 28.3.2015 г., стр. 64.) Съгласно тези правила всички представители на обществеността имат право на достъп до документи на ЕЦБ в съответствие с предвидените в решението на ЕЦБ условия. В него се определят основания за отказ на достъп до документи, например свързани с поверителността на протоколите от заседанията на органите за вземане на решения на ЕЦБ, на Надзорния съвет и на другите вътрешни органи на ЕЦБ.

5 Отчитане на използването на бюджета

В Регламента за ЕНМ е предвидено, че ЕЦБ трябва да има на разположение достатъчно ресурси, за да изпълнява ефективно надзорните си задачи. Тези ресурси се финансират посредством надзорни такси, които се поемат от лицата под надзора на ЕЦБ.

Разходите за надзорните задачи се посочват отделно в бюджета на ЕЦБ.⁵³ Управителният съвет изпълнява функциите на бюджетен орган на ЕЦБ. Този орган приема годишния бюджет на ЕЦБ по предложение на Изпълнителния съвет, като се консултира с председателя и заместник-председателя на Надзорния съвет по въпросите, свързани с банковия надзор. Управителният съвет получава съдействие от Бюджетния комитет (BUCOM), който се състои от представители на всички НЦБ от Евросистемата и на ЕЦБ. BUCOM прави оценка на отчетите на ЕЦБ по бюджетното планиране и наблюдение и докладва за тях директно пред Управителния съвет.

ЕЦБ очаква нарастване през 2017 г. на разходите, свързани с прекия надзор над значимите институции. Нарастването е свързано с различните дейности, предвидени в „[Банковия надзор в ЕЦБ: Надзорни приоритети на ЕНМ за 2017 г.](#)“, преди всичко въвеждането на целевия преглед на вътрешните модели. Наред с това, както е посочено в раздел 4.3, през декември 2016 г. Управителният съвет взе решение да увеличи допълнително броя на служителите на ЕЦБ, работещи по банковия надзор, считано от 2017 г. За разлика от това разходите за непрекия надзор над по-малко значимите институции през 2017 г. се очаква да остане на равнище, съпоставимо с това през 2016 г.

5.1 Разходи за 2016 г.

Разходите, поети от ЕЦБ за изпълнение на свързаните с надзора задачи, основно се състоят от преките разходи на [генералните дирекции за банков надзор в ЕЦБ и секретариата на Надзорния съвет](#). Надзорното звено разчита също на общи услуги, предоставяни от съществуващи структурни звена на ЕЦБ, включително сграден фонд, управление на човешките ресурси, административни услуги, бюджетиране и контрол, счетоводство, правни услуги, комуникации и преводачески услуги, вътрешен одит, статистически и ИТ услуги.

През април 2016 г. Управителният съвет прие решение на ЕЦБ относно сумата за възстановяване чрез надзорни такси през 2016 г. Съгласно решението прогнозните годишни разходи за задачи, свързани с банковия надзор, са в

⁵³ В съответствие с член 29 от Регламента за ЕНМ.

размер на 423,2 млн. евро.⁵⁴ В края на 2016 г. разходите на ЕЦБ за надзорни задачи възлизаха на 382,2 млн. евро. Това е с 10% по-малко от прогнозните разходи, което доведе до излишък от 41,1 млн. евро в сравнение с оценката за 2016 г. В съответствие с приложимия [Регламент на ЕЦБ относно надзорните такси](#) („Регламента относно таксите“) този излишък ще бъде приспаднал изцяло от общата сума за начисляване през 2017 г.⁵⁵

Таблица 7

Разходи на банковия надзор в ЕЦБ през 2016 г.

(млн. евро)

	Действителни разходи 2016 г.	Прогнозни разходи 2016 г.	Действителни разходи 2015 г.	Действителни разходи 2014 г.
Заплати и компенсации	180,6	193,6	141,3	68,9
Наем и поддръжка на сгради	58,1	53,0	25,5	13,2
Други оперативни разходи	143,4	176,7	110,3	74,8
Общи разходи за задачи, свързани с банковия надзор	382,2	423,2	277,1	156,9

Забележка: Общите суми и междинните сборове в таблицата може да не се равняват в резултат от закръгляването.

Нарастването на годишна база на общите разходи за надзорни задачи през 2016 г. основно се обяснява с целогодишното въздействие на решенията и динамиката в хода на 2015 г. Те включват нарастването на общия брой служители на ЕЦБ, работещи по банковия надзор, преместването в постоянна сграда и осигуряването на статистическа и ИТ инфраструктура.

Друго увеличение на разходите е свързано с участието на ЕЦБ в двугодишния стрес тест, проведен от ЕБО. Свързаната с това работа беше, доколкото е възможно, осигурена чрез преразглеждане на приоритетността на задачите и чрез използване на служители на НКО и външни консултанти. Разходите за външните ресурси възлизаха на 2,2 млн. евро за временно командировани служители от НКО и 8,2 млн. евро за консултанти.

Заплати и компенсации

В заплати и компенсации са включени всички свързани с възнагражденията разходи, включително извънреден труд, надбавки и разходи във връзка с доходи след приключване на трудовите правоотношения за надзорния персонал и служителите от общите услуги.

Действителните разходи за заплати и компенсации през 2016 г. са 180,6 млн. евро, което представлява 47% от общите разходи за задачи, свързани с банковия надзор. Действителните разходи в тази категория имат степен на усвояване от 93% от прогнозните разходи, което представлява неусвояване на

⁵⁴ Решение (ЕС) 2016/661 на Европейската централна банка от 15 април 2016 година относно общата сума на годишните надзорни такси за 2016 г. (ЕЦБ/2016/7).

⁵⁵ Член 9 от Регламент (ЕС) № 1163/2014 на Европейската централна банка от 22 октомври 2014 година относно надзорните такси (ЕЦБ/2014/41).

13,0 млн. евро. Това неусвояване частично е свързано с по-ниска средна степен на заетост в сравнение с прогнозната. До края на 2016 г. приблизително 97% от одобрените позиции за основните структурни звена на ЕНМ бяха заети или в процес на заемане чрез набиране на служители.

Наем и поддръжка на сгради

В края на финансовата година действителните разходи за наем и поддръжка на сгради, включително амортизация на активи, свързани със сгради, бяха в размер на 58,1 млн. евро. През 2016 г. приключи преместването на банковия надзор в ЕЦБ в постоянна сграда. Поради въвеждането на потвърдени изисквания за офис пространство действителните разходи са 5,1 млн. евро над прогнозните.

Други оперативни разходи

Категорията „Други оперативни разходи“ включва консултантски услуги, ИТ услуги, статистически услуги, амортизация на дълготрайни активи (различни от свързаните със сгради), командировъчни и разходи за обучение.

Като цяло усвояването на бюджета в тази категория е в размер на 143,4 млн. евро, което е под прогнозираните през април 2016 г. разходи. Неусвояването в тази категория в по-голямата си част отразява етапа на създаване на надзорната функция и надценяване на бюджетните нужди за дейности като командировки и обучение.

В допълнение към провежданите на всеки две години стрес тестове на ЕБО показателят „други оперативни разходи“ за 2016 г. включва външните услуги, необходими за извършването на „редовните“ цялостни оценки, надзора на място и подготвителния етап на целевия преглед на вътрешните модели, както е обяснено подробно в раздел 1.

5.2 Рамка за такси – 2016 г.

Заедно с Регламента за ЕНМ Регламентът относно таксите осигурява правната рамка, съгласно която ЕЦБ начислява годишна надзорна такса за разноските, свързани с надзорните задачи. Регламентът относно таксите установява методологията за: i) определяне на пълния размер на годишната надзорна такса; ii) изчисляване на сумата, която трябва да плати всяка поднадзорна институция; и iii) събиране на годишната надзорна такса.

През 2016 г. ЕЦБ приключи втория цикъл за надзорните такси. През 2017 г. ще бъде извършен преглед на Регламента относно таксите, по-специално по отношение на методологията и критериите, използвани за изчисляване на годишната надзорна такса. Допълнителна информация за начина, по който

поднадзорните лица могат да допринесат към прегледа, ще бъде публикувана на уебсайта на банковия надзор в ЕЦБ.

Обща начислена сума

404,5 млн. евро
начислени от ЕЦБ
такси за изпълнение на
надзорните задачи

През 2016 г. ЕЦБ начисли обща сума в размер на 404,5 млн. евро такси за разходи, свързани с изпълнението на надзорните задачи. Тази сума се основава на очакваните разходи за цялата 2016 г. в размер на 423,2 млн. евро, коригирана за: i) излишък в размер на 18,9 млн. евро, пренесен напред от периода на таксуване за 2015 г.; ii) други приходи, свързани с лихви по просрочени плащания на стойност 0,1 млн. евро; и iii) 0,3 млн. евро възстановени на отделни банки за периода на таксуване от 2014–2015 г.

Сумата за възстановяване чрез годишни надзорни такси се разделя на две части. Това разделение е свързано със статута на поднадзорните лица като значими или по-малко значими, в отражение на различната степен на надзорен контрол от страна на ЕЦБ. Сумата се определя въз основа на разходите на структурните звена на ЕЦБ, които съответно отговарят за надзора над значимите поднадзорни лица, и тези, които наблюдават надзора над по-малко значимите поднадзорни лица.

Таблица 8

Надзорни такси, разделени между значими институции и по-малко значими институции

(млн. евро)

	Действителен приход 2016 г.	Прогнозен приход за задачи по банковия надзор 2016 г.	Действителен приход 2015 г.	Действителен приход 2014 г. ⁵⁶
Надзорни такси	382,2	423,2	277,1	30,0
в това число:				
Такси, начислени на значими лица или значими групи	338,4	376,0	245,6	25,6
Такси, начислени на по-малко значими лица или по-малко значими групи	43,7	47,2	31,5	4,4
Други	0,0			
Общи приходи от задачи, свързани с банковия надзор	382,2	423,2	277,1	30,0

Както е обяснено в Раздел 5.1, налице е излишък от 41,1 млн. евро между действителните разходи за задачи, свързани с банковия надзор през 2016 г., и начислената сума за същата година. Този излишък ще бъде приспаднат изцяло от общата сума, която ще бъде начислена през 2017 г. Тя ще бъде разпределена между категориите на значимите институции и по-малко значимите институции въз основа на действителните разходи, разпределени към съответните функции през 2016 г.

⁵⁶ За 2014 г. ЕЦБ възстанови посредством надзорни такси разходите си, свързани с банковия надзор, за периода от ноември 2014 г., когато пое задачите си по надзора.

Индивидуални надзорни такси

На ниво банки таксите се изчисляват в зависимост от значимостта на банката и рисковия ѝ профил, като се използват годишни фактори за таксите, предоставени от всички поднадзорни банки с референтна дата 31 декември на предходната година. След това надзорната такса, изчислена за всяка банка, се събира посредством годишни плащания, дължими през последното тримесечие на всяка финансова година.

Диаграма 9

Променливият компонент на таксата се определя от значимостта на банката и нейния рисков профил

Надзорната такса се определя на най-високото равнище на консолидация в държавите членки, участващи в ЕНМ. Тя съдържа променлив компонент на таксата и минимален компонент на таксата. Последният се прилага в еднаква степен за всички банки и се базира на 10% от цялата сума за възстановяване.⁵⁷

За изчисляването на годишните надзорни такси, платими през 2016 г., до 1 юли 2016 г. задължените лица за таксата предоставиха на НКО информацията относно факторите за таксата с референтна дата 31 декември 2015 г. На 8 август 2016 г. ЕЦБ предостави предадените данни за факторите за таксата на задължените лица за таксата и ги прикани да направят коментари по тях в рамките на пет работни дни, ако считат, че данните

не са правилни. След това ЕЦБ изчисли индивидуалната такса за всяка банка и банкова група.

Съгласно член 7 от Регламента относно таксите следните промени в състоянието на отделна банка изискват изменение на съответната надзорна такса: i) промяна в статута на познадзорно лице, т.е. лице, което е прекласифицирано от значимо в по-малко значимо, или обратното; ii) лицензиране на ново поднадзорно лице; или iii) отнемане на съществуващ лиценз. През 2015 г. такива промени, довели до нови решения на ЕЦБ относно надзорните такси, се равняваха на 0,3 млн. евро. Сумата беше възстановена в началото на 2016 г. и взета предвид при определянето на общата сума за начисляване, както е одобрена през април 2016 г. Впоследствие бяха установени основания за допълнителни изменения на индивидуалните надзорни такси, начислени през първия цикъл на фактуриране (от ноември 2014 г. до края на 2015 г.), което доведе до допълнително нетно възстановяване на 0,4 млн. евро. Тази сума ще бъде взета предвид в общата сума, която трябва да бъде начислена на поднадзорните лица през 2017 г.

Тези промени основно засегнаха по-малко значими институции, което доведе до по-малък брой по-малко значими институции на най-високо равнище на

⁵⁷ За най-малките значими банки с общи активи под 10 млрд. евро минималният компонент на таксата е намален наполовина.

консолидация. Вследствие на това, по-специално по отношение на минималния компонент на таксата, процентното увеличение на индивидуалните надзорни такси, платими през 2016 г. за някои отделни банки, беше неизбежно по-голямо от това, което е можело да се очаква, като се има предвид процентното нарастване на общата сума за начисляване.

Понастоящем ЕЦБ обработва свързаните с 2016 г. искания за изменения съгласно член 7 от Регламента относно таксите. Възстановените или начислените суми ще бъдат приспаднати изцяло от общата сума за начисляване през 2017 г.

Повече информация за [надзорните такси](#) е налична на уебсайта на банковия надзор в ЕЦБ. Тези страници се актуализират редовно с полезна и практична информация и се публикуват на всички официални езици на ЕС.

6 Правни актове, приети от ЕЦБ във връзка с банковия надзор

В таблицата по-долу са посочени правните актове във връзка с банковия надзор, които са приети от ЕЦБ през 2016 г. и публикувани в Официален вестник на Европейския съюз и на уебсайта на ЕЦБ. Обхванати са правните инструменти, приети съгласно член 4, параграф 3 от Регламента за ЕНМ, и други релевантни правни инструменти.

Регламенти на ЕЦБ

- **ЕСВ/2016/4 Регламент (ЕС) 2016/445** на Европейската централна банка от 14 март 2016 г. относно упражняването на правата на избор и преценка, предвидени в правото на Съюза (ОВ L 78, 24.3.2016 г., стр. 60)

Правни актове на ЕЦБ, различни от регламенти

- **ЕСВ/2016/1 Насоки (ЕС) 2016/256** на Европейската централна банка от 5 февруари 2016 г. относно разширяването на приложното поле на общите правила и минималните стандарти за защита на поверителността на статистическата информация, събирана от Европейската централна банка с помощта на националните централни банки, към националните компетентни органи на участващите държави членки и към Европейската централна банка при изпълнението на надзорните ѝ функции (ОВ L 47, 25.2.2016 г., стр. 16).
- **ЕЦБ/2016/7 Решение (ЕС) 2016/661** на Европейската централна банка от 15 април 2016 година относно общата сума на годишните надзорни такси за 2016 г. (ОВ L 114, 28.4.2016 г., стр. 14).
- **ЕЦБ/2016/19 Решение (ЕС) 2016/1162** на Европейската централна банка от 30 юни 2016 година относно разкриването на поверителна информация в контекста на наказателни разследвания (ОВ L 192, 16.7.2016 г., стр. 73).
- **ЕЦБ/2016/37 Насоки (ЕС) 2016/1993** на Европейската централна банка от 4 ноември 2016 година за определяне на принципите за координацията при оценката съгласно Регламент (ЕС) № 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета и наблюдението върху институционалните защитни схеми, които включват значими и по-малко значими институции (ОВ L 306, 15.11.2016 г., стр. 32).
- **ЕЦБ/2016/38 Насоки (ЕС) 2016/1994** на Европейската централна банка от 4 ноември 2016 година относно подхода за признаването на институционалните защитни схеми за пруденциални цели от националните

компетентни органи съгласно Регламент (ЕС) № 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета (ОВ L 306, 15.11.2016 г., стр. 37).

- **ЕЦБ/2016/44**

[Препоръка](#) на Европейската централна банка от 13 декември 2016 г. относно политиките за разпределяне на дивиденди (ОВ С 481, 13.2.2015 г., стр. 1).

7 Европейският банков сектор в числа

От декември 2016 г. насам на [уебсайта на банковия надзор в ЕЦБ](#) се публикуват агрегирани данни за състава на балансите, доходността, платежоспособността и кредитния риск на поднадзорните банки. Тази надзорна банкова статистика се оповестява на тримесечна база и включва разбивки по географски признак и по класификация на банките.

Най-важните статистически данни за отчетния период са представени по-долу.

Ако разгледаме извадката от значими институции на най-високо равнище на консолидация (вж. Таблица 1), се забелязва тенденция към повишаване на капиталовите съотношения от началото на 2015 г. насам. Съотношението на общата капиталова адекватност беше на ниво от 17,2% през третото тримесечие на 2016 г. спрямо 16,1% една година по-рано. Подобно нарастване се наблюдава и при съотношението на базовия собствен капитал от първи ред и на капитала от първи ред.

Таблица 1

Съотношение на общата капиталова адекватност и неговите компоненти по референтен период

(Проценти)

Показател	Трето тримесечие на 2015 г.	Четвърто тримесечие на 2015 г.	Първо тримесечие на 2016 г.	Второ тримесечие на 2016 г.	Трето тримесечие на 2016 г.
Съотношение на БСК1	12,77%	13,52%	13,31%	13,52%	13,70%
Съотношение на капитал от първи ред	13,59%	14,34%	14,19%	14,40%	14,59%
Съотношение на обща капиталова адекватност	16,06%	16,85%	16,65%	16,96%	17,19%

Източник: ЕЦБ

Забележки: Значими институции на най-високо равнище на консолидация, за които има общо отчетане за капиталовата адекватност (COREP) и финансово отчетане (FINREP). Списъкът на банките, използван за различните референтни периоди, може да се различава, тъй като списъкът на значимите институции се променя и банки започват да се отчетат съгласно задълженията по FINREP. По-специално, през второто и третото тримесечие на 2015 г. има 102 банки, през четвъртото тримесечие на 2015 г. – 117 банки (увеличение на задълженията за отчетане по FINREP), през първото тримесечие на 2016 г. – 123 банки и през второто тримесечие на 2016 г. – 124 банки (промени в списъка на значимите институции и задълженията за отчетност по FINREP). В бъдеще се очаква броят на лицата за референтен период да се стабилизира, като всякакви промени ще произтичат от изменения в списъка на значимите институции вследствие на оценки от страна на банковия надзор в ЕЦБ, които обикновено се извършват на годишна основа.

Също така, цялостният коефициент на необслужваните кредити намалява устойчиво, от 7,3% през третото тримесечие на 2015 г. до 6,5% през второто тримесечие на 2016 г.

Таблица 2

Качество на активите: необслужвани кредити и аванси за референтен период

(Проценти)

Показател	Трето тримесечие на 2015 г.	Четвърто тримесечие на 2015 г.	Първо тримесечие на 2016 г.	Второ тримесечие на 2016 г.	Трето тримесечие на 2016 г.
Коефициент на необслужваните кредити	7,31%	7,03%	6,85%	6,61%	6,49%

Източник: ЕЦБ

Забележки: Извадката е същата като в Таблица 1.

Кредитите и авансите в таблиците за качеството на активите са представени като брутна балансова стойност. В съответствие с FINREP не са включени експозициите, държани за търгуване, но са включени паричните салда при централните банки и други безсрочни депозити.

Общо активите и пасивите на банките (вж. Таблици 3а и 3б) отразяват данните за извадката на лицата в определени моменти във времето. Извадката на банките, използвани в различните референтни периоди, се различава, тъй като а) списъкът на значимите институции се е променил и б) банките, които са подготвили консолидираните си счетоводни отчети съгласно националните счетоводни стандарти, и тези, които се отчитат на индивидуално ниво, са започнали да представят данни по FINREP.

Таблица 3а

Състав на активите по референтен период

(млрд. евро)

Активи	Трето тримесечие на 2015 г.	Четвърто тримесечие на 2015 г.	Първо тримесечие на 2016 г.	Второ тримесечие на 2016 г.	Трето тримесечие на 2016 г.
Парични наличности, парични салда при централни банки и други безсрочни депозити	1 011,60	1 134,46	1 189,56	1 231,65	1 282,37
Кредити и аванси	12 967,14	13 153,08	13 445,87	13 652,70	13 589,86
Дългови ценни книжа	3 275,76	3 291,75	3 375,98	3 351,15	3 194,58
Капиталови инструменти	459,61	461,48	425,82	410,40	429,42
Деривати	2 420,54	2 220,54	2 457,12	2 577,69	2 349,47
Инвестиции в дъщерни, съвместни и асоциирани предприятия	160,53	160,44	162,31	161,45	161,88
Нематериални активи и търговска репутация	139,36	140,12	139,67	139,37	137,93
Други активи	1 138,15	1 127,82	1 219,55	1 234,89	1 210,33
Общо активи	21 572,69	21 689,69	22 415,88	22 759,31	22 355,83

Източник: ЕЦБ

Забележка: Извадката е същата като в Таблица 1.

Таблица 3б

Състав на пасивите и собствения капитал по референтен период

(млрд. евро)

Пасиви и собствен капитал	Трето тримесечие на 2015 г.	Четвърто тримесечие на 2015 г.	Първо тримесечие на 2016 г.	Второ тримесечие на 2016 г.	Трето тримесечие на 2016 г.
Депозити	12 650,34	12 787,77	13 032,87	13 227,54	13 120,28
от които: нефинансови предприятия	2 180,05	2 312,31	2 283,00	2 332,80	2 409,42
от които: домакинства	5 223,31	5 377,59	5 391,24	5 490,26	5 489,20
Емитирани дългови ценни книжа	3 743,74	3 930,51	4 005,10	4 008,59	3 969,26
Деривати	2 455,44	2 268,58	2 515,64	2 634,02	2 415,64
Провизии ¹⁾	133,93	144,96	146,59	152,15	152,99
Други пасиви	1 287,15	1 180,39	1 323,76	1 339,23	1 285,13
Собствен капитал	1 302,08	1 377,49	1 391,92	1 397,77	1 412,53
Общо пасиви и собствен капитал	21 572,69	21 689,69	22 415,88	22 759,31	22 355,83

Източник: ЕЦБ

Забележка: Извадката е същата като в Таблица 1.

1) В съответствие с МСС 37.10 и МСС 1.54, л).

8 Речник

Базел III: цялостен набор от мерки за реформа, разработени от Базелския комитет за банков надзор в отговор на финансовата криза от 2008 г. Базел III доразвива нормативната рамка на Базел II. Неговото предназначение е да засили регулирането, надзора и управлението на риска в банковия сектор. Мерките имат за цел да подобрят способността на банковия сектор да поема шокове, възникващи от финансови и икономически сътресения, да подобрят управлението на риска и корпоративното управление и да засилят прозрачността и оповестяването на данни от банките.

Базелски комитет за банков надзор (БКБН): главната институция, която определя стандартите в световен мащаб по отношение на пруденциалния режим за банките и форум за сътрудничество по въпросите на банковия надзор. Мандатът на БКБН е да засили регулирането, надзора и практиките на банките в световен мащаб с цел укрепване на финансовата стабилност. Членовете му включват организации, които имат преки банкови надзорни правомощия, и централни банки.

Банков съюз: един от градивните елементи за завършване на икономическия и паричен съюз, който включва интегрирана финансова рамка с единен надзорен механизъм, единен механизъм за реструктуриране на банки и единна нормативна уредба, включително и хармонизирани схеми за гарантиране на депозитите, които могат да прераснат в единна европейска схема за гарантиране на депозитите.

Вътрешен модел: всеки подход за измерване и управление на риска, прилаган при изчислението на изискванията за собствен капитал, който принадлежи на кредитна институция и изисква предварително одобрение от страна на компетентен орган, в съответствие с част трета от РКИ.

Европейски банков орган (ЕБО): независим орган на ЕС, създаден на 1 януари 2011 г. като част от Европейската система за финансов надзор, за да гарантира ефикасно и последователно пруденциално регулиране и надзор в целия банков сектор на ЕС. Основната му задача е да допринесе за създаването на единна европейска нормативна уредба в банковата сфера с цел да се осигури единен набор от хармонизирани пруденциални правила в целия ЕС.

Единен надзорен механизъм (ЕНМ): механизъм, състоящ се от ЕЦБ и националните компетентни органи на участващите държави членки, чието предназначение е да изпълнява възложените на ЕЦБ надзорни задачи. ЕЦБ отговаря за ефикасното и последователно функциониране на този механизъм, който е част от банковия съюз.

Значими институции: критериите, според които се определя дали банките се считат за значими и съответно попадат под прекия надзор на ЕЦБ, са описани

в Регламента за ЕНМ и Рамковия регламент за ЕНМ. За да бъдат класифицирани като значими, банките трябва да изпълняват поне един от тези критерии. Независимо от изпълнението на критериите ЕНМ може по всяко време да реши да класифицира дадена институция като значима, за да осигури последователното прилагане на високи надзорни стандарти.

Квалифицирано дялово участие: дял в кредитна институция, който представлява 10% или повече от капитала или от правата на глас или който дава възможност за упражняване на значително влияние върху управлението на тази кредитна институция.

Максимална сума за разпределяне (МСР): нарушения на комбинираното изискване за буфер (КИБ) водят до задължителни ограничения при разпределянето (например на дивиденди, купонни плащания по инструменти на допълнителния капитал от първи ред, дискреционни бонуси). На банка, която не изпълнява своето комбинирано изискване за буфер, автоматично ще бъде забранено да разпределя над МСР. МСР е разпределимата печалба на банката, умножена по фактор, който варира между 0,6 и 0 в зависимост от това какъв е недостигът на базовия собствен капитал от първи ред спрямо КИБ.

Минимално изискване за собствен капитал и приемливи задължения (МИПЗ): изискване за всички кредитни институции в ЕС, което цели те да бъдат способни да поемат загуби в случай на неплатежоспособност. Изискването за МИПЗ е установено от Европейската комисия в [Директивата за възстановяване и реструктуриране на банки](#) (ДВПБ). То има същата цел като изискването за общия капацитет за поемане на загуби. Предвидените от МИПЗ специфични капиталови изисквания обаче се изчисляват различно, като се следват критерии на ЕБО.

Надзорно ръководство: ръководство, в което са изложени подробно общите принципи, процесите и процедурите, както и методологията за надзора над значимите и по-малко значимите институции, като са взети предвид принципите за функционирането на ЕНМ. В него са описани процедурите за сътрудничество в рамките на ЕНМ и с органите извън ЕНМ. Надзорното ръководство е документ за вътрешно ползване от служителите на ЕНМ. През септември 2014 г. бе публикувано по-кратко [Ръководство за банковия надзор](#), в което се обяснява как функционира ЕНМ и се представя подробна информация за неговите надзорни практики.

Насоки по Стълб II (P2G): надзорен инструмент, който определя правно необвързващи очаквания към капитала над равнището на общото капиталово изискване (ОКИ). Те допълват изискванията по Стълб II (P2R). Насоките по Стълб II нямат отношение към максималната сума за разпределяне и неизпълнението им не води до автоматични действия от страна на надзорния орган.

Национален компетентен орган (НКО): официално признат от националното право публичен орган или структура, които са оправомощени по националното право да упражняват надзор над кредитните институции като част от

действащата надзорна система в съответната държава членка.

Необслужвани кредити: съгласно параграф 145 на техническия стандарт за изпълнение на ЕБО относно надзорното отчитане необслужвани са кредитите, които отговарят на един или и двата критерия по-долу: а) съществени експозиции, които са в просрочие от над 90 дни; б) оценка, че не е вероятно длъжникът да изплати задълженията си по кредита в пълен размер без реализиране на обезпечението, независимо дали е налице просрочие или не, и независимо от броя на дните на просрочие.

Общо капиталово изискване (ОКИ): сумата на общия коефициент на капиталова адекватност по ПНПО (сборът на изискването за собствен капитал, определено в член 92 на Регламента за капиталовите изисквания, и допълнителни изисквания за собствен капитал), изискванията за капиталови буфери и макропруденциални изисквания.

Оценка за надеждност и пригодност: в съответствие с ДКИ IV надзорните органи трябва да направят оценка дали кандидатите за длъжности в ръководните органи на банките са надеждни и пригодни да изпълняват задълженията си. ЕЦБ взема такива решения за надеждност и пригодност за директорите на 126-те най-големи банки в еврозоната, а решенията за надеждност и пригодност за по-малко значимите институции все още се вземат от националните надзорни органи, освен в случаите на издаване на нов лиценз на банка.

По-малко значима институция: по-малко значима институция е всяка институция, която е под надзора на националните компетентни органи (НКО). За разлика от това, значими институции са тези банкови групи, които са под прекия надзор на ЕЦБ.

Права на избор и преценка на национално равнище: правата на избор са разпоредби в правото на ЕС, които дават на компетентните органи или на държавите членки избор как да изпълнят дадена разпоредба, като имат възможност да избират между различни варианти. Правата на преценка на национално равнище са разпоредби в банковото законодателство на ЕС, които дават възможност на компетентните органи или на държавите членки избор дали да приложат дадена разпоредба.

Процедура при липса на възражения: стандартен процес на вземане на решения, установен в Регламента за ЕНМ във връзка с надзорните дейности на ЕЦБ. Надзорният съвет взема проекторешения, които се предават за приемане на Управителния съвет. Решенията се считат за приети, освен ако Управителният съвет не възрази в рамките на определен срок, който не надхвърля десет работни дни.

Процедури по прилагането на единния европейски паспорт за извършване на дейност: процедури, които се отнасят до свободата на установяване и свободата за предоставяне на услуги в други държави членки от която и да е кредитна институция, на която е издаден лиценз и е обект на

надзор от компетентните органи в друга държава членка, при условие че тези дейности са предмет на лицензиране (според разпоредбите на членове 33–46 от ДКИ IV).

Процес на надзорен преглед и оценка (ПНПО): процесът, който се използва като насоки за надзорния преглед на значимите и по-малко значимите кредитни институции и за определяне дали (в допълнение към минималните законови изисквания) следва да се прилагат и допълнителни изисквания по отношение на собствения капитал, оповестяването или ликвидността, или други надзорни мерки.

Рамков регламент за ЕНМ: регулаторната рамка, която определя практическите ред и условия за сътрудничеството между ЕЦБ и националните компетентни органи в рамките на единния надзорен механизъм съгласно разпоредбите на Регламента за ЕНМ.

Регламент за ЕНМ: правният акт, с който се създава единен надзорен механизъм за кредитните институции в еврозоната и евентуално за други държави членки на ЕС като един от главните елементи на банковия съюз в Европа. Регламентът за ЕНМ възлага на ЕЦБ конкретни задачи по политиките, свързани с пруденциалния надзор над кредитните институции.

РКИ/ДКИ IV: Регламент и Директива за капиталовите изисквания: [Регламент \(ЕС\) № 575/2013](#) относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници (РКИ) и [Директива 2013/36/ЕС](#) относно достъпа до осъществяването на дейност на кредитните институции и относно пруденциалния надзор върху кредитните институции и инвестиционните посредници (ДКИ IV). Често съкращението ДКИ IV се използва за позоваване съвместно на двата акта.

Съвет за финансова стабилност (СФС): международен орган, който допринася за международната финансова стабилност, като координира националните финансови органи и международните органи за определяне на стандарти в работата им по създаване на стабилни регулаторни, надзорни и други политики в областта на финансовия сектор. Той стимулира изграждането на условия на равнопоставеност, като насърчава съгласуваността при прилагането на тези политики във всички сектори и държави.

Съвместен надзорен екип (СНЕ): екип от надзорници, съставен от служители на ЕЦБ и НКО, който отговаря за надзора над значимо поднадзорно лице или над значима поднадзорна група.

Цялостна оценка: своеобразен преглед на финансовото здраве, който ЕЦБ трябва да извърши, преди да поеме прекия надзор над дадена кредитна институция. Цялостната оценка допринася за осигуряването на адекватна капитализация на банките, така че те да могат да устоят на евентуални финансови сътресения. Оценката включва преглед на качеството на активите и стрес тест.

Европейска централна банка, 2017 г.

Пощенски адрес 60640 Frankfurt am Main, Germany
Телефон +49 69 1344 0
Уебсайт www.bankingsupervision.europa.eu

Всички права запазени. Разрешава се възпроизвеждането с образователна и нетърговска цел при изрично позоваване на източника.

ISSN	2443-5996 (html)	DOI	10.2866/138363 (html)
ISSN	2443-5996 (pdf)	DOI	10.2866/904952 (pdf)
ISBN	978-92-899-2925-7 (html)	Каталожен номер (EC)	QB-BU-17-001-BG-Q (html)
ISBN	978-92-899-2940-0 (pdf)	Каталожен номер (EC)	QB-BU-17-001-BG-N (pdf)